

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ORTA ÖĞRETİM PROJE HAZIRLAMA DERS PROGRAMININ ANALİZİ
VE YENİ BİR MODEL ÖNERİSİ**

Saffet YILDIRIM

**Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı**

İstanbul-2008

ONAY

Jüri:

Prof. Dr. Adil ÇAĞLAR

.....

(Tez Danışmanı)

.....

.....

Yüksek Lisans Tez Kurulu Tarafından Onay Tarihi:.... / / 2008

ÖNSÖZ

Eğitim ve öğretim, hem bireysel hem de toplumsal yaşamda, hayatı ve insanları belli bir kaliteye ulaştırmak amacıyla yürütülen bir faaliyettir. Eğitim konusu bütün zamanlarda her milletin en öncelikli meselesi olmuştur. Yaşadığı çağa ayak uydurabilen, kendinin ve toplumun ihtiyaçlarını karşılayabilen, mutlu olmasını bilen insan yetiştirmek eğitim sistemlerinin ana hedeflerindendir.

İnsan, bilgilenme ve öğrenme yoluyla davranışlarını belirleyen ve değiştiren bir varlıktır. Eğitim kurumları bu değişimi toplumun istekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda sistemli bir şekilde yapmaya çalışır. İnsanın kendini değiştirmesi için bilgiye, öğrenmeye ve öğrendiklerini planlı bir şekilde uygulamaya ihtiyacı vardır. Değişim ancak doğru kanallardan edinilen bilginin planlı bir şekilde uygulanması ile gerçekleşir.

Dünyanın değişim hızıyla birlikte toplumların ve bireylerin de ihtiyaçları, hayat tarzları değişmekte, yeni değişim ve problem alanları meydana gelmektedir. Eğitim sistemimizin dünyadaki değişim ve gelişimlere paralel, toplumun ve bireyin yeni ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde geliştirilmesi gerekir.

Batılı ülkelerde yıllardır uygulanan problem çözmeye yönelik uygulama ve teknikler Proje Döngüsü Yönetimi (PDY), Project Cycle Management (PCM) adı altında sistemleştirilmiş ve bütün sektörlerde kullanılır hale gelmiştir.

Son yıllarda eğitim sistemimizde meydana gelen köklü değişiklikler, özellikle Avrupa Birliği Uyum Yasaları ve bu çerçevede belirlenmiş alanlarda uygulanmak üzere, aday ve üye

ülkelere sağlanan hibelerin standartlaştırılmış projelere dağıtılması, eğitim kurumlarımızın STK'ların ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının PDY'ye ilgisini artırmıştır.

Eğitim sistemimizin, öğrenci merkezli ve proje tabanlı bir anlayışa göre yapılandırılması, yaşadığımız çağı anlama ve imkânları değerlendirme adına büyük önem taşımaktadır. Problem çözme becerilerine sahip, proje hazırlama ve yönetme yöntem ve tekniklerini bilen donanımlı fertlerin yetişmesi, eğitim sistemimizin en önemli hedefi olmalıdır.

Tez çalışmamda bana yardımcı olan Engin Karadağ'a, çalışmalarımızda bize sürekli yol gösteren Prof. Dr. Adil Çağlar'a teşekkür ediyorum.

Mayıs 2008

Saffet YILDIRIM

ÖNSÖZ	ii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	x
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
BÖLÜM 1	1
1. GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.2. PROBLEM CÜMLESİ.....	6
1.3. ALT PROBLEMLER.....	6
1.4. SAYILTILAR	7
1.5. SINIRLILIKLAR	7
1.6. ARAŞTIRMANIN AMACI	7
1.7. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	8
1.8. TANIMLAR.....	8
1.8.1. Proje Sözcüğünün etimolojisi:.....	8
1.8.2. Projenin Sözlük tanımı:	9
1.8.3. Projenin Genel tanımı:.....	10
1.9. PROJE YÖNETİMİ TERİMLERİ.....	12
BÖLÜM 2	25
2. İLGİLİ YAYINLAR.....	25
2.1. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI VE YENİDEN YAPILANMA	25
2.2. EĞİTİMDE YENİDEN YAPILANMA ARAYIŞI.....	28
2.2.1. Yeniden Yapılanma Yaklaşımında Görülen Zaaflar?	30
2.3. PROJE TABANLI ÖĞRENME / Ö Ğ R E T İ M.....	41
2.3.1. Proje Tabanlı Öğretim / Öğrenme Genel Özellikleri:	41
2.3.2. Neden Proje Tabanlı Öğretim / Öğrenme?	41

2.3.3.	Proje Tabanlı Öğretim / Öğrenmenin Temel Boyutları:.....	42
2.3.4.	Proje ve Problem Tabanlı Öğretim / Öğrenmenin Benzer ve Farklı Yanları: ..	42
2.3.5.	Proje Tabanlı Öğretim / Öğrenmenin Planlanması ve Uygulanması:	43
2.4.	PROJE TABANLI ÖĞRENME MODELİ UYGULAMASINDA	
	GÜÇLÜKLER, FIRSATLAR VE KAZANIMLAR	44
2.4.1.	Proje Tabanlı Öğrenme Modeli	45
2.5.	PROJE TABANLI ÖĞRENMENİN GÜCÜNDEN FAYDALANMAK	48
2.5.1.	Proje Tabanlı Öğrenime Bakış	48
2.5.2.	Proje tabanlı öğrenim nedir?.....	48
2.5.3.	Proje tabanlı eğitimle araştırmanın ilgisi nedir?	49
2.5.4.	Proje Tabanlı Öğrenimin Yararları.....	49
2.5.5.	Bu model, geleneksel bir sınıftan dönüşümü nasıl gerçekleştiriyor?	51
2.5.6.	Öğretmenlerin karşılaştacakları zorluklar nelerdir?	52
2.6.	NEDEN PROJE TABANLI ÖĞRENME?	53
2.6.1.	A. Neden Proje Tabanlı Öğrenme?.....	53
2.6.2.	B.Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı Nedir?.....	53
2.6.3.	C.Proje Tabanlı Öğrenmede Değerlendirme	54
2.6.4.	D.PTÖ Temel Aşamaları	54
2.7.	İŞBİRLİĞİNE DAYALI ÖĞRENME	57
2.7.1.	Pozitif Dayanışma (Positive Interdependence):	58
2.7.2.	Bireysel Sorumluluk(Individual Accountability):	59
2.7.3.	Yüzyüze Etkileşim (Face-to-face Interaction):.....	59
2.7.4.	Sosyal Beceriler (Social Skills):	60
2.7.5.	Grubun Kendini Değerlendirmesi (Group Processing):	60
2.8.	PROJE DÖNGÜ YÖNETİMİ VE MANTIKSAL ÇERÇEVE YAKLAŞIMI	62
2.8.1.	Proje ve Programlar	62
2.8.2.	Bir Projenin Başarısını Etkileyen Faktörler.....	62
2.8.3.	Proje Döngü Yönetimi.....	63
2.8.4.	Proje Döngüsü Yönetimi ilkeleri:.....	65
2.8.5.	Mantıksal Çerçeve Yaklaşımı.....	66
2.8.6.	Değerlendirme	105

2.8.7.	Proje önerisini hazırlama ve Finansman.....	110
2.8.8.	İzleme ve Değerlendirme.....	111
BÖLÜM 3		114
3.	YÖNTEM	114
3.1.	ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	114
BÖLÜM 4		115
4.	DERS PROGRAMI VE DERS KİTABININ ANALİZİ	115
4.1.	DERS PROGRAMININ İÇERİK VE İŞLEVSELLİK ANALİZİ.....	115
4.2.	DERS KİTABININ İÇERİK VE İŞLEVSELLİK ANALİZİ.....	124
4.3.	DERS KİTABI GÖRSEL TASARIM ANALİZİ	125
BÖLÜM 5		127
5.	SONUÇLAR	127
5.1.	PROJE HAZIRLAMA DERS KİTABI	127
5.2.	PHD ALT YAPISININ OLUŞTURULMASI.....	127
5.3.	ÖĞRETMENLERİN HİZMET-İÇİ EĞİTİMLERİ	127
5.4.	PROJE HAZIRLAMA ETKİNLİĞİ NOTLA DEĞERLENDİRİLMESİ	128
5.5.	BİLGİSAYAR TEKNOLOJİLERİ VE MS PROJECT PROGRAMI	128
5.6.	PROJE YARIŞMALARI	128
5.7.	PROJE KAYNAKLARI.....	129
BÖLÜM 6		130
6.	ÖNERİLER	130
6.1.	MODEL ÖNERİSİ	130
6.1.1.	Dersin işlenmesine temel teşkil edecek bir alt yapı oluşturmalıdır	130
6.1.2.	İlk ders tanışma ve ders içeriği hakkında bilgilendirme yapılması	130
6.1.3.	Öğrenci tanıma anketi ve bilgi formunun düzenlenmesi.....	130
6.1.4.	Grupların oluşturulması	130
6.1.5.	Proje ve grup dosyasının oluşturulması.....	132
6.1.6.	Neden proje hazırlama dersi? Sorusuna cevap verilmelidir.	132

6.1.7.	Bilgi-değişim ve proje ilişkisi anlatılmalıdır?	133
6.1.8.	Beyin fırtınası toplantısı yapılması.....	134
6.1.9.	Proje döngüsü yönetiminin basit olarak aktarılması.....	135
6.1.10.	Her grubun proje çalışmasına başlaması	137
6.1.11.	Örnek yaşantılar drama yöntemleri kullanarak işlenmelidir	137
6.1.12.	Hayatı bir proje her öğrenciyi de proje yöneticisi olarak sunmalıdır.	142
6.1.13.	Öğrencilere Zaman Yönetimi konusunda gerekli yeterlilikler kazandırılmalıdır. 143	
6.1.14.	Önemli işlere öncelik vermenin önemi üzerinde durulması	144
6.1.15.	Hayat hedeflerine ulaşmak için yapılacak ana faaliyetlerin seçilmesi	145
6.1.16.	Planlamanın öneminin anlatılması.....	145
6.1.17.	Projelere nereden kaynak bulabiliriz?	147
6.1.18.	Proje yarışmaları	147
6.1.19.	Uygulanmış proje örnekleri	148
KAYNAKLAR.....		149
ÖZGEÇMİŞ		151

ÖZET

Yaşadığımız ortamlarda ortaya çıkan problemleri fark etmek, bunlara çözüm üretmek, üretilen çözümleri eldeki imkânlarla göre planlayarak çözmek için insanımızın eğitilmesi gerekmektedir.

Gelişmiş ülkelerdeki eğitim sistemleri kişilere sistemli düşünme, problem çözme, proje hazırlama ve uygulama konusunda yeterlilikler kazandırmaya yönelik tasarlanmıştır. Ülkemizde de Milli Eğitim Bakanlığı, eğitim sisteminde köklü değişiklikler yaparak ‘projeye dayalı eğitim sistemi’ uygulamalarını başlatmıştır.

Bu çerçevede, ilköğretimde “Düşünme Eğitimi” , ortaöğretimde ise “Proje Hazırlama” dersi öğretim programlarına dâhil edilmiştir.

Proje hazırlama dersiyle öğrencilerin eleştirci düşünme, *problem çözme, araştırma, akıl yürütme, proje hazırlama becerilerini geliştirme, araştırmaktan zevk alma, özgüvenini geliştirme, sorumluluk alma* değerlerini kazanmaları hedeflenmektedir.

Bu çalışmanın birinci bölümünde problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıklar ve tanımlar ele alınmıştır.

İkinci bölümde araştırma ile ilgili yayınlara yer verilmiştir. MEB projeye dayalı eğitim modeli, yapılandırmacı eğitim, Proje Döngüsü Yönetimi konularında bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi üzerinde durulmuştur.

Dördüncü bölümde Orta Öğretim Proje Hazırlama Ders Programı, ders kitabı ve ders içeriğine yönelik analizlere yer verilmiştir.

Beşinci bölümde araştırma sonuçlarına yer verilmiş, altıncı ve son bölümde de bu sonuçlardan yola çıkarak ders hedeflerinin gerçekleşmesine yönelik uygun bir model önerilmiştir.

ABSTRACT

To become aware of the problems in our living circumstances, to get solutions on that, and to organize and to order them, it is required being our citizens to be educated.

The Educational Systems in the developed countries are designed in the origin of to be able to systematic thinking, problem solving, project designing and applications of them. In Turkey, the Office of Education Ministry made sharp changes in the national education system in order to establish project based education.

As a result of this revelation, it is included that new courses take in the curriculums; in the primary education as “Education of Thinking ”, in the secondary education as “Project Designing”.

With the Project designing course, students will be able to critical thinking, problem solving skills, research, implication, improving project designing skills, motivate to research, improving self-reliance, taking responsibility.

In the first section, defining problem, problem sentence, sub-problems, the purpose of study, the importance of study, boundaries and definitions are discussed.

The second section is about publications concerned with research (study). The informations are given on model of Turkish Ministry of Education for project based education, constructivist education and project cycle management.

The third section is about the methods of research.

The fourth section composed of analysis about curriculums for project designing in secondary education, textbook and contents of the course.

In the fifth section, there is consequences of study, while the sixth and the last section proposed a new model to realize perposes of the national project designing course.

KISALTMALAR LİSTESİ

PDY	Proje Döngüsü Yönetimi
PCM	Projecet Cycle Management
PHD	Proje Hazırlama Dersi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
ABGS	AB Genel Sekreterliği
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
ARGE	Araştırma Geliştirme
BT	Bilgi Teknolojileri
AB	Avrupa Birliği
MÇ	Mantıksal Çerçeve
MÇY	Mantıksal Çerçeve Yaklaşımı
SMART	Specific, Measurable, Agreed Upon, Realistic and Sensitive, Time Bound and Cost Affective

(Belirli, Ölçülebilir, Ulaşılabilir, Amaca uygun, Zamanı belirlenmiş)

STK

Sivil Toplum Kuruluşu

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Proje Döngü Yönetimi Basamakları	64
Tablo 2 Mantıksal Çerçeve Yaklaşımının Aşamaları.....	67
Tablo 3 Sorun Ağacının Oluşturulması	72
Tablo 4 Paydaşlar Analizi.....	77
Tablo 5 Faaliyet Zaman Tablosu	85
Tablo 6 Mantıksal Çerçeve Analizi	90
Tablo 7 Örnek Mantıksal Çerçeve.....	104
Tablo 8 Sürdürülebilirlik Kontrol Listesi	107
Tablo 9 Varsayımlar Kontrol Listesi	110

ŞEKİLLER LİSTESİ

Tablo 1 Proje Döngü Yönetimi Basamakları	64
Tablo 2 Mantıksal Çerçeve Yaklaşımının Aşamaları.....	67
Tablo 3 Sorun Ağacının Oluşturulması	72
Tablo 4 Paydaşlar Analizi.....	77
Tablo 5 Faaliyet Zaman Tablosu	85
Tablo 6 Mantıksal Çerçeve Analizi	90
Tablo 7 Örnek Mantıksal Çerçeve.....	104
Tablo 8 Sürdürülebilirlik Kontrol Listesi	107
Tablo 9 Varsayımlar Kontrol Listesi	110

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi sınırlılıklar ve tanımlar ele alınmıştır.

1.1. PROBLEM DURUMU

Üçüncü bin yılın ilk çeyreğinde dünyada yaşanan dört büyük değişime tanıklık ediyoruz.

1-Teknoloji: Bilgi ve iletişim teknolojisindeki göz kamaştırıcı ve hızlı cereyan eden değişimler, insanlara hayal edilemeyecek yepyeni dünyalar hazırlamaktadır.

2-Ekonomik Yapılar: Artan dünya ticaretine bağlı olarak gelişen küreselleşme, ihracat ekonomilerine ve rekabet gücüne dayalı “dijital ekonomilerin” yepyeni tarihsel şartlarını da gündeme getirmektedir.

3- Sosyal ve siyasal dönüşümler: Yukarıdaki iki unsura paralel olarak sosyal boyutlu dönüşümler meydana gelmekte yeni sosyo-kültürel yapılanmalar meydana gelmektedir.

4-Çalışma sorunları: Meydana gelen bu değişimler çalışma hayatında ve endüstri ilişkilerinde yeni sorunlar ve yapılanmalar meydana getirmektedir. (Ekin , 1997, s..2)

Teknolojinin ilerlemesi insanlığa yeni imkânlar sunsa da hayatın daha karmaşık ve zor hale geldiği bir gerçektir. Tüketime dayalı ekonomiler, tüketim toplumları meydana getirmektedir. İnsanların ihtiyaçları sürekli artıyor. Yerel ekonomiler yerini küresel ekonomilere bırakmak zorunda kalıyor. Üreticiler artık küresel pazar ve rekabet unsurlarını dikkate almak zorunda. Bilgi katlanma hızı dediğimiz olguya göre her 6 yılda bir dünyadaki toplam bilgi hacmi iki katına çıkıyor. Bilgi üreten ve bilgi pazarlayan ülkeler ön plana çıkarak rekabette daha avantajlı ve güçlü hale geliyorlar.

Bilginin etkin bir şekilde hayata taşındığı uygulamaların sürekli değiştiği bir dünyada yaşıyoruz. “Ülkenizin beş yıl önceki halini düşünün... Eğer hala aynı şekilde çalışıyor, üretiyor, yönetiyor ve yönetiliyorsanız, başınız dertte demektir.” (Ekin , 1997, s.5)

Ülke olarak dünyadaki bu dönüşüm ve değişimleri şimdiden doğru algılayıp eğitim sistemimizi ona göre yapılandırmamız gerekmektedir. Özellikle rekabete dayalı bir dünyada, yetişen fertlerin bu değişim hızına ayak uydurabilecek, küreselleşmenin zorluklarıyla mücadele edebilecek donanımda yetiştirilmeleri şarttır.

Dünyadaki bütün bu değişimler beraberinde yeni sıkıntılar, problemler getirmektedir. Eskiye nazaran dünyada daha az problemin olduğunu söylemek için elimizde bir delil yoktur. Fakat değişen yenedünyanın daha çok problemlerle dolu olduğunu söylemek için birçok sebep bulabiliriz. (savaş ve şiddet, terör, güvenlik, fakirlik, açlık, obezlik, ayrımcılık, küresel ısınma, çevre kirliliği, gelir dağılımındaki dengesizlik, yerel kültürlerin kaybolması, trafik, duyarsızlık, bunalım, vs...)

Tarım toplumundan sanayi, teknoloji ve bilgi toplumuna geçiş sürecinde hayat basit bir yapıdan karmaşık bir yapıya dönüşmüştür. Buna paralel ortaya çıkan problemler de karmaşık ve çok yönlü olmaktadır. Problemleri algılamak, çözüm yolları bulmak için bütüncül bir yaklaşımla, çözüme yönelik faaliyetleri planlamak gerekmektedir.

Hayatın zorlukları ve ortaya çıkan yeni problemlere çözüm üretebilecek donanımlı fertlerin yetişmesi için eğitim kurumlarının ve eğitim içeriğinin bu yeni duruma göre şekillenmesi gerekmektedir.

Özellikle AB’ye giriş sürecinde üye ve aday ülkelere sağlanan fonlardan istenen düzeyde yararlanamayışımız, eğitim sistemimizin bir eksikliği olarak yorumlanabilir. Türkiye’nin AB mali yardımları ve topluluk programlarına yönelik projelerden yararlanma düzeyiyle ilgili aşağıdaki haber bu durum hakkında ipuçları vermektedir.

Türkiye, AB'ye hala yeterli proje üretmiyor

Türkiye, AB'nin mali yardımlarından yüzde 90 oranında yararlanırken, topluluk programları için hala yeterince proje üretmiyor. AB uzmanları, Türkiye'nin AB'den mali yardımlar, Avrupa Yatırım Bankası kredileri ve Topluluk Programları olmak üzere 3 alanda yardım aldığını belirtti. Türkiye'nin mali yardımlar ile Avrupa Yatırım Bankası'nın kredilerinden çok iyi derecede yararlandığını ifade eden uzmanlar, hibelerin yüzde 90'nın kullanıldığını, sivil toplum kuruluşları (STK) ile yerel yönetimlerin bilgi ve tecrübelerinin artmasının bu alanda başarıyı yükselttiğini kaydetti. Türkiye'nin, asıl olarak AB'ye tüm üye ve aday ülkelerin maddi katkılarıyla uygulanan topluluk programlarından faydalanamadığını vurgulayan uzmanlar, Türkiye'nin bu programlara, ekonomisinin büyüklüğü ve GSMH'sinin AB içinde üst sıralarda olması nedeniyle ciddi katkı payı yatırdığına dikkat çekti. Katkı paylarının ortak bir "havuzda" toplandığını ve proje başı ülkelere dağıtıldığını anlatan uzmanlar, Türkiye'nin yatırdığı para kadar bile proje üretmede sınırlı kaldığını bildirdi. (<http://www.cnnturk.com> 22.12.2007)

"Proje geleneği yok"

Türkiye'de araştırma ve geliştirme (AR-GE) faaliyetlerinin çok yaygın olmaması ile proje üretme geleneğinin bulunmamasının bu sonuçta etkili olduğunu aktaran uzmanlar, programlardan en çok proje vererek en fazla yararlanan Almanya'da, araştırma yapma geleneğinin çok yüksek seviyelere çıktığını anlattı. Uzmanlar, bunun çok kolay halledilebilecek bir sorun olmamasına rağmen, üniversitelerin, bilim ve AR-GE alanlarında çalışma yapma ve proje üretmeye daha fazla teşvik edilmesiyle proje teklif oranının artırılabilirliğini söyledi. Türkiye'nin topluluk programlarını tanıtmaya ve yeteri kadar duyurmada da eksik kaldığını ifade eden uzmanlar, AB Genel Sekreterliği (ABGS) bünyesinde tanıtım ve bilgilendirme faaliyetini sistematik yürütecek bir birim oluşturulabilirliğini, kaynakların artırılabilirliğini dile getirdi. AB projelerinin Türkiye ve Avrupa halkları arasındaki ilişkilerin geliştirilmesine de çok büyük katkı yapacağını vurgulayan uzmanlar, konuyla ilgili çok önemli adımların önümüzdeki dönemde atılacağını belirtti.

Uzmanlar, ABGS'nin bu yılsonunda tamamlanacak 2 milyon euroluk Bilgi Köprüleri Projesi'ni örnek vererek, projeyle Türkiye'deki STK'ların, kendi alanlarında faaliyet gösteren Avrupa'daki diğer STK'larla beraber projeler oluşturduğunu ve etkinlikler düzenlediğini anlattı. (<http://www.cnnturk.com> 22.12.2007)

"Eskiye oranla daha iyiyiz"

İngiltere'deki sosyal danışmanlık firması WYG'nin Türkiye'deki faaliyetlerini yürüten ve projelere danışmanlık yapan DeLeeuw International'ın (DLI) Genel Müdürü Levent Erkan, AB ile Türkiye arasında projelere ilişkin yapılan ortak anlaşmalar çerçevesinde, Türkiye'ye son mali yardımlar kapsamında, 2007–2009 yılları arası, ortalama 550–560 milyon euro bütçe ayrıldığını söyledi. Türkiye'nin, AB'nin projeler için sağladığı hibelerden eskiye oranla çok daha iyi faydalandığını belirten Erkan, "Mali yardım ve hibeleri yüzde 90'ın üzerinde kullanma başarısı elde ettik. Artık Brüksel'den gelen paranın yüzde 10'u geri döndüğünde üzülüyoruz" dedi. Türkiye'de, küçük ölçekli firma, STK, KOBİ, ticaret odaları ve belediyelerin yararlanabileceği hibelerden şimdiye kadar binlerce fon elde edildiğini belirten Erkan, tecrübe kazanıldıkça, daha iyi teklifler hazırlandığını söyledi. Türkiye'de fikir ile projenin karıştırıldığını ifade eden Erkan, insanların fikir ortaya attığını ama onu, amacı, planlaması, bütçesi ve sonuç öngörüsüyle proje şeklinde ortaya çıkaramadığını söyledi. Erkan, projeler konusunda bilgilendirme eksikliği ya da yanlış bilgilendirme sorunu yaşadıklarını belirterek, "AB bu projeleri empoze ediyor" gibi izlenimi olan kesimlerin bulunduğunu savundu. (<http://www.cnnturk.com> 22.12.2007)

Sonuç olarak toplum ve dünya hayatını zorlaştıran problemlere çözüm üretecek nitelikli proje üretmede yeterli değiliz.

Her alanda problemleri çözmek için; eğitilmiş, donanımlı insanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Problemleri çözmeye yönelik proje hazırlamak için proje hazırlama felsefesinin yerleşmesi, bilinmesi gerekmektedir. Belli standartlara uyulmadığı takdirde, hazırlanan projelerde istenen nitelik olmuyor.

Gelişmiş ÷lkelerdeki eğitim sistemleri kişilere sistemli düşünme, problem çözme, proje hazırlama ve uygulama konusunda yeterlilikler kazandırmaya yönelik tasarlanmıştır. Ülkemizde de Milli Eğitim Bakanlığı, eğitim sisteminde köklü değişiklikler yaparak ‘projeye dayalı eğitim sistemi’ uygulamalarını başlatmıştır.

Bu çerçevede, ilköğretimde ‘Seçmeli Düşünme Eğitimi’ , ortaöğretimde ise ‘Proje Hazırlama’ dersi öğretim programlarına dâhil edilmiştir.

Proje hazırlama dersiyle öğrencilerin eleştirici düşünme, *problem çözme, araştırma, akıl yürütme, proje hazırlama becerilerini geliştirme, araştırmaktan zevk alma, özgüvenini geliştirme, sorumluluk alma* değerlerini kazanmaları hedeflenmektedir.

1.2. PROBLEM CÜMLESİ

MEB Orta Öğretim Proje Hazırlama Ders programının nitelikli proje üretmedeki rolü nedir?

1.3. ALT PROBLEMLER

- Proje hazırlama eğitiminin hedefleri nelerdir?
- PHD programı ve PHD içeriği, proje tabanlı öğrenme ile örüşmekte midir?
- PHD programı ve PHD içeriği, işbirliğine dayalı öğrenme modeline uygun mudur?
- PHD programı ve PHD içeriği, proje döngüsü yönetimi ilkelerini içermekte midir?
- Öğretmenlerin PDY eğitimi almış olmasının ders amaçlarının gerçekleşmesindeki rolü nedir?
- Orta Öğretimde PHD kitabının ders amaçlarının gerçekleşmesindeki rolü nedir?
- Proje eğitiminin mesleki başarıya etkisi nedir?
- Yapılandırmacı eğitim anlayışının PHD ile ilişkisi nedir?
- Proje hazırlamaya esas teşkil eden kişisel yeterlilikler nelerdir?
- PHD programı ve PHD içeriği, AB Gençlik Programları ve diğer fon kaynaklarına yönelik içerik bulunmakta mıdır?
- PHD Bilgi Teknolojileri ile desteklenmekte midir?

1.4. SAYILTILAR

Bu araştırmanın temelinde aşağıdaki sayıtlılar yer almaktadır.

- Milli Eğitim Bakanlığı’ndan alınan veriler doğrudur.
- Seçilen araştırma yöntemi araştırmanın amacına uygundur.
- Gazete haberlerinden alınan bilgiler doğrudur.
- İlgili yayınlardan yapılan alıntılar doğrudur.

1.5. SINIRLILIKLAR

Bu çalışma;

- MEB Orta Öğretim Proje Hazırlama Dersi Öğretim Programı ile
- MEB Orta Öğretim Proje Hazırlama Ders Kitabı ile,
- MEB Temel Kanunu ve Mevzuatı ile
- Kaynakçada yer alan veri kaynakları ile sınırlıdır

1.6. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, eğitim sistemimizde devam eden yeniden yapılanma ve değişim hedeflerinin sonuçsuz kalmasına yol açacak hususlara dikkat çekmektir. Değişimin dünyadaki uygulamalara paralel bir şekilde yönetilmesi gerektiğini, teori ve uygulama safhalarının bir bütün içerisinde ele alınması zorunluluğunu vurgulayarak, uygulamada karşılaşılan problemlere dikkat çekmek, bu problemlerin çözümüne yönelik çözümler sunmaktır.

Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

MEB yeniden yapılanma çalışmaları ve öne çıkan değerler nelerdir?

PDY nedir? Dünyadaki PDY standartları nelerdir?

AB’de eğitim standartları nelerdir?

Proje sözcüğüne yüklediğimiz anlam nedir?

Proje Hazırlama Eğitimi içerik ve olarak nasıl ele alınmalıdır?

Proje hazırlama eğitiminin hedefleri ne olmalıdır?

1.7. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Milli Eğitim Bakanlığı adı üstünde Milletin kaderiyle ilgili en önemli kurumdur. Bu alanda yapılacak çalışmaların devamlılık arz etmesi, uzun soluklu olması ve istikrarlı olması gerekmektedir. Merkeziyetçi yapı ve aşırı bürokrasiden dolayı Milli Eğitim Bakanlığı düzeyinde alınan kararların taşraya, okul ve öğretmen düzeyine yansımaları, geri bildirim alınması çok zaman almaktadır.

Özellikle müfredat ve ders içerik değişiklikleri uzun soluklu çalışmalardır. Bu araştırma söz konusu alanda yapılan çalışmalarda aksayan yönleri ıslık tutması bakımından uygulamaların geri bildirimi olması cihetiyle önem taşımaktadır.

1.8. TANIMLAR

1.8.1. Proje Sözcüğünün etimolojisi:

Fransızca project sözcüğünden Türkçeye giren proje sözcüğü fiil ve isim olarak kullanılmaktadır. Öngörü, plan, tasarlamak manalarına gelir. Fransızcaya da Latince proicere

kelimesinden geçmiştir. 1. öne doğru atmak veya uzatmak, 2. ileri yönelmek, tasarlamak manalarına gelir. Latince pro(ön-ileri) + iacere, iact(atmak) köklerinden gelmektedir.

1477 yılında plan yapmak, 1557’de ölçekli tasarım-planlama,1718’de belli etmek, manalarında fiil olarak; taslak, tasarı, plan manalarında da isim olarak kullanılmıştır. (<http://www.nisanyansozluk.com>)

1.8.2. Projenin Sözlük tanımı:

1. Tasarlanmış şey, tasarı: § “*Bak sana yeniprojeler de getirmişler iki ahbab başbaşa konuşursunuz.*”-Reşat Nuri Güntekin, Balıkesir Muhasebecisi, 60. § “*Bu heyetle birlikte Rifat Bey'in nezdinde toplanıp önce programı, sonra nizamname projesini, en sonunda da kurultayın tasvibine arz edilecek bir takriri hazırlayacaktık.*” -Ruşen Eşref Ünaydın, Hatıralar IV, 22. § “*Fakat Yahya Kemal'in bu evlenme projeleri üstünde durmaktan çekindiğini ve bunlar her bahis konusu olduğu vakit âdeta telaşa düştüğünü pekiyi bilirim.*”-Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Gençlik ve Edebiyat Hatıraları, 132. § “*İçinde bomba, anarşist projeleri olduğunu tahmin ettikleri sandıkları kırdılar.*” - Sami Paşazade Sezai, Bütün Eserleri II, 140. § “*Mümtaz belki evlenme işlerini kolaylaştırır diye bu projelere seviniyor.*” -Ahmet Hamdi Tanpınar, Huzur, 203. § “*Projelerimiz yüzüstü kaldı.*” -Peyami Safa, Sözde Kızlar, 66. § “*Kafamda mektebe ait bir yığın projeyardı.*”-Nazım Hikmet Ran, Kan Konuşmaz, 15. § “*Tam bu büyük projeyi mücadele mevzuu yapacağı...*” -Necip Fazıl Kısakürek, İhtilal, 124. § “*Ali Osman, Millî Park'ın yakın bir gelecekte bir Barış Parkı projesiyle daha kapsamlı ve farklı bir yüze kavuşturulacağını, ama...*” -Buket Uzuner, Uzun Beyaz Bulut (Gelibolu), 285. § “*...öğretmenler de toplumsal bir dönüşüm projesi yakaladılar mı, tamam, hemen baş gönüllüsü oluveriyorlar...*” -Attila İlhan, Aydınlar Savaşı, 29. § “*Doğruluğuna ve yararına inanmadığım bu işlerin taslak projelerini yapan ve arazide uygulayanlardan biriydim.*”-Aziz Nesin, Bir Tutam Aydınlık, 229. § “*Bir yandan çocuk, bir yandan kadının hastalığı ve beceriksizliği bu projeyi geri bıraktırdı.*” -Memduh Şevket Esendal, Ayaşlı ile Kiracıları,252.

2. Mal sahibinin isteğine göre yapılacak bir yapıyı, belli bir programa göre inşa edilecek bir yapı bütünü, bir makine veya bir kuruluşu plan durumunda gösteren çizim: § “Üstelik, Hayrettin, sen haritacısın bacanak, haritacılık burada en çok revaçta, kampaninin arazi projeleri için adama ihtiyacı var...” -Adalet Ağaoğlu, Bir Düğün Gecesi, 182. § “Villa projesini çizerken nasıl heyecanlıydın...” -Adalet Ağaoğlu, Toplu Oyunlar-Çok Uzak Fazla Yakın, 487.

3. Değişik alanlarda önceden plan ve programa alınmış, maliyeti hesaplanmış, kurum ve kuruluşların yönetim organlarınca onaylanmış, kısa ve uzun vadeye bağlanarak özel kurum veya devlet adına gerçekleştirilmesi kabul edilmiş bilimsel çalışma tasarısı. (TDK sözlüğü <http://www.tdk.gov.tr>)

1.8.3. Projenin Genel tanımı:

- Orta ve uzun vadede başarıyı hedefleyen stratejik planlardır.
- Herhangi bir planın analiz edilebilen ve değerlendirilebilen en küçük bağımsız birimleridir.
- Mevcut alternatifler arasından seçilen, en uygun şekilde formüle edilmiş planlamalardır
- Önceden belirlenmiş spesifik amaçlara belirli bir zaman diliminde optimum bir şekilde ulaşmak üzere kaynakların nasıl ve ne şekilde kullanılacağını gösteren planlamadır.

Planlar:

- Amaçları belirleme, bu amaçları gerçekleştirmek için çeşitli seçenekleri araştırma, geliştirme, değerlendirme ve en uygununu seçme sürecidir.

- Üst düzey “stratejik” planlar uzun vadeli yol haritaları olarak ortaya çıkarken, orta düzey planlar uzun vadeli yol haritalarının kapsamında kalarak orta vadeli “taktik” öngörülerini belirler. Bu aşamanın sonrasında kısa vadeli “operasyonel planlar” vardır.

Programlar:

- Birçok proje ve alt projelerden oluşan, makro hedefleri ortaya koyan, ulusal hedeflere paralellik gösteren ve ulusal hedeflere ulaşılmasına katkıda bulunan çalışmalar bütünüdür
- Çok sayıda proje ve alt projelerden oluşur, makro hedefleri ortaya koyarlar, ulusal hedeflere paralellik gösteren ve ulusal hedeflere ulaşılmasına katkıda bulunan projeler bütünüdür

Fizibiliteler:

- Fizibilite (yapılabilirlik) çalışmaları, bir yatırımı teknik, mali yönleri ve sektörel/ekonomik boyutları ile ortaya koyan, fikir olarak ortaya çıkan yatırımın gerçekleştirilmesinin kabul veya ret edilmesine yönelik analizleri de içeren bir proje faaliyetidir.
- Hiçbir fizibilite raporu kesin hükümler içermez ancak gerekli analizleri yaparak sonuçları ortaya koyar. Kabul veya ret etme kararı yatırıma fon sağlayacak kişi veya kurumların beklentilerine bağlı olarak değişecektir.

Sürdürülebilirlik:

Kendi ayakları üzerinde durabilmektir

Proje tamamlandıktan sonra proje hedeflerinin kendi yarattığı fonlarla varlığını sürdürmeleridir. Bunu sağlamak için projelerde;

Ulusal hedeflere paralellik sağlanmalı,

Hedefler proje ve uygulama sırasında kaybedilmemeli,

Projenin her aşamasında denetim, raporlama ve arşivlemeye önem verilmeli,

Projenin tarafları iyi analiz edilmeli, bilgilendirilmeli, sahiplenme sağlanmalı,

Karlılık ve verimlilik kavramlarına dikkat edilmelidir.

1.9. PROJE YÖNETİMİ TERİMLERİ

Proje yönetiminde kullanılan terimlerini orijinalinden takip etmek uluslar arası proje yönetimi ve uluslar arası literatürü takip etme açısından önem taşımaktadır. Bu kısımda özellikle MS Project programının İngilizce sürümünde kullanılan proje yönetim terimleri ifade edilmiştir.

Accrual method (artış metodu): Bir kaynak için maliyetin artışını gösterir. Bir görevin başında, sonunda ya da görev süresince maliyet artışı gerçekleştirilebilir.

Actual (gerçekleşen / reel): Gerçekte oluşları gösterir. Gerçekleşen süre ya da gerçekleşen maliyet anlamındadır.

Adjacent selection (bitişik seçim): Bitişik olan hücrelerin seçilmesi.

Application (uygulama): Bir işi yerine getirmek için geliştirilen programlar. Örneğin Microsoft Project bir uygulamadır.

Argument (argüman): Visual Basic ile programlamada; bir procedure'a geçirilen bir sabit, bir değişken ya da bir ifade.

ASCII (American Standard Code for Information Interchange): Text karakterlerin temsili için geliştirilmiş bir kodlama yöntemi.

Base calendar (taban takvim): Bir proje ve kaynaklar için çalışılan ve çalışılmayan zamanları gösteren takvim. Taban takvimi bir kaynağa atanan özel takvimden farklı olarak projenin tamamında etkindir.

Baseline (taban hattı): Programlanmış projenin kayıt edilen planı. Taban hattı bir kere kurulduktan sonra projenin gelişmesi takip edilir.

Baseline plan (taban plan): Projenin gelişmesinin izlenmesinde kullanılan projenin orijinal planı.

Calculated Filter (Hesaplanmış Filtre): Filtrenin karşılaştırma yapılarak alınması. Bir görev ya da kaynağa iki değerin karşılaştırılarak raporun alınması. Örneğin sadece gerçekleşen maliyetlerin daha büyük olduğu görevlerin filtrelenmesi gibi.

Calculated field (hesaplanmış alan): Değeri Microsoft Project tarafından belirlenen alan. Değer girilebilir. Değer silindiğinde ise otomatik olarak hesaplanır.

Case sensitive (Büyük/küçük harf duyarlılığı): Karakterlerin büyük ya da küçük harf olmasının ayrımı.

Chart (Grafik): Verilerin şekillerle ifade edilmesi.

Clipboard (pano): Kesilen ya da kopyalanan bilgilerin saklandığı yer. Pano sayesinde nesneler bir uygulamadan diğerine kopyalanır.

Code (kod): VBA içinde bir ya da daha çok komut.

Collapsing (kapatma): Alt görevlerin bir özet görev içinde saklanması.

Combination view (birleşik görünüm): Genellikle alt ve üst alanda (pane) ayrı görünümünün kullanılması. Üst görünümde Gantt Chart görünümü varken alt görünümde seçilen görevin Task Form'u yer alır.

Constraint (kısıtlama): Bir göreve başlangıç ya da bitiş tarihi olarak bir kısıtlama koymak.

Cost (maliyet): Bir görevin, kaynağın, atanmış kaynağın ya da tüm projenin toplam maliyeti.

Criteria (kriter): Belli bir koşulu belirten ifade. İstenen kaynak ya da görevin bulunmasını sağlayan ifade.

Critical path (kritik yol): Birçok görevden oluşan ve projenin zamanında bitmesini sağlayan bir grup.

Critical path method (kritik yol metodu): Görevlerin süreleri ve ilişkilerinin göz önünde bulundurularak projenin toplam süresinin hesaplandığı bir proje yönetimi yöntemi.

Critical task (kritik görev): Projenin zamanında bitmesi için planlanan sürede bitmesi gereken görev.

Crosstab report (çapraz tablo rapor): Görevler ve kaynakların belli bir zaman diliminde gösterildiği tablolar.

CSV file format (Comma-Separated Value dosya biçimi): Görev ve kaynakların virgül ya da noktalı virgülle ayrıldığı ASCII ya da text dosya biçimi.

Cue card (bilgi kartı): Microsoft Project 3.1'de yardım ve bilgi amaçlı kullanılan bilgi pencereleri.

dBASE III/IV file format (dBASE III/IV dosya biçimi): MDB uzantısına sahip veri dosyaları.

DDE (Dynamic Data Exchange): DVDT (Dinamik Veri Değiş Tokuşu)(MS)

Default value (varsayılan değer): Alanlarda hazır olarak bulunan değer.

Demoting (gerileme): Görevin bir düzey içeri girmesi.

Destination (hedef): Kopyalamanın, taşımanın ya da bilginin aktarıldığı yer.

Divider bar (bölme çubuğu): Gantt Chart ile tabloyu, Kaynak kullanımı ile Kaynak grafiğini ayıran dikey çubuk.

Duration (süre): Bir görevin yerine getirilmesi için gereken zaman. Gün (d), hafta (w), saat (h) ya da dakika (m) olabilir. Ayrıca çalışma takimini dikkate almadan geçen süreler ise e (elapsed) olarak belirtilir. Örneğin ed gibi.

Dynamic Data Exchange (DDE): İki Windows uygulaması arasında nesne alışverişi teknolojisi.

Earned value (kazanılan değer): Çalışılan (yapılan) işin değerinin ölçüsü. Kazanılan değer raporlarda gerçekleşen maliyetin takibi için kullanılır.

Elapsed duration (geçen süre): 24 saat ve haftada 7 gün olmak üzere ve çalışma takvimini dikkate almayarak geçen sürenin belirtimi. Genellikle ed ve ew olarak kullanılır.

Entered field (hesaplanmış alan): Değeri Microsoft Project tarafından belirlenen alan. Değer girililebilir. Değer silindiğinde ise otomatik olarak hesaplanır.

Entry Bar (Giriş Çubuğu): Proje bilgilerinin girildiği ve değiştirildiği alan. Giriş çubuğu çalışma ekranında standart araç çubuklarının altında yer alır.

Expanding (genişletme): zet görev içinde kapatılmış görevlerin açılması.

Export table (ihraç tablo): MPX formatlı bir tablonun ihraç edilmesinde proje dosyasının alanlarını içeren Microsoft Project dosyası.

Field (alan): Çalışma tablosunda, formlarda ve grafiklerde bilgileri içeren yerler.

File format (dosya formatı): Bilgilerin dosyada saklanma biçimi. Farklı uygulamalar ya da aynı uygulamanın farklı uyarlamaları için farklı dosya formatları kullanılır.

Filename (dosya adı): Kayıt edilen projeye verilen ad. Windows 95 işletim sistemi ortamında uygulamalar 255 karakter uzunluğunda olabilir.

Filter (filtre): İstenilen bilgilerin görülmesini sağlayan sorgular.

Fixed cost (sabit maliyet): Görev süresi ya da çalışmaya bağlı olmaksızın bir göreve bindirilen sabit (değişmez) maliyet.

Footer (alt bilgi): Basılacak sayfanın altında sayfa numarası, dosya adı, yönetici vb gibi alanları içeren alanlar.

Form (form / belge): Bir görev ya da bir kaynak hakkında bilgilerin görülmesini / girilmesini sağlayan ekranlar.

GLOBAL.MPT: Farklı projeler için genel bilgileri, filtreler, formlar, tablolar vb elemanları içeren genel bir dosya.

Graph (Grafik): Planlanmış bilgileri grafik olarak göstermek. Örneğin Resource Graph bir grafik bilgi ekranıdır.

Graphic area (grafik alan): Gantt Chart, Resource Graph gibi grafik bilgi alanları.

Gridlines (Izgara): Yatay ve dikey satırar. Microsoft Project ekranlarında yatay ve dikey çizgilerle veri girişini düzenleyen grafik alanlar.

Header (üst bilgi): Basılacak sayfanın üstünde sayfa numarası, dosya adı, yönetici vb gibi alanları içeren alanlar.

Highlighting filter (renklendirme filtresi): Kритere uyan verileri renklendirerek seçen filtreleme yöntemi. Renklendirme yönteminin alternatifi Apply (Uygulama) ile istenilen verilerin seçilmesidir.

Importing (ithal): Microsoft Project'e diğer bir uygulamadan bilgi almak. Örneğin Excel ya da Access gibi programlardan bilgi almak.

Interactive filter (etkileşimli filtre): Filtrenin çalışması sırasında kullanıcıdan bilgi alması. Örneğin tarih aralıkları ya da kaynağın adını belirtilmesi gibi.

Interim plan (ara plan): Baseline düzenlendikten sonra projenin değişik aşamalarının kayıt edildiği bir ara plan. Beş ara plan yaratılabilir ve bu ara planlar sayesinde kayan görevler, başlangıç ve bitiş tarihi değişen görevler vb gelişmeler bu ara planlar sayesinde takip edilir.

Lag time (gecikme zamanı): Görevin kendisine bağlı bir görevle arasında belli bir süre gecikme oluşması. Gecikme zamanı pozitif ya da negatif olabilir. Negatif gecikme zamanı ise erken başlama zamanı (lead time) olarak işler. Bkz. Lead time.

Lead time (erken başlama zamanı): Aralarında ilişki bulunan iki görevin çakışma (üst üste binerek) yaratarak sonraki görevin belli bir süre erken başlaması.

Legend (gösterge): Basılı çıktılarda simgeleri açıklayıcı bilgiler.

Leveling (düzeltme): Kaynak çatışmalarının görevlerin geciktirilerek düzeltilmesi.

Link line (bağlantı çizgisi): Gantt Chart ve PERT Chart üzerinde görevleri birbirine bağlayan çizgiler.

Linking (bağlama): Görevler arasında ilişki kurulması. Bkz. OLE.

List separator (ayraç): Veri alanlarında birden çok alanın ayrılmasını sağlayan karakter. Genellikle virgöl ya da noktalı virgöl.

Lotus 1-2-3 x file format (Lotus 123 x dosya formatı): WK? uzantısı ile Lotus 123 programının kullandığı dosya formatı.

Macro (Makro): Bir işin otomatik olarak yapılmasını sağlayan komutlar. Makrolar kayıt olarak ya da Visual Basic dili ile yazılır.

MAPI (Messaging Application Programming Interface): Microsoft Network ortamında elektronik bilgi alışverişini sağlayan standart programlama arabirimi.

Master project (ana proje): Bir ya da daha çok projeyi içeren ana proje.

Milestone (ana nokta): Projedeki ana olayları gösteren görevler. Başlangıç, bitiş ve ara safhalar gibi önemli aşamalar ana nokta olarak projede kullanılır.

Module (Modül): Makroları yer aldığı dosyalar.

MPX. Microsoft Project Exchange dosya formatı: ASCII formatta ve diğer uygulamalar ile bilgi alışverişinde kullanılan format.

Network chart (ağ şeması): Projedeki görevlerin aralarındaki bağların bir nokta olarak gösterildiği şemalar. Microsoft Project'de PERT şeması bir ağ şemasıdır.

Nonadjacent selection (bitişik seçim): Bitişik olmayan hücrelerin seçilmesi. Örneğin projenin 1,4 ve 7. görevlerinin seçilmesi.

Object (nesne): Bir text, resim, ses vb biçimde uygulamalar arasında transfer edilen bilgiler. Bkz. OLE.

Operator (işleç): İki kriter alanındaki ilişkiyi gösteren büyüktür (greater), küçüktür (less), AND (ve) ve OR (ya da) gibi işlem araçları.

Organizer (düzenleyici): Proje dosyaları arasında özellikle özel görüntülerin, tabloların ve filtrelerin alışverişini, silinmesini sağlayan diyalog kutusu.

Outline (ana hatlar): Porojedeki görevlerin hiyerarşik biçimde gösterilmesini sağlayan yapı.

Overallocation (fazla atama): Bir kaynağın fazla göreve atanması. Kaynağın yapabileceğinden daha çok göreve atanması.

Pane (kesim): Ekranın görüntü alanı. Genellikle birleşik (combination) görünümelerde alt ve üst kısım vardır. Örneğin üst kesimde Gantt Chart alt kesimde ise Task Form.

Password (parola): Dosyaları korumak için kullanılan özel karakterler.

Percent Complete (tamamlanma yüzdesi): Görevin ne kadarının tamamlandığının girildiği alan.

PERT (Program Evaluation and Review Technique): Proje yönetiminde görevlerin bir nokta olarak gösterildiği bir teknik.

Pixel (picture element / resim elemanı).

Plan (plan): Bir görevin başlangıç ve bitiş tarihinin, kaynak kullanımının planlanması. Baseline plan orijinal projenin planıdır. Ve projenin takip edilmesinde aşamaların değerlendirilmesinde kullanılır. Interim planlar ise baseline yaratıldıktan sonra ara aşamaların saptanmasını sağlar.

Predecessor (öncel): Bir görevden önce gelen görev. Finish to start ya da Start to finish ilişkisinde önce gelen görev.

Priority (öncelik): Görevlerin kaynak düzeltilmesinde ya da sıralanmasında kullanılan bilgileri.

Progress Bar (İlerleme Çubuğu): Gantt Chart üzerinde görevin ne kadarının tamamlandığını gösteren çubuk.

Project calendar (proje takvimi): Proje tarafından kullanılan taba takvimi.

Project Summary report (proje özet raporu): Proje hakkında genel bilgileri içeren rapor.

Promoting (ilerletme): Bir görevin daha üst düzeye çekilmesi. Görevin sola doğru çekilmesi.

Recurring task (yinelenen görev): Günlük, haftalık gibi belli periyotlarda yinelenen görevlerin topluca belirtildiği görevler.

Report (rapor): İstenilen bilgilerin alındığı basılı çıktılar. Microsoft Project programında hazır çok sayıda rapor bulunmasıyla birlikte özel (custom) olarak ta birçok rapor hazırlanabilir.

Report type (rapor tipi): Raporun kategorisi.

Resource allocation (kaynak atama): Bir kaynağın projedeki bir göreve atanması.

Resource calendar (kaynak takvimi): Bir kaynak için çalışılan ve çalışılmayan günleri gösteren takvim.

Resource group (kaynak grubu) Belli özellikleriyle ortak olan kaynaklara verilen bir ad. Örneğin doğrultmacılar ya da elektronik gurubu gibi.

Resource pool (kaynak havuzu). Kaynakların bulunduğu tablo. Bir proje kendi kaynak havuzunu ya da ortak bir kaynak (diğer bir projeden) havuzunu kullanabilir.

Resource reports (kaynak raporu): Kaynakların kullanımı ve maliyeti hakkında raporlar.

Resource view (kaynak görünümü): Kaynakların girilmesini, kullanımını vb durumlarını gösteren görünüm.

Resource-driven scheduling (kaynağa bağlı programlama): Görev süresinin kaynağa bağlı olduğu bir programlama yöntemi.

Resources (kaynaklar): İnsan, makine, malzeme vb bir görevi yerine getirmek için gerekli olan materyaller.

Roll up: Gantt Chart üzerinde alt görevler simgelerle gösterilmesi.

Schedule (programlama): Projedeki görevlerin sıralanması ve zamanlanması. Programlama görevlerin sürelerinin, ilişkilerinin ve kısıtlamalarının planlanmasını kapsar.

Server (verici): Bilgi alışverişinde (OLE) verici olan uygulama.

Sheet (tablo): Görev ve kaynakların girildiği ve görüntülendiği kolon ve satırlardan oluşan alanlar.

Single-pane view (tek kısımlı görünüm): Bir görünüme sahip olan ekranlar. Örneğin sadece Gantt Chart ya da Task Form.

Slack (boşluk): Görevin başka bir görevi ya da projenin bitiş tarihini geciktirmeden beklediği süre. Serbest boşluk, bir görevin diğer bir görevi geciktirmeden bekleyeceği süreyi oluştururken, toplam boşluk ise görevin projenin bitiş tarihini geciktirmeden bekleyebileceği süredir.

Slippage (kayma): Orijinal baseline'dan sapılan süre. Kayma baseline düzenlendikten sonra oluşur.

Sorting (sıralama): Görev, kaynak ve diğer bilgilerin belli bir alana göre düzenlenmesi.

Source (kaynak): Verinin alındığı yer ya da uygulama.

Status bar (durum çubuğu): Microsoft Project penceresi altında yer alan yapılacak işleme göre bilgi içeren alan.

Subproject (alt proje): Diğer bir proje içinde bulunan proje.

Subtask (alt görev): Özet görevin bir parçası olan görev.

Successor (izleyen görev): Bir görevin bitmesi ya da başlamasıyla başlayacak olan (sonra gelen) görev.

Summary task (özet görev): Alt görevlerden oluşan bir görev.

Table (tablo): Kaynak ve görevleri belli kolonlarla gösteren giriş ortamları.

Task Relationship (görev ilişkisi): Görevlerin birbirine dayanması. Görevlerin başlangıç ve bitiş tarihi itibarıyla birbirini izlemesi ve görevler arasında diğer bağlantılar. Microsoft Project'de dört tanımlı ilişki vardır. Bunlar: FS: Finish-to-start, SS:Start-to-finish, FF: Finish-to-finish, SF: Start-to-finish.

Task Reports (görev raporları): Görevler hakkında raporlar.

Task view (görev görüntüsü): Görevler hakkında bilgi içeren görünüm.

Template (şablon). Dosya biçimi: Projelerin girilmesi için yaratılan özel dosyalar.

Template Wizard (şablon sihirbazı): Bir şablon yaratmada kullanılan program ya da yardım sayfaları.

Time unit abbreviation (zaman birimi kısaltması): Görev sürelerinin ölçülmesinde kullanılan zaman birimi. m:dakika, d:gün, h: saat ve w:hafta.

Timescale (zaman ölçeği): Gantt Chart'ın üzerinde zaman aralığının görünmesini sağlayan gösterge.

Tooltip (araç ipucu): Araç çubuklarında yer alan araçların adlarını ya da fonksiyonlarını gösteren çıklayıcı sözcükler.

UNC (Universal Naming Convention): Bir dosyanın ya da aygıtın paylaşım adının network (ağ) ortamında belirtilmesi tekniği.

Variance (fark): Baseline ile programlanmış proje arasındaki fark.

VBA (Visual Basic Application): Makro ya da programlama dili olarak Microsoft Project içinde kullanılan dil.

View (Görünüm): Verilerin girildiği, değiştirildiği ve görüldüğü alanlar.

Visual Basic: Microsoft Project ve diğer ortamlarda yaygın olarak kullanılan bir makro dili.

WBS (Work Breakdown Structure): Görevlerin hiyerarşik biçimde düzenlenmesini sağlayan özel kodlar.

Working time (çalışma zamanı): Kaynak ya da proje takvimi bazında çalışma zamanları.

Workspace (çalışma ortamı): Çok sayıda dosya ve düzenlemeyi içeren birleşik ortam. (PROJE-Yonetimi-Terimleri. <http://www.farukcubukcu.com>)

BÖLÜM 2

2. İLGİLİ YAYINLAR

2.1. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI VE YENİDEN YAPILANMA

Constructivism kavramının karşılığı olarak farklı bilim insanları tarafından, farklı Türkçe karşılıklar kullanılmaktadır. Bazıları, constructivism karşılığı olarak oluşturma kavramını kullanırken, bazıları da, yapılandırmacılık, yapısalcılık, yapıcılık, inşacılık kavramlarını kullanabilmektedir. Doğal olarak bu durum bir kargaşa yaratmaktadır. Bu nedenle, şimdilik şu ya da bu kavramın kullanılması gerektiğini söylemek yerine, kullanılan kavramın yanına parantez içinde İngilizce karşılığını eklemek, tek bir kavramda uzlaşma sağlanıncaya kadar daha mantıklı görünmektedir. Ben burada constructivism karşılığı olarak yapılandırmacılık kavramını kullanmayı tercih ediyorum. Yapılandırmacılık (constructivism), öğrencinin geçmiş öğrenmelerinden de yararlanarak, öğretmen rehberliğinde, karşılaştığı yeni bilgiyi anlamlandırması ve yorumlaması sürecidir. (<http://myapici.blogspot.com>)

Bu sürecin temel özellikleri şunlardır:

- Öğrenci merkezlidir,
- Öğretmen rehberlik yapandır, bilgi sunan değildir
- Öğrenmenin merkezinde bilgi değil, bilginin işlenmesi anlayışı egemendir,
- Düşünmeyi öğrenme ve yaratıcılık temel esastır
- Ana felsefe öğrenme değil öğrenmeyi öğrenmedir
- Öğrenme sürecinin nasıl kurgulanacağı, öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve fiziksel kapasitesi ile bağlantılıdır ve doğaçlama olarak biçimlenir

- Ne kadar öğrenildiği değil nasıl ve niçin öğrenildiği önemlidir
- Öğrenme-öğretme süreci, öğrencinin yapabileceği ve geliştirebileceği etkinliklerle yürütülür.

MEB tarafından ilköğretim programlarının yapılandırmacılık anlayışı ile kurgulanması ve 2005–2006 öğretim yılında uygulanmaya konulması kuşkusuz önemli bir gelişmedir. Ve takdire değerdir. Bu bağlamda, yapılandırmacılık, ülkemiz ve eğitim sistemimiz için yeni bir kan ve yeni bir devinim olarak algılanabilir. Bu madalyonunun bir yüzüdür ve yeterli değildir. Madalyonun diğer yüzüne de bakmak gerekir. Yukarıda genel olarak betimlenen yapılandırmacılık ve niteliklerinin başarıya ulaşabilmesi, aşağıda yer alan koşulların gerçekleşmesi ile çok sıkı bir şekilde bağlantılıdır.

1.Öğretim programlar, yapılandırmacılık felsefesi ile yeniden kurgulanmalıdır. Bu yapılmıştır. Her ne kadar, uygulamaya konulan öğretim programlarının etkiliğine ilişkin nitel ve nicel araştırmalar henüz istenilen düzeyde yapılmamış olsa da, bu koşulun yerine getirildiğini söyleyebiliriz.

2.Yeni öğretim programlarının gerçekleştirilmesini sağlayacak unsurlardan biri olan ders kitapları yeniden kurgulanmalıdır. Bu da yapılmıştır. Nitel ve nicel araştırmalarla, ders kitaplarının zamanla daha da olgunlaşacağı düşünülmektedir. Ama bir diğer açıdan bakıldığında, yapılandırmacılık öncesi ders kitabı anlayışı ile yapılandırmacılığın ders kitabı anlayışı arasında ortak bir benzerlik görülmektedir. Ve bu istenen bir özellik olmamalıdır. Ders kitabı eskiden nasıl, öğrenme-öğretme sürecinin merkezinde ise bugün de öyledir. Ulusal basına yansıyan en önemli kaygılardan biri ders kitaplarının zamanında okullara ulaşip ulaşmayacağı idi. Kuşkusuz bunda öğretmenlerin geçmiş alışkanlıkları, yapılandırmacılığın ne olup olmadığına ilişkin bilgilerinin yetersizliği de olmuş olabilir. Ama nasıl bakılırsa bakılsın, bugün hala, ders kitabı bir amaç olmaya devam etmektedir. Oysa bunun bir araca dönüştürülmesi, yapılandırmacılığın geleceği ve başarısı için yaşamsal bir zorunluluktur.

3.Öğretmen yetiştirme kurgusu, yapılandırmacılık anlayışına uygun olarak yeniden ele alınmalıdır. Yapılandırmacılık anlayışının öğretmeni olacak öğretmen adayları, eğitim fakültesi programlarından yapılandırmacılığa ilişkin her hangi bir algıya sahip olmadan mezun olmaktadır. Bu önümüzdeki en büyük problemlerden birisi gibi görünmektedir. Eğitim fakültelerinin yapılandırmacılık felsefesi doğrultusunda yeniden yapılandırılması önemli bir zorunluluktur. Yapılandırmacılık anlayışında “öğrenmeyi öğrenme” sistemini kuracak olan öğretmen, bırakın bu rolü üstlenmeyi, bunun ne olduğundan bile habersizdir.

4.Sınıf mevcutları yapılandırmacılık anlayışını uygulamaya yetecek düzeye hala ulaşamamıştır. Öğrenci merkezli ve etkinliklere dayalı bir kurguda, 60-70 kişilik sınıfların yeri yoktur. Sınıf mevcutları en azından 25-30 seviyesine çekilmediği sürece, bazı öğrenciler etkinlik yapacak, bazıları etkinlik izleyicisi olacaktır. Bu durumda yapılandırmacılığın sadece görüntüde kalacağı aşîkârdır.

5.Yapılandırmacılığın alt yapısı kurulamamıştır. Araştıran, sorgulayan, etkinlikleri gerçekleştiren yapılandırmacı öğrencinin en azından elektronik sınıfa (bilgisayarlı, internet bağlantılı, etkileşimli araç-gereçler vb.) ve işlevsel bir kütüphaneye ihtiyacı vardır. Ve bu kütüphanenin de neredeyse 24 saat açık olması gerekir. İkili, üçlü, öğretim yapılan okullarımızda ise bu mümkün görünmemektedir. Bir okulun bir bilgisayar işliğine kavuşturulması ile yapılandırmacılığın alt yapısı kurulmuş olamaz. Bir diğer nokta, birleştirilmiş sınıflarda öğretim ve taşınalı eğitim gerçeğidir. Bunlar, çağdaş bir eğitim sisteminin olmaması gereken yönleridir. Ve yapılandırmacı anlayışta yeri yoktur.

6.Yapılandırmacılık anlayışında, bütün derslere o kademeye has olarak yetiştirilen öğretmenlerin ders vermesi gerekir. Bunun anlamı, okuma-yazma öğretmenin ayrı olarak yetiştirilmesi ve sadece 1-2 sınıfta derse girmesi demektir. 3. sınıftan itibaren de branş öğretmenlerinin derse girmesi gerekir. Bunun gerçekleştirilmesine yönelik, ne istihdam açısından, ne de öğretmen yetiştirme programlarında en ufak bir kısırtı görünmemektedir. Sözleşmeli, vekil öğretmenlerle bu projeyi yürütmeye kalkmak, sadece günü geçiştirmekten öteye gitmeyebilir.

7.Ekonomik gelişmişlik düzeyimiz, bütçeden eğitime ayırdığımız pay, ne yazık ki, yapılandırımcılık gibi para ve alt yapıya dayalı bir anlayışı şimdilik gerçekçi temellere dayandırmamaktadır.

8.Eğitim uzun soluklu bir yatırımdır. Eğitim ekonomistleri tarafından bir eğitim yatırımından sonuç almanın yaklaşık 15-20 yıl sürüdüğü ifade edilmektedir. Bu kadar uzun soluklu bir kurguya hazırlanmak da kuşkusuz 2-3 yıl gibi kısa bir zamanda gerçekleştirilemez. Kısaca betimlemek gerekirse; bir eğitim yatırımının gerçekleştirilebilmesi için, en azından 4-5 yıllık teorik bir hazırlık, 4-5 yıllık pilot uygulama hazırlığı gerekir. Bu gerçekleşmeden asıl uygulamaya geçmek; emek, zaman ve para kaybindan başka bir şey ifade etmeyebilir.

Sonuç olarak, yapılandırımcılık gibi değerli ve önemli bir eğitim anlayışından istediğimiz sonuçları elde etmemiz mümkün görünmemektedir. Eğer bunun başarıya ulaşması isteniyorsa; derhal eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirme programları yapılandırımcılığa uygun hale getirilmelidir. Sınıf mevcutları 25-30'lar seviyesine indirilmelidir. Alt yapı yönünde eksiklikler ortadan kaldırılmalıdır. Öğretmenlerin (her ilden birkaç öğretmenin değil hemen hemen hepsinin) hizmet içi eğitim yoluyla, yapılandırımcılık felsefesini anlayan ve uygulayan öğretmenlere dönüştürülmesi gerekir.

Yapılandırımcılığa geçişte acele edilmiştir. Sürecin daha yavaş ve planlı olması, alt yapıdan üst yapıya doğru bir sıralamayla yatırımların yapılması, ilgili kurumların işbirliği içinde (MEB, YÖK, Maliye, DPT vb.) çalışması gerekirdi.

Umarım yapılandırımcılığın sonu, kredili sistemin sonu gibi olmaz. Çünkü bu, bütün bir ulusun kaybı olacaktır. (<http://myapici.blogspot.com>)

2.2. EĞİTİMDE YENİDEN YAPILANMA ARAYIŞI

AKP'nin iktidara gelmesi ile birlikte hızlanan AB'ye katılma süreci içinde Türk Eğitim Sisteminde yeniden yapılanma arayışı daha da güçlendi. Meşrutiyet döneminde

kuramsal alt yapısı oluşturulan, Cumhuriyetin ilk yıllarında başarıyla kullanılan, ancak 1950’li yıllardan itibaren toplumsal değişim karşısında işlevselliğini hızla yitirmeye başlayan geleneksel (Modernleşme Dönemi) eğitim anlayışı artık Milli Eğitim Sistemi içinde de ciddi bir biçimde sorgulanmaya başlandı.

Bu gelişme Türk Eğitim Sisteminde çağdaş Eğitim Anlayışının geliştirilebilmesi yolunda geriye dönülemez bir sürecin içine girildiğini göstermesi bakımından son derece önemlidir; umut vericidir.

Ancak süreç sonunda sağlıklı bir ürün ortaya çıkabilmesi için, karşı çıkılan modernleşme dönemi eğitim anlayışının mutlaka Osmanlı-Türk Modernleşmesi içinde ne gibi sorunları çözmek için ortaya çıktığı açığa çıkarılmalıdır. Bugün artık sorgulanmaya başlanan Milli Eğitim Sistemi içindeki örgütlenme, okullaşma, program geliştirme, teftiş yapısının neden başka türlü değil, ille de böyle oluştuğunu başka türlü anlamak mümkün olmaz.

Modernleşme dönemi eğitim anlayışı içinde ilköğretime halkı cahillikten kurtarma, hurafelerden arındırma, kırsal alanda köyü kalkındıracak liderler yetiştirme rolü yüklenirken orta öğretime devletin ara kadro ihtiyacını karşılayacak; devletine sadık, vefakâr, fedakâr memurlar yetiştirme rolü biçilmişti. Ortaokulun öğrenciyi hayata da hazırlaması gerektiği ancak 1949 yılında yapılan 4. Milli Eğitim Şurasında gündeme gelebildi. 1939 yılında çağ nüfusunun mesleki teknik liselerdeki okullaşma oranı %20’dir, Genel Liselerde %30’dur (1. Milli Eğitim Şurası Tutanakları, 1939). Bugün ise bu oran mesleki liselerde %35, Genel Liselerde %70 civarındadır (Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Raporu). Mesleki okullaşmada 65 yıl içinde neden %15 gibi düşük bir artışla yetinmek zorunda kalındığı sorusuna (Avrupa’da bugün bu oranı %65-70’lerdedir.), ancak geleneksel eğitim anlayışı içinde ortaöğretime biçilen role bakılarak yanıt bulunabilir. Modernleşme Dönemi Eğitim Düşüncesinde yüksek öğretime biçilen rol ise devleti yönetecek, devletin sürekliliğini garanti altına alacak elit-seçkin kesimi yetiştirmektir. Üniversitelerin neden kapalı bir kutu olduğunu, çevre ile ilişkilerinin, sanayi üniversite işbirliğinin neden bu kadar zayıf olduğunu; neden türban konusunda bu kadar duyarlı olunurken anti demokratik yapıyı düzeltme konusunda ses

çıkmadığını yeterince anlayabilmek için de geleneksel eğitim anlayışı içinde yüksek öğretime biçilen bu role bakmak gerekir.

Türk Eğitim Sistemi, Milli Eğitim Sistemi ile üniversiteleri ile bir bütündür. O nedenle top yekûn bir sorgulamaya, eleştiri-özeleştiriye, “bir bahar temizliğine” ihtiyaç var. Sağlıklı yeniden yapılanma ancak bunun arkasından gelebilir. Oysa Milli Eğitim Bakanlığı içinde böylesi kapsamlı, sağlıklı bir sorgulama, bütünlüklü bir öz eleştiri göremiyoruz. Varolan sorunların kaynağı başkalarına ihale edilerek, sistemdeki çözülmenin sorumluluğunu yükleyecek günah keçileri aranarak, kavramlarla geliş güzel oynayarak eğitimde gerçekten “yapılandırımcı” bir yaklaşım ortaya çıkarılamaz. Milli Eğitim bakanlığı ve üniversitelerin öncülüğünde eğitim ile ilgili bütün tarafların içinde yer alacağı şeffaf, açık, sağlıklı bir tartışma süreci içinde; geçmiş de tümüyle yadsımadan, geçmişle de barışarak geleneksel eğitim yaklaşımı içinden Çağdaş Eğitim Yaklaşımı çıkarılabilir, çıkarılmalıdır. Ancak böyle bir anlayış, böyle bir süreç içinde eğitimde örgütsel yapılanma, okullaşma, program geliştirme, teftiş, rehberlik gibi alt sistemlerin tümünü içine alacak sağlıklı bir yeniden yapılanma gerçekleştirilebilir.

2.2.1. Yeniden Yapılanma Yaklaşımında Görülen Zaaflar?

MEB içinde iktidar partisi ile düşünsel boyutta uzlaşabilecek akademisyenlerle “yapılandırımcılık” adı altında yeni bir “Öğrenci Merkezli Eğitim Uygulama Modeli”, program anlayışı geliştirilmeye çalışılıyor. Piaget, Vgotsky, Gestalt tarafından geliştirilen “yapısalcı” (yapılandırımcı) Öğrenme Kuramı’ndan ilham almakla birlikte geliştirilen yaklaşımın; ortaya konan ilk uygulamaların Yapısalcı Öğrenme Kuramı ile çok da örtüşmediği görülüyor. Bazı kavramlar muğlâk hale getirilirken, bazen de bu kuramla taban tabana zıt uygulamalara yer verildiği görülüyor.

Örneğin bu kuramda ortaya konan belirli durumlarda doğru kabul edilen bilginin başka koşullarda yanlış kabul edilebileceği (görelilik) yaklaşımı Milli Eğitim Bakanlığının yeni geliştirdiği anlayış içinde “bilgi geçicidir” haline dönüşebiliyor. Bilginin, kavramların öğrenci tarafından, kendi deneyimine, bilgisine, zihinsel aktivitesine uygun biçimde yeniden

üretilmesi yaklaşımı; giderek öğrencinin kendi kavramını kendisinin oluşturmaya dönüşebiliyor.

Yapısalcı (yapılandırmacı) Öğrenme Kuramı eğitim-öğretim sürecinde öğrencinin deneyimini, zihinsel süreçlerini, ihtiyaçlarını göz önünde tutulması; öğrencinin bilgiyi keşfetmesi, yapılandırabilmesi, içselleştirebilmesi için gerekli koşulların oluşturulması önerileri ile eğitim biliminin derinleşmesine toplumsal değişime ayak uydurmasında eşsiz katkılarda bulunan bir kuramdır.

Ancak bir kuramın, belirli bir iddiayı taşıyabilmesi; özgün, sistematik ve sistem bütünlüğü içinde ortaya çıkabilmesine bağlıdır. Her kuram yaşamı açıklama iddiasını sürdürebilmek amacıyla risk almak durumunda kalır. Bu nedenle kuramın sınırlarının kesin olarak belirlenmiş olması gerekir. Her kuramın üstün yanları olduğu kadar zayıf, tartışmaya açık, muğlâk yanları da vardır. Yaşam tek bir kuramın sınırları içine sığamayacak kadar karmaşık ve dinamiktir. Toplumsal değişimin özelliklerini, ihtiyaçlarını dikkate almadan, evrensel bir iki kuramı kaynak alarak Bir ülkenin eğitim sistemini yeniden yapılandırmaya çalışmak metafizik bir tutum olur; geçmiş deneyimleri kazanımları yok saymak olur. Nereden yola çıkıp nereye gittiğini kavramamak, kendi gizil gücünü anlayamamak, bir anlamda kendine yabancılaşmak anlamına gelir.

Eğitim Sistemini yeniden yapılandırmak için dışarıda, belirli sosyo-ekonomik koşullarda ortaya çıkmış “yapısalcılık” gibi “çoklu zeka” gibi öğrenme kuramlarını baş tacı etmek; bir inanç haline getirip sistem çalışanlarına dayatmak ne kadar yanlışsa; eğitim sistemindeki bütün zaafıların, çürümenin sorumluluğunu yine dışarıda ortaya çıkmış bir başka öğretim kuramının akademisyenler ve eğitimciler üzerindeki etkisine yıkmak da bir o kadar yanlıştır.

Avrupa’da sanayi devrimi içinde ortaya çıkan belirlenmiş standartlara göre mal üretme eğiliminin eğitim alanındaki yansıması olan; okulu belirlenmiş standartlar ışığında mal üreten bir çeşit fabrikalar olarak algılayan Davranışçı Öğrenme Kuramının eleştirilecek elbette pek çok yanı olabilir. Bu kurama insanın karmaşık, sosyal bir varlık olduğunu, insanın

deneyimlerini, çevresi ile ilişki kurma biçimini, zihinsel süreçlerini göz ardı ettiği yolunda eleştirilerde bulunulabilir. Ancak eğitim bilimi bu kurama çok şey borçludur. Sınama-yanılma yönteminin, tekrarın, güdülenmenin, yerinde ve zamanında düzeltmenin; öğrenci davranışlarını pekiştirmenin önemi; hedef belirlerken öğrencinin hazırbulunuşluk durumunu göz önünde tutmanın önemi gibi eğitim bilimleri için son derece önemli kavramları bu öğrenme kuramına borçlu olduğumuz unutulmamalıdır.

Selahattin Ertük, Durmuş Ali Özçelik, Veysel Sönmez gibi eğitimciler program geliştirme anlayışlarını geliştirirken Davranışçı kuramı Blum'un Tam öğrenme modeli ile ilişkilendirerek kullandılar. Çalışmaları ile Türkiye'de, eğitim çevrelerinde etkili oldular. Ancak bu ekolde yetişmiş akdemiysen ve eğitimcilerin öğrenme psikolojisinde 1960'lardan itibaren yaşanan gelişmelerden ve bu gelişmelerin sonucunda ortaya çıkan yapısalcılık gibi, çoklu zeka kuramı gibi, bilgi- işlem kuramı, kubaşık öğrenme gibi çağdaş eğitim kuramlardan nasiplerini almadıklarını söylemek; öğretmen adaylarının bu kuramlardan habersiz bir biçimde yetiştirildiğini söylemek; bu akademisyen ve eğitimcilerin elinde yetişen öğretmenlerin kendilerini bilgi aktaran, öğrencilerini de bilgi depolanacak boş tüpler olarak gördüklerini söylemek son derece haksız ve insafsız bir yaklaşım olur. Türk Eğitim Sisteminin gelişmesine çok önemli katkılarda bulunan bu eğitimcilere vefasızlık, çağdaş eğitim anlayışını geliştirmeye katkıda bulunmaz.

Öte yandan acaba diyorum; Yapılandırmacı Öğretim Kuramını keşfeden Milli Eğitim Bakanlığı uzmanları Gestalt'ın "Yapılandırmacı" ekol içinde yer aldığını, Tümdengelim yönteminin bu öğretim kuramı içinde çok önemli bir yerinin olduğunu bilmiyorlar mı? Biliyorlarsa okuma-yazma öğretiminde 1970'li yılların ortalarından itibaren başarı ile uygulanan tümdengelim yöntemini (Cümleden kelimeye, kelimededen harfe geçerek okuma yazma öğretimini) niye değiştirip yerine; tümevarım yöntemini (harften hareket eden öğretim yöntemi) getiriyorlar. Okuma yazma öğretimi herhangi bir yöntem değil, insanın düşünme yetisine, düşünme biçimine varıncaya kadar yaşamını derinden etkileyen temel bir yöntem. Bu uzmanlar cümleden hareket yöntemi ile öğrenen öğrencilerin bu yöntemin göz hareketine uygun olması nedeniyle harften öğrenen öğrencilere göre daha hızlı okuduklarını, sessiz okumaya daha kolay geçtiklerini bilmiyorlar mı? Bir jenerasyona okuma yazma gibi temel

alışkanlık kazandıracak bir yöntemin akşamdan sabaha bir gecede değiştirilmesinin ileride ortaya çıkartabileceği olumsuz sonuçları hesaba katılıyor mu? Yeni yöntem kaç yıl denendi? Sonuçlar eski yöntemin sonuçları ile karşılaştırıldı mı? Sonra ortaya çıkacak telafisi mümkün olamayacak tahribatın sorumlularını nerede arayıp bulacağız. Milli Eğitim Bakanlığı uzmanlıkları neyle oynadıklarının, bütün bir neslin vebalini üzerine aldıklarının farkındalar mı? Öğretilecek ilk harf olarak “e” harfi de önerilince, Arap alfabesini öğretmeyi program içine almanın ön hazırlıkları mı yapılıyor diye insan ister istemez merak ediyor. Geçmişle sağlıklı ilişki kurmak amacı ile belki bu da düşünülebilir ama; bu “Yapısalıcı Öğretim Kuramı” adına yapılırca; insanın içinden ister istemez “bu ne perhiz bu ne lahana turşusu” demek geliyor.

Ya, günah keçisi ilan edilen “Davranışçı Ekol”ün önerdiği program geliştirme anlayışı ile “yapılandırımcı” yeni programlar geliştirilmeye çalışılmasına ne demeli.

Bakanlığın Kullandığı Program Geliştirme Modeli Ne Kadar “Yapılandırımcı” Gelin bakanlığın kullandığı program geliştirme modelinin ne kadar “yapılandırımcı” olduğuna biraz daha yakından bakalım. Bu yaklaşım içinde ortaya çıkan çelişkilerin daha iyi anlaşılması için Türk Eğitim Sisteminde uygulanan program geliştirme sürecini etkileyen program geliştirme önerilerini kısaca hatırlayalım.

Program geliştirme sürecine, ürüne dönük bir bakış açısıyla yaklaşan Selahattin Ertürk, programı; bireyde kalıcı iz bırakacak bir değişime yol açmak üzere belli ilkelere göre düzenlenmiş "öğrenme yaşantıları" olarak tanımlar (Ertürk, 1995: 95-96). Ertürk'e göre düzenli eğitim durumlarını saptamak için işe, "program (yetişek) geliştirme programı" hazırlamakla başlanmalıdır. Daha sonra uzmanlar grubu örnek hedefleri (davranışlar), örnek yaşantıları (eğitim durumları) ve örnek ölçme alet ve yöntemlerini ortaya koymalıdır (kılavuz-kaynak kitap). Program geliştirme faaliyetlerinin esas hazırlayıcısı ve uygulayıcısı kılavuz-kaynak kitapla donanmış, "planlı denemecilik" rolünü benimsemiş öğretmendir.

Durmuş Ali Özçelik "Öğretim Programı", "Öğretim Planı" ayrımına gider. Özçelik'e göre Öğretim Programı: "özel hedefler ve bunları tanımlayıcı öge ve kritik davranışlar, bu öge

veya kritik davranışları, bunların öğrenilmiş olup olmadığını ortaya koyacak test durumlarından" oluşmaktadır. Öğretim Planı ise "bir öğretim programının belli bir öğrenci grubuna uyarlanması sırasında nelerin, hangi sıra ile nasıl ve ne zaman yapılacağını gösteren plandır". Öğretim programının uygulama için öğrencinin hazırbulunuşluk durumuna göre yeniden düzenlenmesi anlamına gelen Öğretim Planı'nın kapsamına yıllık plan, ünite planı, ders planı girer (Özçelik, 1992:205-213). Özçelik öğretim programı-öğretim planı ayrımıyla Ertürk'ün düşüncesini geliştirmiş: öğretmenin program içindeki bu çabasını belirginleştirerek öğretim planı çerçevesi içine almıştır. Böylece program geliştirme biri uzmanların diğeri öğretmenlerin merkezinde yer aldığı birbirini tamamlayan iki süreç haline gelir.

Fatma Varış ise program geliştirmeye süreç boyutunda, etkinlik yönünde yaklaşmayı tercih etmiştir. Varış'a göre program alanı, masa başında yazılı bir döküman hazırlama çalışması değil; kesintisiz ve sürekli bir program geliştirme sürecidir. Bu kapsamlı özelliği nedeniyle, programı geliştirme amacına hizmet edecek örgütlenmenin "örgün bir strüktür" meydana getirmesi doğru olmaz. Bu amaç doğrultusunda merkez kuruluştta "merkez program komiteleri" kurulmalı; her Milli Eğitim Müdürlüğüne bir ya da daha fazla sayıda program geliştirme uzmanı verilmelidir. Varış'a göre bu sürecin başarısı tümüyle "uzmanlık, yönetim ve teftiş personelinin koordine liderliğine" bağlıdır (Varış 1988:18,31-32).

Türkiye'de kavramsal düzeyde ortaya konan bu görüşlere belli ölçüde uygun düşen bir uygulamaya tanık olunmaktadır. Program düzenleme, öğretim programı ve öğretim planları olarak tanımlanabilecek iki süreç etrafında sürdürülür. Öğretim programları Talim Terbiye Kurumu'nun denetiminde oluşturulan uzmanlardan oluşan bir özel komisyonca hazırlanmakta, belirlenen pilot okullarda denendikten, bu deneme sonuçlarına göre gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra, Tebliğler Dergisinde yayınlanmaktadır. Bu programlara uygun içerik, yine uzmanlarca ders kitapları biçiminde hazırlanmakta, Talim Terbiye Kurumu tarafından onaylananlar, sistemde kullanılabilir ders kitapları olarak tebliğler dergisinde yayınlanmaktadır.

Bu model ilk kez, Meclis-i Kebir-i Maarifçe sıbyana alfabe öğretmek için yeni bir metot bulmak amacıyla 1862 yılında özel bir komisyonun oluşturulmasıyla kullanılmaya

başlanmıştır. Cumhuriyet döneminde ilkokullar için hazırlanan ilk kapsamlı program 1926 programıdır. Gerek bu program gerekse daha sonra hazırlanan 1936, 1948, 1968 ilkokul programları, ve bu programlara göre hazırlanan ders kitapları hep benzer yöntemlerle hazırlanmış ve uygulamaya konmuştur. (Akyüz, 1982: 142-143; Binbaşıoğlu: 1982: 284-285,287)

1985 yılında Dünya Bankası ile imzalanan "Milli Eğitimi Geliştirme Projesi" kapsamında, 1990'lardan itibaren değişik illerde oluşturulan Müfredat Laboratuvar Okulları ile sürekliliği olan bir pilot uygulama alanı oluşturulmak istenmiştir. Bakanlık bünyesinde oluşturulan "Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi" (EARGED) öncülüğünde, merkezinde kısaca MLO olarak adlandırılan bu okulların olduğu bir program geliştirme süreci başlatılmıştır (M.E.B,1996; Şekil 2).

Bu modele yakından bakıldığında, program geliştirmeden esas olarak, öğretim programlarını geliştirmenin anlaşıldığı görülecektir. Öğretmenlerin eliyle yıllık plan, ünite planı, günlük plan ya da ders planı hazırlama süreci "program geliştirme" süreci kapsamına girmemektedir. Bu süreçte öğretim programları, müfettiş ve yönetici rehberliğinde ve denetiminde uygulamaya dönüşecek planlar haline getirilmektedir. O nedenle bu modelde başarı, Varış'ın altını çizdiği gibi, tümüyle "uzman, yönetici ve müfettişin koordine liderliğine" bağlı kalmaktadır.

Kavramsal boyutta, program geliştirmenin bir bütün olduğu, merkezden okula okuldan merkeze sürekli bir enformasyon akışı yaşanan kesintisiz, devamlı ve uygulamalı bir süreç olduğu sürekli altı çizilen bir olgudur (Varış, 1991: s.8). Oysa uygulamaya bakıldığında program geliştirme, pratikte sadece dün olduğu gibi bugün de "Öğretim Programı" hazırlanma süreciyle sınırlanmıştır. Bir kez son şekil verildikten sonra, programlar direktiflerin yer aldığı belgeler haline gelmektedir. Geriye kalan süreç; planların direktiflere uygun hazırlanıp hazırlanmadığını tespit edecek kadrolarla, öğretim planlarını hazırlayacak kadroların hizmet-içi eğitim sürecidir. Programlar ve içeriği alan testine tabi tutulduktan sonra, bunları değerlendiren ve materyallerin gözden geçirilip geçirilmemesine, geçirilecekse ne yönde geçirileceğine karar veren merci nihai olarak Talim Terbiye Kurumu'dur.

Değerlendirme süreci öğretim programlarıyla sınırlı tutulduğunda, program geliştirme süreci, kaçınılmaz olarak kılavuz malzemelerin tespit edilme süreci haline gelmektedir. Bu modelde, bir kere bir yıllık deneme süreci sonucunda yeniden gözden geçirilip son şekil verildikten sonra; öğretim planlarında yaşanacak daha sonraki deneyimlerin, son şekli verilmiş öğretim programlarına taşınabilmesine imkân yoktur. Dolayısıyla öğretim planlarına son şekil verildikten sonra; artık süreç, program geliştirme süreci olmaktan büyük ölçüde çıkmaktadır.

Öğretim programları, MLO örneğinde olduğu gibi sistem içinde özel olarak hazırlanmış okullarda denenmekte ve programlara son şekil verilmektedir. Sadece seçilmiş ve hazırlanmış sınırlı sayıda öğretmen, öğrenci ve veli bu programların tespit edilmesi sırasında belirli bir katkıda bulunabilmektedir. Bu modelde uygulamada ortaya çıkacak sorunları programın nihai düzenlenmesine taşıyacak bir kanal pratikte mevcut değildir.

Bu modelde program geliştirme süreci gerçekte öğretim programlarının saptanacağı belirli bir süre ile sınırlanmıştır ve tümüyle uzman personel tarafından sürdürülmektedir. Oysa çağdaş program anlayışında program ürün boyutunda bir tasarıdır. Programların tasarımı özelliklerini korumaları, sürecin gerçek anlamda kesintisiz ve sürekli bir program geliştirme süreci olabilmesinin güvencesidir. Programlar ve kılavuz malzeme, taslak özelliğini yitirip birer direktif aktarma belgeleri haline dönüştüğünde artık orada program geliştirmeden söz edilemez. Olmuş bitmiş son şekli verilmiş bir kılavuz malzemeyi uygulamada hayata geçirecek öğretmen ve yönetici kadroyu eğitmek için yapılan hizmet-içi eğitim, "program geliştirme süreci" olarak tanımlanamaz, tanımlanmamalıdır.

Süreç boyutunda program alanı, sürekli bir çalışma alanıdır. O nedenle program geliştirme sistem içinde kesintisiz, sürekli ve bütünsel bir süreç olmak durumundadır. Program düzenlemenin uygulamaya dönük yüzünü dışarıda bırakan bir süreç; kesintisiz, sürekli ve bütünsel bir program geliştirme süreci olamaz.

Sonuç olarak Türkiye'deki uygulamaya bakıldığında programlar, dün olduğu gibi bugün de "Öğretim Programı" ve "Öğretim Planları" – ünitelendirilmiş yıllık plan ve ders

planı (ya da sınıf öğretmenlerinin kullandığı biçimiyle günlük plan) biçiminde düzenlenmektedir. Uzmanların rolü programlar ve diğer kılavuz malzemeyi, kaynak kitabı hazırlamakla; öğretmenin rolü ise direktif olarak önlerine konan öğretim programlarına en uygun öğretim planlarını hazırlamakla sınırlanmıştır. Birbirini tamamlaması beklenen bu iki alan arasındaki enformasyon akışı ise sistemde, teftiş ve rehberlik rolünü üstlenen müfettişler aracılığıyla sağlanmaya çalışılmaktadır. Program düzenleme sürecinde enformasyon akışı; programlar, kılavuz malzeme ve kaynak kitap (içerik) hazırlayan uzmanlardan öğretmene doğrudur. O nedenle program düzenleme sürecinin bu iki alanı arasındaki ilişki tek yönlüdür.

Hâlbuki yapılandırmacı anlayış içinde öğretmen referansını öğretim programlarından alsa da sınıfta uygulayacağı programı kendi geçmiş deneyimlerine, öğrenci ihtiyacına ve öğrenci hazırbulunuşluğuna bakarak özgürce kendisi oluşturmalıdır. Buradan çıkan deneyim ise öğretim programlarının geliştirilmesinde dönüt olarak kullanılabilir.

Program düzenleme alanındaki tek yönlü ilişkinin somut sonucu bir süre sonra programların eskimesidir. Program geliştirmenin merkezinde felsefe yer alır. O nedenle programlarda köklü değişiklik, yalnızca; değişen toplumsal beklentilere bağlı olarak, kaynak alınan felsefede köklü bir değişikliğin gerçekleşmesine bağlıdır. Kesintisiz-devamlı bir program geliştirme sürecinde, kaynak alınan felsefe aynıysa 10 ya da 20 yılda bir, bütün öğretim programlarını tümüyle yeniden düzenleme gibi bir ihtiyaç doğmaz. Çünkü böyle bir program geliştirme sürecinde, alınan dönüte uygun gerekli teknik ve işlevsel düzenlemeler, programlarda her zaman yapılabilir, buna bağlı olarak da içerikte gerekli değişikliklere ve iyileştirmelere her zaman gidilebilir. İşte o zaman program geliştirme modelinin yapılandırmacı bir anlayışa dayandığı iddia edilebilir.

İl milli eğitim müdürlükleri düzeyinde bakıldığında, Türk Milli Eğitim Sistemi'nde "Program geliştirme", yalnızca bir müdür yardımcısının görevlerinden birini tanımlayan bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır. Pratikte öğretim programları ile ilgili rehberlik görevi, aynı zamanda teftiş görevini de üstlenen müfettişlere bırakılmıştır. Gördükleri eğitim ve sistem içinde üstlendikleri rol gereği, müfettişlerin ilgilerinin daha çok yönetim ve teftiş süreçlerine yöneldiği bir gerçekliktir. Sadece bu özellikleri göz önünde tutulduğunda bile;

müfettişlerin öğretim planlarının düzenlenmesinde ve uygulanmasında öğretmenlere yaşadıkları sorunlarla ilgili yeterince rehberlik edebilmelerinin; yaşanan sorunları doğru formüle edip, bu sorunu ve öğretmenlerin bu konudaki isteklerini program geliştirici uzmanlara doğru ve objektif aktarabilmelerinin mümkün olamayacağı görülür.

MEB yukarıda ana hatları çizilen program geliştirme mekanizmasını kullanarak sadece programların içeriğini değiştirmek suretiyle geliştirdiği programları bu yıl bütün Türkiye düzeyinde uygulamaya geçirmeye hazırlanmaktadır. Yeni yaklaşımda hedeflerin önceden belirlenmesi, öğrenilmek istenene belirli sınırlar konması ret edilmekte; hedeflerin “Öğrenciler ile birlikte belirlenmesi”, hedeflerin genel olması, esnek olması, sınıflandırılmaması, hedefler ile ilgili özel performans örneklerinin (davranışların) belirlenmemesi, öğrencinin karmaşık düşünceleri oluşturan birimleri “içe bakış yöntemi” (!) ile çözümlemesine fırsat verilmesi istenmektedir. (M.E.B.,2003, s.53-57)

MEB’nın yeni “yapılandırmacı” yaklaşımı içinde geliştirilen program anlayışındaki farklılık programın ve içeriğin genel hatları ile belirlenmesi, programın sınırlarının ise belli olmamasıdır. Böylelikle esas programın “yaşanan programın öğretmen- öğrenci ilişkisi içinde oluşturulması önerilmektedir. Aslında bu yaklaşım da çok yeni sayılmaz yukarıda sayılan bütün öğretim programlarında programın ürün boyutunda “tasarı” olma özelliği (programın çerçeve program olma özelliği) vurgulanmıştır. Ama bu vurgu program geliştirmenin karakteristik özelliği ve teftiş sisteminin rolü gereği programların; öğretmenlerin elinde direktif haline gelmesini önleyememiştir. Şimdi siz kalkar da program geliştirmenin örgütsel yapısını değiştirmeden programın sınırları belli değildir diye teftiş örgütüne “bırakın öğretmenler sınıfta nasıl isterlerse öyle ders işlesinler” dersiniz ortada ne program birliği kalır ne programın kendisi. Kaş yapayım derken göz çıkarır sistemi önlenemez bir kaosa sürüklersiniz. Ortaya çıkacak ürünü nasıl ölçeceğinizi, nasıl değerlendireceğinizi, neye yoracağınızı bilemezsiniz.

Bu eleştirilerde bulunurken “Öğrenci Merkezli” olma iddiası ile geliştirilen yeni programların eski programlara göre eğitimde çağdaşlaşma yönünde çok önemli yenilikler içerdiğini de göz ardı etmemek gerekir. Kuşkusuz yapılan işleri küçümsememek lazım; ama

öte yandan “yapılandırmacı” gibi çağdaş bir eğitim kuramının arkasına sığınarak içine girilen süreçte ortaya çıkan çelişkileri; sığılıkları da göz önüne sermek görevimiz olmalı.

Milli Eğitim Bakanlığı, eğitim sisteminin mevcut hali ile eskisi gibi sürdürülemeyeceğini saptamış, yeniden yapılanma iradesini ortaya çıkarmış görünüyor. Bu kendi başına bile çok önemli. Ancak MEB bunun için öncelikle geleneksel program geliştirme anlayışını sorgulamalı ve bir kenara bırakmalıydı. Program geliştirmeye bütün tarafları katacak yeni bir örgütsel yapı oluşturmalıydı. Bu yapı içinde özgür, kapsamlı, şeffaf, ön yargısız ama örgütlü-planlı bir tartışma süreci başlatılmalıydı. Ortaya çıkacak ürün mevcut teftiş sistemi ile ve alışıldık yöntemlerle değil; programı taşıyacak ve geliştirecek yeni bir örgütsel yapı ile sisteme taşınmalı; sistemi yeniden yapılandırmanın yolu buradan açılmalıydı.

Uygulanmak istenen yeni modelde bırakın merkezde yapılan program geliştirme çalışmalarını, öğretmenin uygulama öncesi plan program çalışmaları dahi anlamsız hale gelebilir. Öğretmeni, öğretmen örgütlerini yanına almadan, eğitim fakültelerindeki eğitimci akademisyenlerin desteğini almadan; dönütün üretilebileceği kapsamlı, şeffaf bütün tarafların katıldığı program geliştirme mekanizmaları geliştirmeden; sadece merkez teşkilatı içinde geliştirilen bir takım anlayışlar, yapılanmalar ve programlarla, sistem içinde kaldıramayacağı bir yükün altına girmiş teftiş örgütü ile eğitimde yeni bir yapılanmanın gerçekleştirilebileceği nasıl düşünülebilir. Eğitim sistemindeki öğretmenlerin şimdiden “yapılandırmacı anlayışın” sularında vurgun yemiş birer denizciye döndüğü görülmüyor mu? Milli Eğitim Müdürlükleri öğretmenlerin ne yapacağını bilemez durumda olduğunu, müfettişlerin öğretmenlerin kafalarındaki soruları yanıtlamada son derece aciz ve yetersiz kaldıklarını merkez teşkilatına iletmiyorlar mı? Yoksa MEB eğitim sisteminde yeniden yapılanma için 10 aylığına alacağı yeni 20 bin sözleşmeli öğretmene mi güveniyor?

MEB Yalnızca pilot olarak kullanılacak okulların sayısını arttırmakla, kullanılan teknolojiyi geliştirmekle, programların içeriğinde değişikliğe gitmekle, çağdaş öğretim yöntemlerinin kullanılmasını yukarıdan dayatmakla “Öğrenci Merkezli Eğitimin” kurumsallaştırılamayacağını iş işten geçip işler arap saçına dönmeden umarız anlar.

Gerçekten yeniden yapılanmanın daha geniş hayal gücü, daha çok katılımcılık, şeffaflık, daha iyi bir örgütlenme, daha fazla kararlılık, bilimsellik, işbölümü, gerçekçilik istediğini görür. Hantal, siyasallaşmış örgütsel yapı ile kavramlarla geliş güzel oynayarak; geçmişin deneyimlerinden beslenmeden; zamansız ve birbiri ile tutarsız uygulamalarla içine girilen reform arayışında korkum kabağın gerçek Yapılandırmacı Öğretim kuramı ile Çoklu Zeka Kuramının Öğrenci Merkezli Eğitim kavramının başında patlaması. “Okul Geliştirme Modeli”, “TKY” gibi uygulamaların başına gelenler bu kavramların da başına gelirse bu gerçekten yazık olur. (<http://public.cumhuriyet.edu.tr>)

2.3. PROJE TABANLI ÖĞRENME / Ö Ğ R E T İ M

Proje tabanlı öğretim / öğrenmede kişi belirli bir amaç doğrultusunda tasarımlar geliştirir, süreçler, planlar ve birtakım ürünler ortaya çıkarır. (Cankoy, www.aoa.edu.tr)

2.3.1. Proje Tabanlı Öğretim / Öğrenme Genel Özellikleri:

Temel becerilerinin çok sayıda disiplinin çerçevesi içerisinde ele alınmasına çalışılmaktadır.

Belirli (uzunca) bir süre içerisinde kişinin (öğrencinin) çaba harcamasına olanak tanınmaktadır.

Öğrencinin karar üretmesine olanak tanınmakta ve bu davranış güdülenmektedir.

İşbirliği ve dayanışma esas alınmaktadır.

Davranışların gerçek yaşamla birleştirilmesine olanak tanınmaktadır.

Sistemik ve anlamlı ölçme etkinliklerine yer verilmektedir.

2.3.2. Neden Proje Tabanlı Öğretim / Öğrenme?

Proje Tabanlı Öğretim / Öğrenmede öğrenciler kısa süreli etkinliklerle beceri sergileme yerine daha uzun soluklu süreçlerde kararlar üretebilmekte ve kendi öğrenmelerine yön verebilmektedirler. Disiplinler arası problem durumları ile karşıkarşıya kalan öğrenci birçok bilgisini ortak platformlarda birleştirme ve hayata geçirme imkânı bulabiliyor. Bu ve benzeri durumlar öğrenmenin daha anlamlı ve daha kalıcı olmasına olanak tanımaktadır. Proje Tabanlı Öğretim / Öğrenme süreci sonunda genelde somut birtakım ürünlerin ortaya çıkarılması öğretmen ve öğrencilere anlamlı tartışma ortamları yaratmakta ve öğrenciler sınıf ortamıyla gerçek yaşamın birbirinden kopuk sistemler olmadıklarını hissetmektedir.

2.3.3. Proje Tabanlı Öğretim / Öğrenmenin Temel Boyutları:

Program Boyutu - Proje Tabanlı Öğretim / Öğrenme belirli programlar ve bunlara bağlı hedefler doğrultusunda hayata geçirilmelidir. En önemli özelliği ise disiplinler arası, bir başka deyişle birleştirilmiş program mantığını desteklemesidir.

Öğrenci Merkezilik Boyutu - Bu yaklaşımda öğrencilere kendi öğrenmelerini denetleme, değerlendirme ve ürünlerin ortaya çıkarılmasında karar verme sürecine aktif olarak katılma olanakları verilmektedir.

İşbirliği Boyutu – İşbirliğinin etkin ve yoğun olarak kullanılmasına olanak tanınmaktadır. Birçok yaklaşımdan farklı olarak burada öğrenci sadece grup arkadaşlarıyla dayanışma yönüne gitmemekte aynı zamanda öğretmenleriyle, ebeveynleriyle ve toplumun konuyla ilgili hemen hemen her kesimiyle işbirliği içerisinde olma durumunda kalmaktadır.

Gerçek Yaşamla Bağ Boyutu – Proje konularının gerçek yaşamdan alınmasından dolayı öğrenci projenin her safhasında kendisini bizzat yaşamın içerisinde hissetmektedir.

Uzun Solukluluk Boyutu – Ele alınan görevlerin doğası gereği belirli amaçlara uzun vadede erişme durumu ortaya çıkmaktadır. Bu öğrencilerin birçok eski ve yeni kavramı daha iyi ilişkilendirip özümsemesine olanak yaratmaktadır.

Değişken ve Sık Değerlendirme Boyutu – Projelerin çeşitli aşamalardan oluşması ölçme etkinliklerinin de kısa aralıklarla yapılmasına olanak tanımaktadır. Burada değerlendirme etkinliğini öğretmen ve öğrenci birlikte gerçekleştirdikleri için dönütler anında ve yerinde kullanılabilir.

2.3.4. Proje ve Problem Tabanlı Öğretim / Öğrenmenin Benzer ve Farklı Yanları:

A – Farklılıklar

2.4. PROJE TABANLI ÖĞRENME MODELİ UYGULAMASINDA GÜÇLÜKLER, FIRSATLAR VE KAZANIMLAR

Proje Tabanlı Öğrenme Modeli, müfredatın birbirinden bağımsız küçük bilgiler yığını olarak öğretilmesine karşı geliştirilmiş ve çağdaş ülkelerde uygulanmakta olan bir öğretim ve öğrenim modelidir. Bu model ders senaryosu içinde mümkünse birden fazla dersin öğrenme hedeflerini kapsar. Öğrenci “Kendi şehrinizi kendiniz yaratın” gibi bir senaryosu içinde gerçek problemlerin çözümüne yönelik, ağırlıklı olarak, düşünme, problem çözme, yaratıcılık, bilgiye erişim, işleme, yeniden harmanlama, sorgulama ve uzlaşma gibi aktiviteler yapar. Bu, hem bireysel etkinliğe, hem de küçük gruplar içinde ekip çalışmasına olanak veren bir süreçtir. (Aytekin, Rasan, 2002,s.259)

Bu modelde öğretmen yardımcı ve yönlendirici, öğrenci ise özerk ve kurgulayıcıdır. Her senaryonun sonunda gerçekçi ve öğrenci tarafından geliştirilmiş bir ürün ortaya çıkar.

Bu model, okulumuzda uygulanmakta olan High/Scope Eğitim Programının da özellikleri olan aktif katılım, üst düzey bilişsel aktiviteler, sosyal beceriler ve hayat becerilerini birlikte el alması nedeniyle tercih ettiğimiz bir model olmuştur.

Burada okulumuzda uygulanmakta olan High/Scope Eğitim Sistemi ile ilgili olarak kısaca bilgi vermek istiyorum:

High/Scope Eğitim Sistemi, 1962 yılında ABD’de David Weikard ve meslektaşları tarafından geliştirilen ve bugün dünyanın birçok gelişmiş ülkesinde uygulanmakta olan bir eğitim programıdır.

High/Scope Eğitim Sistemi, her çocuğun potansiyelini en üst düzeye çıkarmayı amaçlar. Etkin öğrenme yaklaşımı, düzenlenmiş öğrenme ortamı ve günlük program, olumlu yetişkin-çocuk etkileşimi, temel unsurlarıdır. Çocukların bulundukları değişik gelişim seviyeleri ve öğrenme özelliklerine göre bireysel olarak desteklenmelerini sağlar.

High/Scope Eğitim Sistemi'nde planla-yap-değerlendir süreci, çocuklara önemli öğrenme deneyimleri kazanmaları ve problem çözmeleri için çok sayıda fırsat sağlayan, özgüvenlerini ve bağımsızlıklarını destekleyen, sorumluluk alma ve zaman denetimi yeteneklerini geliştiren sıralı bir faaliyet dizisidir.

Anne baba unsuruna geniş yer vermesi ile tanınan bu programın en önemli özelliklerinden biri de, benimsediği etkin öğrenme yaklaşımıdır. Etkin öğrenen çocuk, yeni bir anlayışı nesnelerle uğraşarak ve insanlarla, fikirlerle, olaylarla etkileşime girerek zihninde yapılandırır.

High/Scope Eğitim Sistemi'nin içeriğinde çocukların çok yönlü (Sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel) gelişimlerini tanımlayan ifade dizileri olarak açıklayabileceğimiz temel deneyimler yer alır. Günlük program, çocukların onların gelişim taşları olan bu temel deneyimler ışığında destekleyecek şekilde planlanmıştır.

High/Scope Eğitim Sistemi'nin olumlu etkileri otuz seneye yayılan bilimsel araştırmalarla saptanmıştır. Bu araştırmaların sonucuna göre, High/Scope Eğitimi almış olan kişiler gerek okul yılları boyunca, gerekse yetişkin yaşamlarında aynı yaşlarda iken iki farklı programa katılmış olan kişilerden sosyal ve akademik alanda daha başarılı olmuşlardır. Araştırmaların ilk yıllarından itibaren gözlenen bu başarı, öncelikle okul öncesine yönelik tasarlanmış bu programın ilkökul düzeyinde de geliştirilmesi sağlanmıştır.

High/Scope, yeni bin yılın insanını yetiştirmenin gerektirdiği sorumlulukların bilincinde olan bir eğitim kurumu olarak tercih ettiğimiz çağdaş bir eğitim sistemidir. . (Aytekin, Rasan, 2002,s.259)

2.4.1. Proje Tabanlı Öğrenme Modeli

Örnek durum, problem, senaryo

Öğrenci merkezli

Küçük grupla birlikte öğrenme

1. Öğrenme Senaryosu

Burada konuyla ilgili en önemli özelliklerin ilgi çekici ve davetkâr bir şekilde sunulması gerekiyor. Senaryo öğrenme sürecinde öğrenilmesi hedeflenen amaçlar işleniyor. (Örn: Sebep-sonuç ilişkileri) Bu ilişkilerin keşfedilerek senaryo içinde kullanılması hedefleniyor. Örn: “Boğazda neden artık yüzemiyoruz?”

2. Senaryonun Okunması

- Senaryo okunur.
- Ne biliyorum, ne öğrenmek istiyorum... Tartışılarak ortaya konur.
- Düşünce, hipotez ve ilişkiler belirlenir.
- Eksikler tartışılır. Öğrenme gereksinimleri belirlenir. Eksik bilgiler saptanır. Öğrenciler kendi kendilerine bir çalışma planı, iş bölümü çıkarırlar.
- Gerekli kaynaklara gidilir. (Kütüphane, internet, laboratuvar, uzmanlar vb.)

Öğretmen bu süreçte destekleyen kişi rolündedir:

Kaynak tanıtımına yardımcı olur

Stratejiler önerebilir.

Olumlu destek vererek rekabeti azaltır.

Öğrencilerin etkili sorgulama stratejileri geliştirmelerine yardımcı olur.

Hedeflerle ilgili bilimsel yöntemlerin oturtulmasına destek verir. (Kanıt toplama gibi.)

Kayıtsız şartsız bilgiyi kabul etmemede model olur.

3. Öğrenciler 5-6 Kişilik Gruplarda Proje Çalışmalarına Başlarlar

Burada önemli olan öğrencilerin yeni bilgileri toplama beceri ve sorumluluklarını geliştirmeleri.

Topladıkları bilgileri kendi dillerine dönüştürmeleri

Öğrencilerin iş bölümünü öğrenmeleri de önemli bir nokta

Burada ortaya çıkan kişisel beceriler ve farklı bilgi alanları yapıcı bir grup çalışmasına dönüşmeli

Kişisel öğrenme stilleri bizlere çocukların çoğul zekâ alanları ile de ilgili bilgiler verecektir.

4. Sunu

Öğrenciler projelerini sunarlar. İletişim becerileri, bilginin derlenerek sunulup paylaşılması, etkin katılım, kendi kendini yönetme becerileri, iyi anlamda arkadaş baskısı burada önem kazanan noktalar.

Kısaca, proje temelli öğrenme hayattaki karmaşık durumlarla ilgili sorunları, soruları, bilinmezleri çözmeye yarayan araştırma, inceleme yöntemi ve bunun eğitimde kullanılması. (Aytekin, Rasan, 2002,s.259)

2.5. PROJE TABANLI ÖĞRENMENİN GÜCÜNDEN FAYDALANMAK

2.5.1. Proje Tabanlı Öğrenime Bakış

Müfredat programına projeleri dâhil etmek, eğitimde yeni veya devrimsel bir fikir değildir. Ancak geçen on yılda, bu uygulama daha ciddi olarak tanımlanmış bir öğretim stratejisine dönüştü. Araştırmacılar, öğretmenlerin çok önceden anladıkları şu noktayı belgeledikten sonra proje tabanlı öğrenim daha fazla ilgi çekmeye başladı: Öğrenciler, karmaşık, uğraştırıcı ve bazen gerçek hayatı da çağrıştıran düzensiz problemler üzerinde çalışma olanağına sahip olduklarında, öğrenmeleri daha kolaylaşıyor.

Proje tabanlı öğretim, öğrencinin ilgisini çekmekten öteye gidiyor. İyi tasarlanmış projeler, araştırma ve yüksek düzeyde düşünmeyi de tetikliyor. (Thomas, 1998) Beyin araştırmaları, bu öğrenim aktivitelerinin altını çiziyor. Öğrencilerin yeni anlayışlar kazanmaları, "anamlı problem çözme aktivitelerine bağlı oldukları ve onlara bu gerçeklerin ve becerilerin neden, ne zaman ve nasıl ilgili olduğu anlatıldığında" geliyor. (Bransford, Brown, & Conking, 2000, s. 23)

2.5.2. Proje tabanlı öğrenim nedir?

Proje tabanlı öğrenim, öğrencileri çekici problemlerle uğraşmaya ve bunun sonunda orijinal ürünler oluşturmaya yönlendiren bir öğretim modelidir. Sınıfta daha etkili öğrenim fırsatları yaratmak için tasarlanmış projeler, konu ve kapsam bakımından çok çeşitli olabilir ve birçok sınıfa dağıtılabilir. Bununla birlikte, bu projelerin tanımlayıcı özellikleri de vardır. Projeler, ezberci öğrenimle cevaplanamayacak uğraştırıcı sorular sayesinde ortaya çıkar. Projeler, öğrencileri birçok role sokar - problem çözücü, karar verici, araştırmacı, belge hazırlayıcı. Projeler, belli, önemli eğitim amaçlarına hizmet eder; "gerçek" müfredat programından ayrı veya buna ek değildir.

2.5.3. Proje tabanlı eğitimle araştırmanın ilgisi nedir?

Araştırma, dünya hakkındaki doğal merakımızı gidermemiz için giriştiğimiz geniş faaliyetler bütünüdür. Eğitim kapsamında, araştırma daha dar bir anlam içerir. Araştırmayı bir strateji olarak kullanan öğretmenler, öğrencileri soru sormaları, araştırmaları planlamaları ve uygulamaları, gözlem yapmaları ve keşfettiklerini sunmaları için cesaretlendirirler. Ancak bu durağan bir tanım değildir. Tek bir sınıfta bile araştırma faaliyetleri, sınırları belli ve öğretmen kontrollü ya da öğrenci ilgisine göre belirlenmiş olarak devam edebilir. (Jarrett, 1997)

Proje tabanlı öğrenimin araştırmacı öğrenimin bir alt kümesi olduğunu düşünmek yardımcı olabilir. Proje tabanlı eğitim hakkındaki araştırmaların bir özeti, bu projelerin "öğrencilerin bir disiplinin merkezi kapsamlarıyla ve prensipleriyle karşılaşmasını ve mücadele etmesini sağlayan" sorulara veya problemlere odaklı olduğunu anlatıyor. (Thomas, 2000, p. 3) Daha ötesi, bir projenin merkezi aktiviteleri, öğrencinin araştırmasını ve yeni bilgiler edinmesini içeriyor. (Thomas, 2000) Öğrenciler, projelerini tasarlarken bir seçime sahipler; bu da onların kendi ilgilerini takip etmelerini ve kendi meraklarıyla uğraşmalarını tetikliyor. Kendi sorularını yanıtlarken, öğrenciler, öğretmen tarafından öğrenim amacı olarak belirlenmemiş konuları da araştırabilirler.

Proje tabanlı öğrenim, öğrencinin öğrenimini ve yüksek düzeyde düşünmesini desteklemek için bir strateji daha sunuyor Ulusal Bilim eğitimi Standartları'nın (Ulusal Bilim Akademisi, 1996) dikkat çektiği gibi öğretimde tek bir yaklaşım etkili olamaz. Proje tabanlı öğrenim, disiplinler arası ve diğer öğretim yöntemleriyle kullanılabilecek bir yaklaşım sunuyor.

2.5.4. Proje Tabanlı Öğrenimin Yararları

Proje tabanlı öğrenim modelinin yararları nelerdir?

Proje tabanlı öğrenim öğrencilere ve öğretmenlere çok sayıda avantajlar sunar. Büyümekte olan bir akademik araştırma topluluğu, öğrencilerin ilgisini daha fazla çekmek,

devamsızlıkları azaltmak, birlikte çalışmanın öğrenime katkılarını artırmak ve akademik performansı iyileştirmek için proje tabanlı öğretimi destekliyor. (George Lucas Eğitim Vakfı, 2001)

Öğrenciler için, proje tabanlı öğrenimin yararları şunlardır:

- Katılımları artar, özgüvenleri gelişir ve öğrenime karşı daha hoşnut yaklaşımları olur (Thomas, 2000)
- Projelerle uğraşan öğrencilerin kendi öğrenimleri için, geleneksel sınıf derslerine göre daha fazla sorumluluk aldığı bu ortamda, diğer modellerin sağladığından daha fazla akademik kazanç elde edilir (Boaler, 1997; SRI, 2000)
- Yüksek düzeyde düşünme, problem çözme, birlikte çalışma ve iletişim gibi karmaşık becerileri geliştirmek için uygun olanaklar (SRI,2000)
- Öğrenim olanaklarına erişim için daha geniş bir ufuk, kültürel bakımdan farklı öğrencileri kaynaştırmak için uygun bir fırsat (Railsback,2002)
- Birçok öğrenci için, bu öğrenim stiline çekiciliği, deneyimin orijinal olmasından kaynaklanıyor. Öğrenciler, belirli bir disiplinde çalışan kişilerin rollerini ve davranışlarını üstleniyor. Bir çevre sorunu hakkında belgesel bir video hazırlasalar da, kendi kültürlerindeki önemli tarihsel mekânları tanıtmak için bir gezi broşürü tasarlasalar da veya bir alışveriş merkezinin kurulmasının avantajlarını ve dezavantajlarını tanıttıkları bir multimedya sunumu geliştirseler de öğrenciler, sınıf dışında da önemi olan, gerçek hayattakine benzer aktivitelerle uğraşırlar.

- Öğretmenler için ek avantajların arasında, gelişmiş profesyonellik ve meslektaşlarıyla birlikte çalışma olanağı ve öğrencilerle ilişkilerini kuvvetlendirmek için fırsatlar yer alır. (Thomas, 2000)

- Buna ek olarak, birçok öğretmen, öğrenim olanaklarında daha geniş bir ufuk sunarak farklı öğrencileri bir araya getiren bir model kullanmış olmaktan mutludurlar. Öğretmenler, proje tabanlı öğrenimden daha fazla avantaj sağlayan öğrencilerin, geleneksel yöntemlere ve yaklaşımlara uyum sağlayamayanlar olduğunu belirtiyorlar. (SRI, 2000)

2.5.5. Bu model, geleneksel bir sınıftan dönüşümü nasıl gerçekleştiriyor?

Intel® Gelecek için Eğitim (2003) tarafından geliştirilen profesyonel bir gelişim sunumu, öğretmenin proje tabanlı modeli etkili şekilde kullandığı bir sınıfı tarif ediyor. Böyle bir kurulumda:

- Önceden cevabı belirlenmemiş bir problem var
- Hatayı ve değişimi hoşgörüyle karşılayan bir ortam var
- Öğrenciler bir programa bağlı kalarak kararlarını veriyorlar
- Öğrenciler, bir çözüme ulaşmak için gerekli işlem tasarlıyorlar
- Öğrenciler, aktiviteleri etkilemek şansına sahipler
- Değerlendirme sürekli olarak yapılıyor
- Sonunda bir ürün tasarlanıyor ve kalitesi değerlendiriliyor
- Daha geleneksel bir okul deneyimine sahip olan öğrenciler için bu, talimatları izlemekten eğilimleri olduğu öğrenim aktivitelerine; ezberlemekten ve tekrar

etmekten, keşfetmeye, tümleştirmeye ve sunmaya; dinleyip tepki vermekten iletişim kurmaya ve sorumluluk almaya; gerçeklerin, terimlerin ve içeriğin oluşturduğu bilgiden, işlemleri anlamaya; teoriden, teorinin uygulamalarına; öğretmene bağlı olmaktan güçlü olmaya geçiştir. (Intel, 2003)

2.5.6. Öğretmenlerin karşılaşacakları zorluklar nelerdir?

Proje tabanlı eğitimi sınıflarında uygulayacak öğretmenler, başarıya ulaşmak için yeni öğretim stratejileri kullanmak zorunda kalabilirler.

Öğretmenin kılavuz veya yardımcı rolünü üstlenmesi, birçok eğitimciye öğretilmemiştir, onları eğitmek için kullanılan yöntem de bu değildir.

Kitaplara, derslere ve geleneksel sınavlara bağımlı olan doğrudan öğretim yöntemleri, çok amaçlı, disiplinler arası, proje tabanlı öğrenim ortamında işe yaramaz. Aksine, öğretmenler anlatmaktan daha çok yardımcı olurlar ve model olurlar. Öğrencilerin projeleri tamamlarken yapabilecekleri hatalardan ve yanlış yollara sapmalarından korkmamalıdır. (Intel, 2003)

Öğretmenler, projeler gelişirken kendilerinin de öğrencilerinin yanında öğrendiklerini hissedebilirler.

Öğretmenlerin karşılaşılabilecekleri mücadeleler arasında şunlar olabilir:

- İyi projeler çıkabilecek durumları tanımak
- Problemleri, öğrenim olanakları olarak yapılandırmak
- Disiplinler arası projeler geliştirmek için meslektaşlarıyla çalışmak
- Öğrenim işlemini yönetmek

- Uygun olduğu yerlerde teknolojileri de tümleştirmek
- Orijinal sına ma yöntemleri geliştirmek

Aslında, öğretmenler, baştaki zorlukları başarıyla atlatabilmek için risk almaya gönüllü olabilirler. Destekçi bir yönetim, daha esnek programlar, örneğin blok programlar ve takım için planlama zamanları oluşturarak ve öğretmenlere profesyonel gelişim olanakları sunarak yardım edebilir. (<http://www.intel.com>)

2.6. NEDEN PROJE TABANLI ÖĞRENME?

2.6.1. A. Neden Proje Tabanlı Öğrenme?

Günümüz bilgi toplumunda beklenen insan nitelikleri incelendiğinde en çok karşımıza çıkanlar, bilgiye ulaşma, bilgiyi analiz etme, işe yarar bilgiyi seçme ve örgütleme, öğrenme sürecini denetleme, ekip çalışması yapma, işbirliği içinde çalışmadır. Beklenen bu niteliklerin okul süreçlerine yansması ise öğrencilere kazandırılacak bilgi ve becerilerin farklılaşmasına sebep olur. Bu ihtiyacın karşılanmasını sağlayan öğrenme yaklaşımlarından biri de proje tabanlı öğrenme yaklaşımıdır (<http://www.projeokulu.net>)

2.6.2. B.Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı Nedir?

Öğrenciyi öğretme-öğrenme sürecinin merkezine alan, gerçek yaşamın konularına ve uygulamalarına yer veren bir öğrenme yaklaşımıdır. Uygulama, analiz, sentez düzeyindeki hedefleri kapsar.

Genelde, bu yaklaşımda bireysel çalışmalar yerine küçük grup çalışmaları da tercih edilir. Bunun yanında bağımsız çalışmalarda yürütülür. Öğrencilerin problemin çözümü için araştırmaları, bilgi elde etmeleri ve bu bilgileri anlamlı bütünler haline getirerek bir ürün ortaya koymaları gerekir.

Bu modelin temel özelliği diğer disiplinlerle de bağlantılı bir problem/ senaryo üzerinde inşa edilmesidir. Öğrenciler kendi öğrenme deneyimleri ile meşgul olurken; öğretmenler ise öğrencilerin projelerini geçekleştirmek için onlara yardımcı olmaktadır. Öğrenciler, öğrenme süreci boyunca yaptıkları çalışmalarını doküman haline getirerek, bu dokümanları bir proje olarak çalışmalarının sonunda sunarlar.

2.6.3. C.Proje Tabanlı Öğrenmede Değerlendirme

Bu yaklaşımda sadece etkinlikler sonucu ortaya çıkan ürün değil, aynı zamanda bu ürünün ortaya konma süreci de değerlendirmeye alınır. Ayrıca öğrenciler sadece öğretmen tarafından değerlendirilmez, aynı zamanda öğrenciler kendi kendilerini de değerlendirirler. Daha çok öğrenme sürecini değerlendirmeye yönelik tümel (portfolio) değerlendirme yöntemi kullanılır.

2.6.4. D.PTÖ Temel Aşamaları

1. Hedefleri belirleme.
2. Konuyu ve alt konuları belirleme.
3. Grupların oluşturulması
4. Sonuç raporunun özelliklerinin ve sunuş biçiminin belirlenmesi
5. Çalışma takviminin oluşturulması
6. Değerlendirme ölçütlerinin ve yeterlik düzeylerinin belirlenmesi
7. Bilgilerin toplanması
8. Bilgilerin raporlaştırılması
9. Projenin sunulması
10. Değerlendirme

Proje tabanlı öğrenme, günümüzde eğitim sistemlerinin alması gereken biçimi göstermek için özenle seçilmiş üç temel kavramdan oluşmaktadır. Bu kavramlardan birisi öğrenme kavramıdır ki dikkati öğretene değil öğrenene çekmek açısından son derece

önemlidir. Bir diğeri proje kavramıdır. Proje, tasarı ya da tasarı geliştirme anlamına gelen bir kavramdır ve öğrenmenin transferi ve tekil öğrenmeden çok belli bir amaca dönük ilişkisel öğrenmeye işaret etmektedir. Projeyi bir hedef olarak değil, alt yapı unsuru olarak ele almakla da proje tabanlı öğrenme, öğrenmenin ürün değil süreç boyutunu vurgulamakta ve öğrenmeyi arzulanan ölçüde bireyselleştirmektedir.

Proje Tabanlı Öğrenme müfredatın birbirinden bağımsız küçük bilgiler yığını olarak öğretilmesine karşı geliştirilmiş ve çağdaş ülkelerde uygulanmakta olan bir öğretim ve öğrenim modelidir. Bu model bir ya da daha fazla alanın temel kavramları ve prensipleri üzerine odaklıdır ve bir ders senaryosu içinde mümkünse birden fazla dersin öğrenme hedeflerini kapsar. Bu modelde öğrenci gerçek problemlerin çözümüne yönelik ders senaryoları içerisinde ağırlıklı olarak, düşünme, problem çözme, yaratıcılık, bilgiye erişim, işleme, yeniden harmanlama, sorgulama, uzlaşma gibi aktiviteler yapar ve hem bireysel hem de ekip çalışması için zaman ayırır.

Bu modelde öğretmen yardımcı ve rehber, öğrenci ise özerk ve kurgulayıcıdır ve her senaryonun sonunda gerçekçi ve öğrenci tarafından geliştirilmiş bir ürün ortaya çıkar. Ayrıca Proje Tabanlı Öğrenme/Öğretim, öğrencinin aktif katılımını güdülediği, üst düzey bilişsel aktiviteler içerdiği, çok çeşitli araç ve kaynak kullanımını desteklediği, ders, sosyal beceriler ve hayat becerilerini birlikte ele aldığı için bilgisayarın kendisini hedef olarak almayan ve genelde teknoloji kullanımının, bir araç olarak kullanımını vurgulayan doğru bilgisayar destekli eğitim uygulamalarının da temel öğretim modelidir.

Projeye dayalı çalışma, çok ileri düzeydeki bilişsel becerileri ortaya çıkartır ve öğrencilerin kendilerini, kendi öğrenmelerinden sorumlu tutar.

Proje çalışmalarının yapılandırılmasına ilişkin faktörler:

a- Öğrenciler:

- Genellikle kendi ilgi alanlarına denk düşen bir proje seçerler,

- Kendi kaynak materyallerini kendileri bulurlar,
- Ortaya bir sonuç ürün koyarlar (bu genellikle bir rapor olur) ve,
- Kendi başlarına ya da gruplar halinde çalışırlar.

b- Projeler:

- Belirli bir süre devam eder ve saptanmış zaman parametreleri gerektirir ve,
- Bir dizi girdi ve ek gayret gerektirir.

c- Öğretmenler:

- Bir orkestra şefinin oynadığı rolden pek de farklı olmadan, yöneten ve kolaylaştırıcı rolünü üstlenerek rehber olurlar.

Projenin fikir babalığını öğrencilerin kendi ilgi alanlarının yapmış olması, başarısında önemli bir rol oynamaktadır. Vurgulanması gereken bir ayrıntı da, öğrencilerin kendi araştırmalarını yapmalarına ve kendilerini ilgilendiren konuları kendilerinin keşfetmesine izin vermenin hiçbir zaman onları başıboş bırakmakla aynı şey olmadığıdır. Bu yaklaşımda öğretmenler izin verilebilen ve verilemeyen şeyler arasındaki sınırları çizen ve yüksek standartlar talep eden kişi olacaktır. Bu nedenle, durumu öğrencilerle baştan tartışmak ve olası sonuçları baştan tasarlamak yararlı olabilir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi sürecin işlem basamaklarını gerçekleştirecek beceriye sahip olmak önem kazanmaktadır. Proje Tabanlı Öğrenmede işlem basamakları ise aşağıdaki gibi özetlenebilir.

Proje tabanlı öğrenmede temel adımlar:

1. Hedeflerin belirlenmesi.
2. Yapılacak işin ya da ele alınacak konunun belirlenip, tanımlanması.

3. Takımların oluşturulması.
4. Sonuç raporunun özelliklerinin ve sunuş biçiminin belirlenmesi.
5. Çalışma takviminin oluşturulması.
6. Kontrol noktalarının belirlenmesi.
7. Değerlendirme ölçütlerinin ve yeterlik düzeylerinin belirlenmesi.
8. Bilgilerin toplanması.
9. Bilgilerin örgütlenip, raporlaştırılması.
10. Projenin sunulması

İşlem basamakları incelendiğinde, temel planlama aşamalarının ardından, bilgi toplama ve toplanan bilgileri örgütleyip raporlaştırma aşamaları gelmektedir ki; bu aşamalar, bilgi okuryazarlığı kavramını tartışmayı gerektirmektedir.

Bilgi okuryazarlığı kısaca bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma becerisi (AASL/AECT, 1998) olarak tanımlanmaktadır. Bilgi okuryazarı olmak bilgiye ihtiyaç duyulduğunda bunu hissetmek ve ihtiyaç duyulan bilgiye ulaşmak, değerlendirmek ve etkili olarak kullanmaktır.

Bu becerilerin öğrencilere yüklediği sorumluluklar hem sınıf içinde hem de elektronik ortamda katılımcı, araştırmacı, bilgiye ulaşan ve bilgiyi kullanan bireyler olmaktadır.

2.7. İŞBİRLİĞİNE DAYALI ÖĞRENME

İş birliğine dayalı öğrenme metodu (cooperative learning), “ortak öğrenme amaçlarını maksimum düzeyde gerçekleştirmek üzere öğrencilerin küçük gruplar hâlinde (2-4 kişilik) iş birliği içerisinde birlikte çalışması esasına dayalı interaktif bir öğrenme- öğretme metodu(7)” olarak tanımlanmaktadır. İş birliğine dayalı öğrenme metodu temelde bir grupta öğrenme metodu olmakla birlikte, her grup iş birliğine dayalı öğrenme için uygun olmayabilir. Bir başka ifade ile, her grup yapısı, iş birliğine dayalı öğrenmenin etkili ve verimli olmasının garantisini oluşturamaz. Nitekim ilköğretim okullarımızda bazı öğretmenlerimiz, “küme çalışması” adıyla benzer bir metodu uygulamakla birlikte, bu çabaların tümünün istenilen verimi sağladığını iddia etmek zordur. Hatta bazı durumlarda bu

tür çalışmaların öğrenmeyi aksattığı, öğrenciler arasında uyumsuzluk ve hoşnutsuzluklara neden olduğu bilinmektedir. İş birliğine dayalı öğrenme metodunun etkili ve verimli olabilmesinin ön koşulu, grubun böyle bir amacı gerçekleştirmeye uygun olarak yapılanmış olmasıdır (8). Grupların uygun yapısal özelliklere sahip olmadığı ve öğrenme için gerekli motivasyonun yeterince sağlanamadığı durumlarda iş birliğine dayalı öğrenme metodundan istenilen verimin elde edilemeyeceğini araştırmalar göstermektedir(9). (<http://www.meb.gov.tr>)

İş Birliğine Dayalı Öğrenme Grubu (Cooperative Learning Group):Ortak öğrenme amaçlarını gerçekleştirmek ve elde edilen verimden tüm üyelerin yarar sağlaması esasına dayanan öğrenme grubudur. Böyle bir grupta, grup üyeleri öğrenilecek materyali anlama ve daha fazla çalışma hususunda birbirini teşvik eder, konuları aralarında tartışarak bilgi paylaşımını sağlarlar. Bütün üyelerin öğrenmesi ve diğerlerinin öğrenmesine katkı sağlaması esas olduğu için bireysel performans düzenli biçimde kontrol edilir. Hiçbir üyenin çaba sarfetmeksizin grup başarısından yararlanmasına izin verilmez. Sonuçta elde edilen verim grup üyelerinin bireysel performansının toplamından büyüktür. Bütün üyeler, bireysel çalışmaları hâlinde elde edebilecekleri verimin daha fazlasını böyle bir grup çalışmasıyla elde edebilirler. Derecesine bağlıdır(11).Aşağıdaki paragraflarda bu ögeler teker teker açıklanmıştır.

2.7.1. Pozitif Dayanışma (Positive Interdependence):

İş birliğine dayalı öğrenmenin özünü oluşturan bu ilk ögesi, grup üyelerinin her birinin, gruptaki diğerlerinin de öğrenmesinden sorumlu oldukları bilincine sahip oluşunu ifade eder. Gruptaki her öğrenci kendi çabasının gruptaki herkese ve gruptaki diğer bireylerin çabalarının da kendisine yararlı olduğunun bilincindedir. Grubun başarısı grup üyelerinin her birinin öğrenme amaçlarını gerçekleştirmesine bağlıdır. Grup üyeleri, eğer üyelerden birisi dahi başarısız olursa tüm grubun başarısız sayılacağına bilincindedirler. Böyle bir pozitif dayanışmanın grup üyelerinin tamamını, yapabileceklerinin en iyisini yapmaya maksimum düzeyde motive edeceği açıktır.

2.7.2. Bireysel Sorumluluk(Individual Accountability):

İş birliğine dayalı öğrenme gruplarının en önemli amacı, her üyesinin bilgi beceri ve davranış bakımından güçlü bireyler olmasını ve potansiyeli ölçüsünde grubun amaçlarının gerçekleşmesine katkıda bulunmasını sağlamaktır. Bu amacın gerçekleşebilmesi için grup üyelerinin her biri, kendisine düşen görevi en iyi şekilde yerine getirmek sorumluluğu ile yükümlüdür. Her üye, hiçbir şey yapmaksızın gruptaki diğerlerinin başarısına ortak olamayacağının bilincinde olmalıdır. Öğretmen bireysel sorumluluğu kazandırmak için üyelerin her birinin performansını ayrı ayrı değerlendirip sonucu birey ve tüm gruba paylaşmalıdır. Öğretmen ayrıca, grupları çalışma hâlindeyken gözlemleyip her üyenin katkılarını kaydederek, tesadüfî olarak seçtiği üyelere sorular sorarak, grubunun ya da kendisinin çalışmasını özetlemesini ve öğrendiklerini tüm sınıfla paylaşmasını isteyerek öğrencilerin bireysel sorumluluklarının gelişmesine katkıda bulunmalıdır.

2.7.3. Yüzyüze Etkileşim (Face-to-face Interaction):

Bu öge, öğrenmenin daha etkili ve verimli şekilde gerçekleşmesi için grup üyelerinin birbirini cesaretlendirmesi, desteklemesi ve yardım etmesini ifade eder. Grup üyeleri karşılaştıkları problemleri nasıl çözdüklerini birbirine açıklamalı, edindikleri fikirleri grup arkadaşlarıyla tartışmalı ve bu hususlarda birbirlerini cesaretlendirmeli, desteklemeli ve yardım etmelidirler. Böylece üyeler, birbirinin başarılarının yükselmesine katkıda bulunmuş olurlar. Grup üyeleri arasında yüz yüze etkileşimin artması, üyelerin birbirine karşı sorumluluk duygusunun, akıl yürütme ve sonuç çıkarma yetilerinin gelişmesini ve sosyal dayanışmanın artmasını beraberinde getirir. Yüz yüze etkileşim sayesinde sözel olmayan iletişimin yararları da öğrenme ortamına taşınmış olur.

Yüz yüze etkileşimin istenilen etkiyi sağlayabilmesi için iş birliğine dayalı öğrenme gruplarının üye sayısı mümkün olduğunca küçük olmalıdır. Johnson, Johnson ve Smith, iş birliğine dayalı öğrenme gruplarındaki üye sayısının 2 ile 4 arasında olmasının ideal olduğunu, dörtten fazla öğrencinin bir grupta toplanmaması gerektiğini belirtmektedir (12). Oturma düzeni ise, öğrencilerin birbirini görebileceği şekilde düzenlenmelidir.

2.7.4. Sosyal Beceriler (Social Skills):

İş birliğine dayalı öğrenme çabalarının etkili ve verimli olması, kişiler arası iletişim becerilerinin yanında diğer sosyal becerilerin de kullanılmasını gerektirir. Eğer grup üyeleri birbirini yeterince tanımıyor, birbirine güvenmiyor, birbiriyle etkili iletişim kuramıyor ve birbirine yeterince destek olamıyorsa iş birliğine dayalı öğrenme çabalarından alınacak verim düşer. Bu nedenle öğretmen, sadece ders konularının öğrenilmesinden değil liderlik, başkalarına güven, empatik yaklaşım, uzlaşma ve etkili iletişim becerilerini kazandırmakla da kendisini sorumlu hissetmelidir.

2.7.5. Grubun Kendini Değerlendirmesi (Group Processing):

İş birliğine dayalı öğrenmenin bu son ögesi, bizzat grup üyelerinin, bireysel ve grup amaçlarını ne düzeyde gerçekleştirip gerçekleştiremediklerini değerlendirmesini ve birlikte çalışma becerilerinin geliştirilerek devam ettirilmesini ifade eder. Grup, üyelerin hangi etkinliğinin yararlı ve hangilerinin yararsız olduğuna, hangi etkinliklere devam edilmesi, hangilerinin değiştirilmesi gerektiğine tartışarak karar vermelidir. Eğer grup çalışmasının istenilen verimi sağlaması isteniyorsa -ki asıl amaç bu olmalıdır- grubun birlikte çalışma becerisi ve verimliliğin nasıl artırılacağına değerlendirilmesine de zaman ayırmalıdır. Böyle bir değerlendirme grup üyelerinin öğrenme etkinliğinden maksimum verimi elde etmelerini sağlayacağı gibi, grup bilincini ve birlikte çalışma alışkanlığını da kazandırır.

İş birliğine dayalı öğrenme metodunun etkili ve verimliliği yukarıda açıklanan 5 ögenin uygun ve eksiksiz kullanımına bağlıdır. Öğretmenler bu öğrenme-öğretme stratejisini kullandıkça deneyim kazanacaklar, zamanla bu stratejilerin her düzeyde, her derste ve her konu alanının öğretiminde kullanılabileceğini göreceklidir.

Bilindiği gibi okulun amacı öğrencileri sadece belli dersler ve sonular hakkında bilgilendirmekten ibaret değil, onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimlerine de yardımcı olmaktır. İş birliğine dayalı öğrenme metodu çocukların öğrenmeleri yanında onların çeşitli yönlerden gelişimlerini de olumlu yönde etkilemektedir. Öğrencilere, özellikle

günümüzde “başarının sırrı” olarak ifade edilen ekip çalışması (team work) becerisinin kazandırılmasında, sosyal becerilerinin geliştirilmesinde ve iyi arkadaşlık ilişkilerinin oluşturulmasında oldukça etkili bir metottur. Yaşam boyu gerekli olan değişik sosyal rollerin öğrenilmesinde, karşılaşılan güçlüklerin çözümünde ve insanları tanıma ve anlama yeteneğinin gelişiminde önemli etkilere sahiptir. Kişiler arası ilişkiler kurma ve iletişim becerilerini kazandırmada en etkili metotlardan birisidir.

İş birliğine dayalı öğrenme metodu problem çözme ve yaratıcı düşünme yetilerinin kazandırılmasında da etkili bir araçtır. Bireysel ve yarışmacı öğrenme metotlarından farklı olarak bu metot, problemleri çözüme kavuşturmak için öğrencilerin birlikte çalışması esasına dayanır. Bir probleme birlikte çözüm aramak, daha fazla çözüm önerisi üretmek demektir. Yaratıcı düşünmenin en etkili araçlarından olan “beyin fırtınası”(brain storming) da birlikte çalışmayı gerektiren bir stratejidir. Bu strateji, problemlere daha fazla çözüm önerilmekle birlikte, sonuçta grubun çözüm önerilerinden birisinde -en rasyonel olanında- consensus sağlamasını gerektirir. Bu uygulama, öğrencilere, “farklı düşüncelere sahip olmakla birlikte rasyonel bir düşünce etrafında birleşebilme” (demokratik anlayış) becerisini kazandırma işlevi görür. Birey kendi fikirlerini diğerlerine kabul ettirmeye çalışırken, diğerlerinin fikirlerini de analiz, sentez ve kritik etmeyi öğrenir ki bu da eleştirel düşüncenin gelişimine önemli katkılar sağlar.

İş birliğine dayalı öğrenme metodu her yaş grubunda, her sınıf düzeyinde, her ders ve konu alanının öğretiminde başarı ile uygulanabilecek bir öğrenme metodudur. “Sınıfların kalabalık oluşu metodun uygulanışını zorlaştırır.” biçiminde bir kanaat bulunmakla birlikte araştırmalar metodun kalabalık sınıflarda da başarıyla uygulanabileceğini göstermektedir. Araştırmalar, kalabalık sınıflardaki tüm öğrencilerin derslere aktif katılımını sağlamanın bu metotla daha kolay olacağına işaret etmektedir. Doğru uygulandığında her öğrenciye soru sorma, cevaplama ve düşüncelerini açıklama fırsatı vermesi metodun önemli avantajlarından. Akademik başarı üzerindeki olumlu etkilerinin yanında yüksek özgüven (self-esteem), empatik yaklaşım, iletişim becerileri, problem çözme, yaratıcı ve eleştirel düşünmenin gelişimine de büyük katkılar sağlar. (<http://www.meb.gov.tr>)

2.8. PROJE DÖNGÜ YÖNETİMİ ve MANTIKSAL ÇERÇEVE YAKLAŞIMI

2.8.1. Proje ve Programlar

Projeler, belirli bir **zaman** ve **bütçe** çerçevesinde, belirli bir **amaca** ulaşmayı sağlayacak **sonuçları üretmek** üzere **insani ve fiziksel kaynakların** bir araya getirildiği planlanmış faaliyetlerin bütünü olarak tanımlanır. (Salman Feray,2008)

Projeler, büyüklükleri, amaçları ve süreleri açısından çeşitlidir. Projeler, bir topluluk içinde sınırlı *girdilerle* ve görece kısa bir zaman içinde somut *çıktılar* üretmek üzere başlatılabilir. Ya da daha uzun bir zaman dilimi içinde büyük mali kaynaklarla yalnızca *fayda* üreten projeler de olabilir. Bir köyde yetişkin eğitimi projesinden bir ülkede okul ağındaki çocuklar için temel eğitim projesine kadar örnekler vermek olanaklıdır. İlki yalnızca bir öğretmen ve birkaç eğitim malzemesi ile gerçekleştirilebilecekken, ikincisi pek çok sayıda okul, öğretmen, eğitim materyali ve idari faaliyete gereksinim duyar. Projeler tek başına ya da bir programın altındaki diğer projelerle birlikte aynı hedefe hizmet edebilirler. *Örneğin, Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma Programı altında organik tarım projesi, kadınların güçlendirilmesi projesi, doğal kaynakların kirliliğe karşı korunması projesi, sulama sisteminin geliştirilmesi projesi, okur-yazarlığın artırılması projesi vb., pek çok alt proje yer alabilir ve sürdürülebilir kırsal kalkınma programının genel hedeflerine ulaşılmasına katkıda bulunabilirler.*

2.8.2. Bir Projenin Başarısını Etkileyen Faktörler

Bir projenin başarısı bir dizi faktör ile yakından ilişkilidir.

- İyi planlama
- Yeterli düzeyde örgütsel/kurumsal kapasite
- İşini iyi yapan ve motivasyonu yüksek bir proje ekibi
- Ortaklar arasında iyi ve açık bir iş bölümü ve üstlenilen görevlerin yerine getirilmesinde kararlılık

- Projenin gerçek bir sorunu ele alması
- Yararların kadın ve erkek arasındaki eşitliği gözetmesi
- Hedef grupların ihtiyaçlarına yanıt vermesi

Projenin başarısını etkileyen en önemli faktörlerdir. Bu faktörlerin arasında gerçek soruna eğilme ve hedef grupların ihtiyaçlarına yanıt verme ise projelerin başlangıç noktasını oluşturmaktadır.

2.8.3. Proje Döngü Yönetimi

Proje Döngü Yönetimi, proje tasarımının kalitesini iyileştirmek ve etkinliğini artırmak için kullanılan bir araçtır. Geçmiş deneyimlerin başarısızlıklarından hareketle geliştirilen bu aracın özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Sektörel yaklaşım
- Talebe yönelik çözüm üretimi
- İyileştirilmiş analizler
- Hedefe yönelik planlama
- Doğrulanabilir etki
- Kaliteye vurgu
- Sürdürülebilirliğe odaklanma
- Formatların standard hale getirilmesi

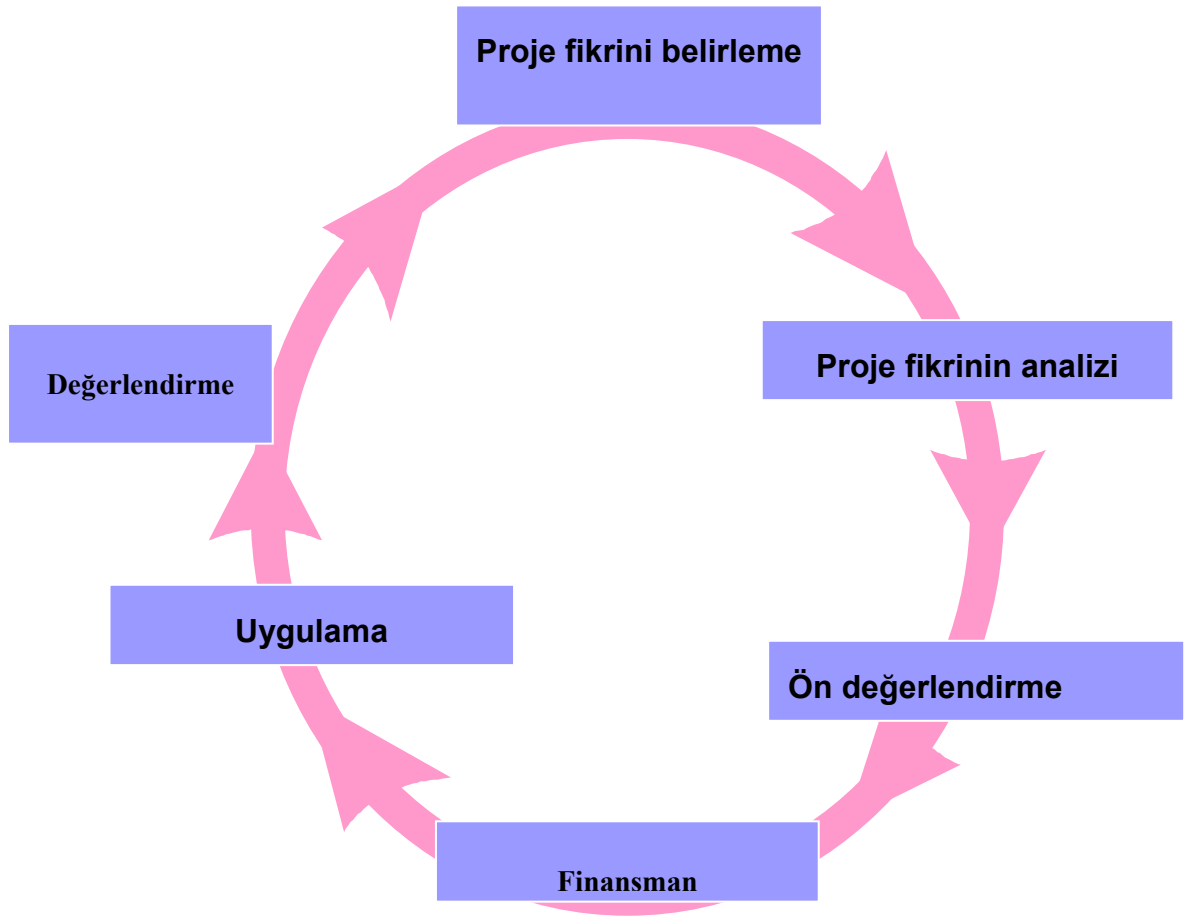
Bir süreç ifade eden “proje döngüsü yönetimi” altı temel aşamayı içinde barındırır. Bu aşamalar:

1.: Tanımlama	Projeye ilişkin ilk fikirlerin ortaya konduğu ön tasarım aşaması.
2.: Tasarım	Projenin teknik ve operasyonel açıdan detaylı olarak tasarlandığı aşama.

3. Formülasyon/ Değerlendirme	Tasarımı tamamlanmış olan projenin teknik, mali, ekonomik, kadın-erkek eşitliği, sosyal, kurumsal ve çevresel perspektifler açısından tutarlılığının, bütünselliğinin ve işlevselliğinin değerlendirildiği aşama.
4. Önerinin Hazırlanması, Onaylanma ve Finansman	Proje önerisinin yazılması ve finansmanının sağlanması aşaması.
5. Uygulama ve İzleme:	Projede öngörülen faaliyetlerin hayata geçirilmesi, denetlenmesi ve değerlendirilmesi aşaması.
6. Değerlendirme:	Proje çalışmalarının ve elde edilen sonuçların gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi aşaması. Bu değerlendirmeler sonraki proje hazırlıklarına esas teşkil edebilecektir.

Tablo 1 Proje Döngü Yönetimi Basamakları

Döngü, her aşamanın bir diğerine zemin oluşturduğu süreklilik gösteren bir süreçtir. Örneğin, proje tanımlama sürecinde (**Aşama 1**) elde edilen bilgiler, proje tasarımı sürecine (**Aşama 2**) temel oluşturur. **Aşama 3** ise daha önce birbirini izleyen iki aşama sırasında üretilen bilginin projenin hayata geçirilebilirliğini ve sürdürülebilirliğini farklı perspektifler doğrultusunda sağlayıp sağlamadığını gözden geçirir. Birinci, ikinci ve üçüncü aşamalar, bir projenin kurgusunun yapıldığı aşamalardır. Bu aşamalarda yapılan tasarım doğru ve tutarlı ise daha sonraki aşamalar başarılı bir biçimde tamamlanabilir.

Şekil 1 Proje Döngüsü Yönetimi

2.8.4. Proje Döngüsü Yönetimi ilkeleri:

- Proje döngüsünün her aşaması yapılandırılmış ve bilgiye dayalı bir karar oluşturma sürecine dayalı olmak
- Paydaşların karar verme mekanizmasına katılımını gözetten bir yönelimde olmak (hedef grup yönelimli)
- Proje tasarımı ve yönetiminde tutarlı ve analitik bir yaklaşım içermek
- Yararların sürekli kılınmasını sağlayacak mekanizmalara sahip olmak
- Entegre bir yaklaşıma ve dokümanların standardlaştırılmasına dayanmak

Bu ilkelerin gerçekleşmesi için proje planlaması ve yönetiminde kullanılan yöntem ise Mantıksal Çerçeve Yaklaşımıdır.

2.8.5. Mantıksal Çerçeve Yaklaşımı

Mantıksal Çerçeve Yaklaşımı, 1970’lerde proje tasarımının niteliğini ve açıklığını iyileştirmek üzere geliştirilmiş bir yaklaşımdır. Mantıksal Çerçeve Yaklaşımı, birincil paydaşlar dahil olmak üzere anahtar paydaşların katılımına dayalı bir süreçtir. MÇY sürecinin sonucunda ortaya çıkan proje tasarımı, *Logframe (Mantıksal Çerçeve)* Matrisi olarak adlandırılan bir tabloda özetlenir.

Mantıksal Çerçeve Yaklaşımı, aşağıdaki konularda proje tasarımı yapan ve proje yönetenlere yardımcı olur:

- Proje hazırlama süreci içinde mevcut durumun analiz edilmesine,
- Hedeflere ulaşmada araçların mantıksal hiyerarşisini kurmaya,
- Hedeflere ulaşmanın önündeki potansiyel risklerin tanımlanmasına ve sürdürülebilir sonuçların tanımlanmasına,
- Çıktıların ve sonuçların en iyi nasıl izleneceği ve değerlendirileceğine,
- Projenin özetinin standard bir formatta sunulmasına,
- Uygulama sırasında projenin izlenmesi ve gözden geçirilmesine.

Yaklaşım, iki temel aşamadan oluşur. Bu aşamalar:

Analiz Aşaması	Planlama Aşaması
<i>Sorun analizi:</i> Temel paydaşların, ana sorunların, kısıtlılıklar ve fırsatların, nedenler ve sonuçlar arasındaki ilişkilerin tanımlanması <i>Hedeflerin Analizi:</i> Tanımlanmış sorunlara yönelik hedeflerin geliştirilmesi, araç-etki ilişkisinin tanımlanması <i>Strateji Analizi:</i> Hedeflere ulaşmak için farklı stratejilerin tanımlanması, genel hedeflerin ve proje amacının belirlenmesi	<i>Mantıksal çerçeve:</i> Projenin yapısının tanımlanması, iç mantığının kontrol edilmesi ve hedeflerin ölçülebilir terimlerle formülasyonu, dışsal koşulların belirlenmesi ve risk yönetimi <i>Faaliyet Planlaması:</i> Faaliyetlerin sırasının ve birbirleri arasındaki ilişkinin tanımlanması: zamanın, değerlendirme aralıklarının ve sorumluluk paylaşımlarının belirlenmesi <i>Kaynakların Planlaması:</i> Faaliyet planlaması temelinde gereksinilen girdilerin ve bütçenin belirlenmesi

Tablo 2 Mantıksal Çerçeve Yaklaşımının Aşamaları

Mantıksal Çerçeve Yaklaşımında Temel Adımlar

Mantıksal Çerçeve Yaklaşımının en önemli kısmını, proje tasarımının niteliğini ve netliğini iyileştirmek için geliştirilmiş olan analiz süreci oluşturur. Mantıksal Çerçeve Yaklaşımında seçilmiş ve farklı paydaşlarla birlikte atılacak adımlar aşağıdadır.

1. Projenin genel kapsamını oluşturmak
2. Spesifik planlama çerçevesi, kullanılan terminoloji ve tasarım süreçleri üzerinde fikir birliği sağlamak
3. Detaylı bir durum analizi yapmak
4. Proje stratejisini geliştirmek (hedefler hiyerarşisi, uygulamaya ilişkin düzenlemeler ve kaynaklar)
5. Seçilen strateji için varsayımları ve riskleri tanımlamak ve analiz etmek, varsayımların doğru olmaması ya da risklerin çok tehlikeli olması halinde proje tasarımını değiştirmek
6. İzleme ve değerlendirme çerçevelerini oluşturmak.

Proje tasarımına ve mantıksal çerçeve matrisine başlamadan önce ayrıntılı bir mevcut durum analizini yapmak çok önemlidir. MÇY dört temel analitik öğeyi bu sürece katar.

- Sorun analizi;
- Paydaş analizi;
- Hedefler analizi;
- Risklerin tanımlanması ve uygulama stratejisinin seçilmesi

Mevcut Durum Analizinin Yapılması

Durum analizi, uygun bir proje tasarımında bulunmak için projenin kapsamı ve yerel halkın çıkar ve ihtiyaçları hakkında olabildiğince bilgi sahibi olma sürecidir. En iyi bilgilenme/öğrenme çeşitli paydaş grupları ile yapıldığında olur. İyi bir durum analizi bilgi toplama ve yerel bağlam, uzman tavsiyeleri ve katılımcı süreçler konusundaki analizleri bir

araya getirir. Yaratıcı ve daha çok öğrenmeye açık bir durum analizi sorunun niteliği ve etkileri açısından önemlidir.

İyi bir durum analizinin sonuçlarından biri paydaşların kendi durumlarını daha fazla kavramaları ve somut bir projenin tasarımı için daha iyi kapasiteye sahip olmalarıdır. Doğal olarak bu tek bir toplantıda sağlanamayacaktır. Daha çok tartışıkça ve dinledikçe insanların perspektifleri gelişecektir.

Sorun Analizi:

Projeler genellikle tanımlanmış bir soruna yanıt vermek ya da bu sorunun üstesinden gelmek için önerilirler. Sorun analizi, temel sorunların ne olduğunu tanımlamayı ve bu sorunlar arasında neden-sonuç ilişkisini kurmayı içerir. Bu analizin temel amacı, yalnızca sorunların görünen belirtilerini değil, ama aynı zamanda “en temeldeki nedenlerin” belirlenmesini ve proje tasarımında yanıt verilmesini sağlamaktır. Açık ve kapsamlı bir sorun analizi, bir dizi uygun ve odaklanmış proje hedeflerini geliştirmek için uygun bir zemin sağlar.

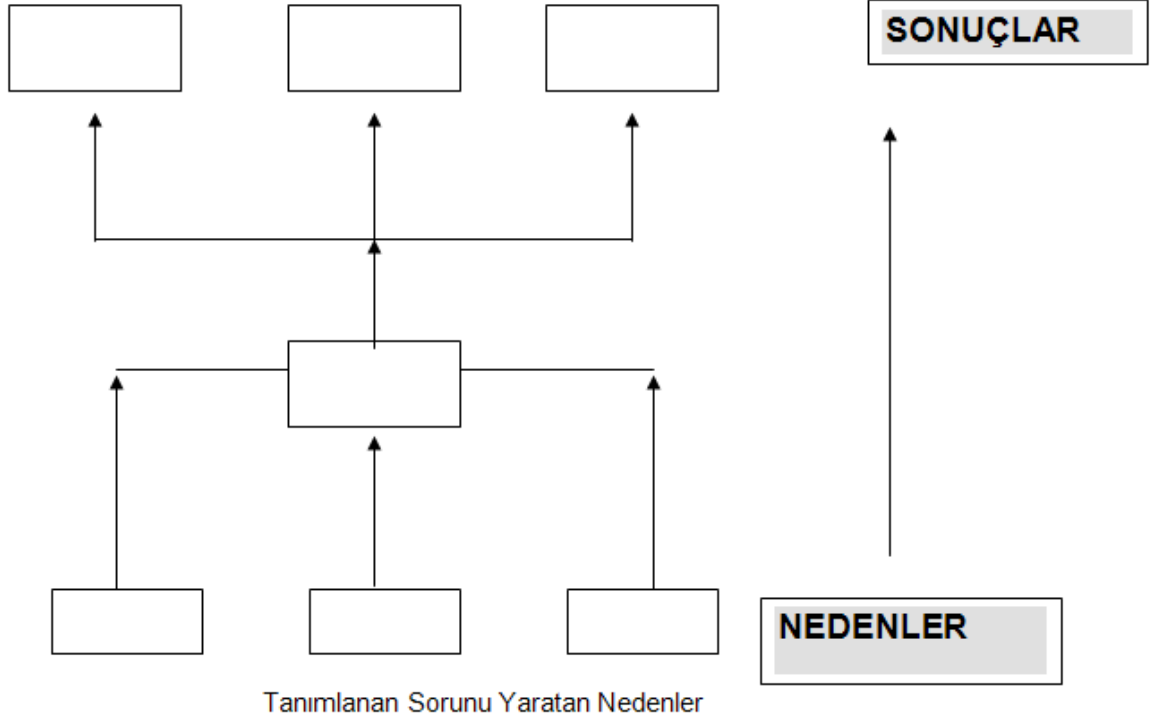
Örnek olarak tıbbi bir benzeşim yapılabilir: Kötü bir baş ağrısıyla doktora gittiğinizde ve doktor teşhis koymak için detaylı bir inceleme yapmadan yalnızca bir baş ağrısı ilacı verdiğinde, doktor sorununuzun nedenini değil sadece sorunun etkisini gidermiş olur. Baş ağrısının nedenini bulmadan verilen ağrı kesicinin etkisi bittiğinde baş ağrınız halen daha devam ediyor olacaktır.

Nedenlerine inmeden yalnızca sorunların etkisi ile uğraşan bir projenin de sürdürülebilir yararlar getirme olasılığı çok düşük olacaktır.

Sorun analizinde kullanılan temel araçlardan biri de sorun ağacıdır.

SORUN AĞACI

Tanımlanan sorunun ortaya çıkardığı sonuçlar (etkiler)

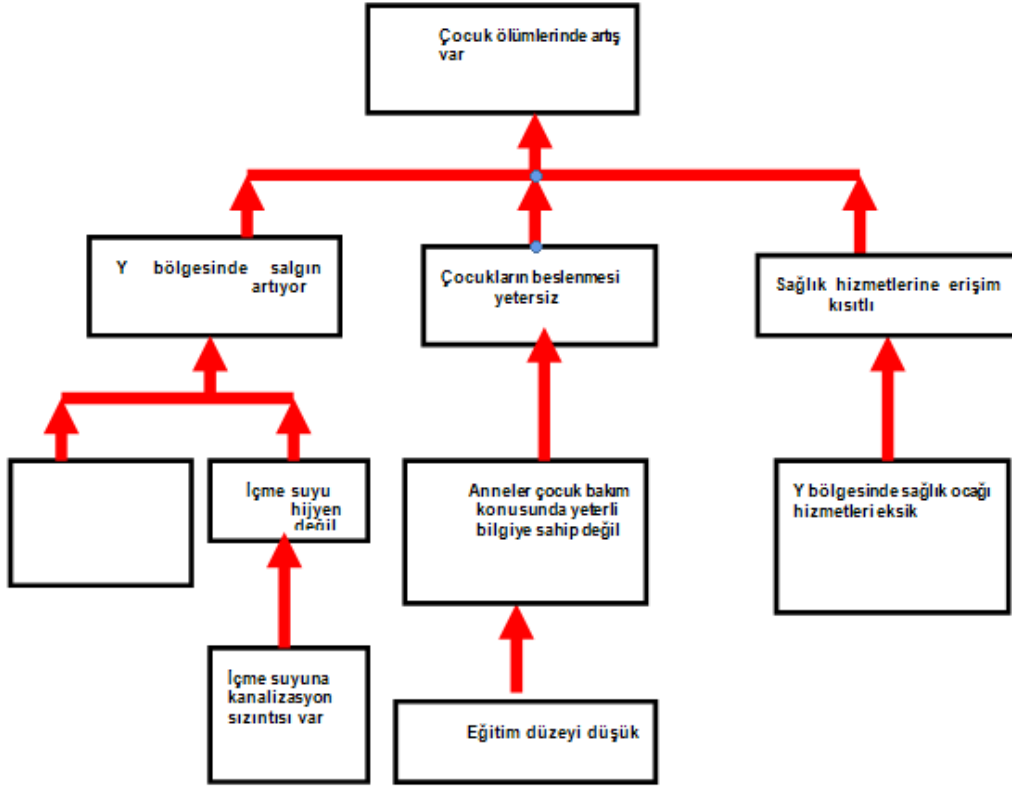
Şekil 2 : Sorun Ağacı

Sorun Ağacının Oluşturulması	
ADIM 1:	2.1. Temel Sorunların tanımlanması ve listelenmesi 1.a. Egzersizin amacını ve kapsamını açıklayın. Örneğin: birinci basamak sağlık hizmetleri projesinin hazırlanması, vb. Sorun ağacı yöntemini ve katılımcılardan beklenen girdiyi açıkla. Başlamadan önce neden ve sonuç ilişkilerine ilişkin birkaç örnek ver. 1.b. Grubun katkılarını kullanarak, analiz edilen soruna ilişkin bütün olumsuz tanımlamaları listele. Burada beyin fırtınası yöntemi kullanılabilir. 1.c. Anlaşılabilir bir dille her sorun tanımını ayrı bir karta yaz ve herkesin görebileceği bir yere as.
ADIM 2:	2.2. Merkezi sorunun tanımlanması 2.a. Görüşmeler yoluyla merkezi sorunla ilgili bir hemfikirlik sağla: en olumsuz tanımlama ile ilgili görünenin seçilmesi 2.b. Kart üzerindeki merkezi sorunu kesin bir biçimde tanımla (eğer mevcut yazılım daha ileri bir açıklık gerektiriyor ise) 2.c. Bütün grubun görebileceği bir biçimde üzerinde sorun yazılı kartı duvara as.
ADIM 3:	2.3. Neden- Sonuç İlişkisinin tanımlanması 3.a. Olumsuz tanımlamaları içeren kartları, merkezi soruna yol açan “nedenler” olup olmadığına ya da merkezi sorunun sonucunda ortaya çıkan “sonuçlar” olup olmadığına göre ayıkla. Egzersizin herhangi bir aşamasında olumsuz tanımlamaların yeterince açık olmadığı ortaya çıktığında ya yeniden yazılmalı ya da çıkarılmalıdır. Açık olan ancak genel olarak yazılmış sorunlar genel kısıtlamalar olarak sınıflandırılmalı ve sorun ağacının yanına yerleştirilmelidir. Bu yöntem, sorun ağacının merkezi soruna odaklanmasını ve daha kolay yönetilebilmesini sağlar. Bu yolla, sorunun proje bazında mı ele alınacağı yoksa genel

	kısıtlamalar içinde mi ele alınacağına karar verilebilir. 3.b. Tanımlamaların sorun ağacına yerleştirilmesi için sorulacak soru “Buna yol açan nedir?” sorusudur. Herhangi bir negatif tanımlama içeren kartı alın ve sorun. Bunun nedeni nedir? Bulduğunuz yanıtı o sorun tanımlamasının altına yerleştirin. 3.c. Eğer aynı soruna birden fazla sorun kaynaklık ediyor ise bunları seçili olan sorunun altına yan yana yerleştirin. 3.d. Kartları yukarıda anılan ilişki sistematığı içinde yerleştirdikten sonra, bir ara verip, katılımcılara o soruna kaynaklık eden başka nedenlerin olup olmadığını sorun. 3.e. Benzer bir biçimde sorunun ortaya çıkardığı daha başka etkilerin olup olmadığını sorgulayın. 3.f. Eğer çok sayıda etki var ise onları da yan yana seçili sorunun üstüne yerleştirin.
ADIM 4:	2.4. Mantığın Kontrol edilmesi 4.a. Her aşamada katılımcıları kartları kıpırdatmaya davet edin 4.b. Bütün kartları yerleştirdiğinizde, yapıyı gözden geçirin ve neden sonuç ilişkilerinin diyagramda doğru yerleştirilip yerleştirilmediğini kontrol edin.
ADIM 5:	<i>Sorun ağacı diagramının hazırlanması</i>

Tablo 3 Sorun Ağacının Oluşturulması

SORUN AĞACI / ÖRNEK

Şekil 3 Sorun Ağacı Örnek

Paydaşlar Analizi:

Temel sorunları ve bunların arasındaki neden-sonuç ilişkilerini tamamladıktan sonra, bu sorunların gerçekte en çok kimi etkilediğini, sorunlara yanıt verirken ve çözümlere ulaşırken farklı paydaşların rollerinin ve çıkarlarının neler olduğunu incelemek gerekir.

Bazı durumlarda sorun analizini yapmadan önce ön bir paydaş analizi yapmak gerekebilir. Örneğin, paydaşlar arasında birbiriyle çatışan güçlü çıkar ilişkileri olma olasılığı varsa, bu ilişkilerin sorun analizine katkıları olabilir ve sorun analizinin tarafsız olabilmesi

için de önceden bilinmesi gerekir. Paydaşlar analizi “Kimin sorunu?” ve soruna yönelik bir bir müdahale stratejisi geliştirildiğinde “Kim yararlanacak” sorularının sorulmasıdır. Bu nedenle Paydaşlar Analizi proje tasarımınnın en önemli ögelerinden birini oluşturur.

Paydaşlar: Proje ile ilişkisi olan kişiler, gruplar, kurumlar ya da kuruluşların hepsi projenin paydaşları olarak tanımlanır. Paydaşlar doğrudan ya da dolaylı biçimde proje sürecinden olumlu ya da olumsuz biçimde etkilenecek olanlardır.

Birincil Paydaşlar: Projeden doğrudan olumlu ya da olumsuz etkilenecek olanlardır. Projenin temel yararlanıcıları olan hedef gruplar ve nihai yararlanıcılar olarak bu grupta yer alır.

İkincil Paydaşlar: Birincil paydaşlara hizmet sunumunda aracılık edecek olanlardır. Bunlar, fon kuruluşları, uygulama, izleme ve iştirakçi kuruluşlardır.

Temel Paydaşlar: Değişimi yaratacak olan kuruluşlar

Paydaşlar zlmek istenen sorunun niteliğine bağlı olarak değişirler. Örneğin kişiler yaş, cinsiyet, eğitim, etnik köken, din ve meslek olarak birbirlerinden farlılık gösterirler; hane halkları, hane halkı reisinin cinsiyeti, medeni durum, gelir, iş durumlarına göre farklılaşırlar; topluluklar ise yer, sahip olunan kaynaklar, altyapıya ve hizmetlere erişim açısından farklılaşırlar.

Paydaşlar analizi nasıl gerçekleştirilir?

Paydaşlar analizine bütün olası paydaşların listesi oluşturularak başlanır. Çocuklar, engelliler gibi alt-gruplar ve kadınların algıları mutlaka içerilmelidir. Listede yer alan her ilgili grup özel bir kategoriye yerleştirilir ve proje içindeki rolü tanımlanır. Birincil ve ikincil paydaşlar arasında farklılaştırma yapılır.

Paydaşlar	Özellikler	<i>Beklentiler/Çıkarlar/</i> Hedefler	Zayıf ve güçlü yönleri	Paydaşların sorunun çözümü için önerileri
Birincil Paydaşlar (Hedef gruplar (kadın, erkek), Dolaylı yararlanıcılar, Olumsuz etkilenecekler)				
A.				
B.				
C.				
İkincil Paydaşlar (İlgili Resmi Kurumlar, Hizmet sunucuları, STK'lar vs)				
A.				
B.				
C.				
D.				

Paydaşlar: (paydaş haritası, kurumsal diagramlar ve ikincil veri)
Projeden yararlanma olasılığı olan yerel halk kimdir? Diğer temel paydaşlar kimlerdir? Farklı paydaş grupları nasıl etkileşimde bulunurlar? Farklı gruplar arasındaki güç ilişkileri nelerdir?
Sorunlar ve Konular: (daha geniş bir resim, kavramsal haritalar, odak grup toplantıları, tarihsel analizler, ikincil veri, matris sıralaması)
Vizyonlar ve Fırsatlar (Rol oynama)

Farklı paydaş grupları projenin ne tür bir değişiklik getirmesini istemektedirler? Genel olarak farklı paydaş grupları ne tür vizyona, umutlara sahipler ve proje için etkileri var mı? Paydaş grupları kendi vizyonlarını gerçekleştirmek için ne tür fırsatlar görmekteler?
Biyo-fiziksel oluşumlar (alan ziyaretleri, mevsimsel özellikler, haritalar)
Proje alanının coğrafik özellikleri nasıl? İklim koşulları nasıl? Toprak kullanım biçimleri nasıl? Ne tür çevresel sorun ve riskler bulunuyor?
Örgüt (Kurumsal diyagramlar, ilişki ağı diyagramları, akış diyagramları, matris sıralaması)
Önemli hükümet, iş çevresi ve STK lar kimlerdir? Bu kurumlar ne kadar etkin? Farklı kurumlar nasıl birbirleriyle ilişkileneiyorlar (güç ilişkileri, iletişim, birlikte iş yapma, yarışma)?
Altyapı: (kaynak haritalar) Alan için temel altyapı neler?

Yasal, Politika ve Politika üretim kurumları
Proje için önemli olan yasal faktörler neler Hangi hükümet politikası ve programları önemli Alanı etkileyen temel hükümet ve siyasal yapılar ve süreçler neler?
Ekonomik
Yerel halkın ekonomik durumu nedir? Ekonomik olarak yaşam nasıl idame ettirilmektedir? Yerel ekonominin temel özellikleri nelerdir? Piyasa fırsat ve kısıtlılıkları nelerdir?
Sosyal ve Kültürel (tarihsel analizler, odak grup toplantıları, SWOT analizleri)
Projeye uygunluk açısından temel sosyal ve kültürel koşullar nelerdir?

Tablo 4 Paydaşlar Analizi

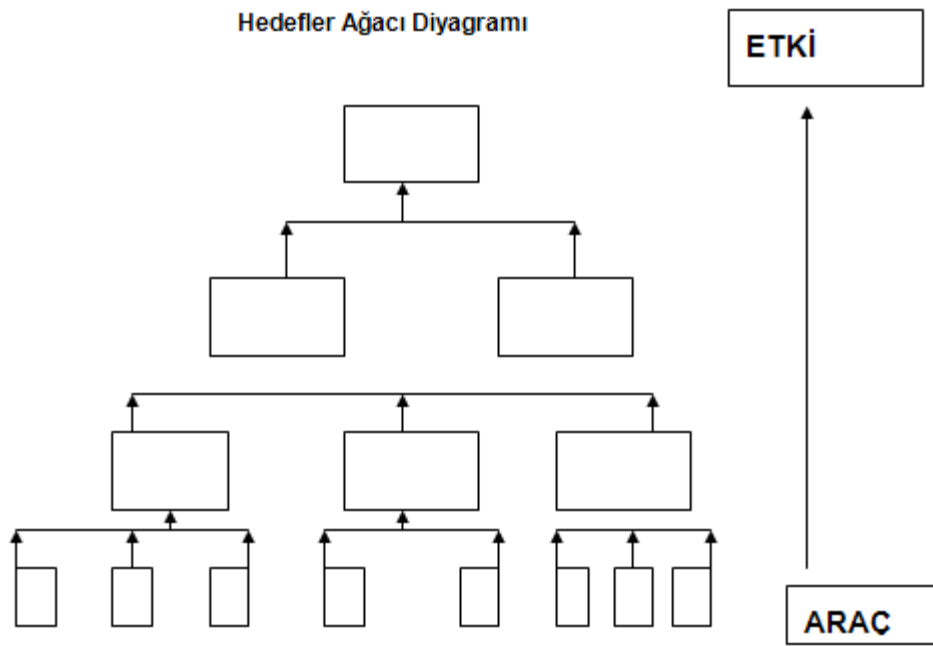
Hedefler ve Strateji Analizi:

Durumun iyice kavranmasının ardından *herkes nereye ulaşmayı umud ediyor ve bu hedefe nasıl ulaşılacak* sorularının yanıtlarını vermek üzere projenin stratejisinin geliştirilmesine başlanır. Proje stratejisi hedefler hiyerarşisi, uygulama düzenlemeleri ve gereksinilen kaynakları içerir.

Hedefler hiyerarşisi, faaliyetlerin ve çıktıların proje amacına ve hedeflerine nasıl ulaşılacağını gösteren ağaç tipi bir yapıdır.

Hedefler Analizi

Hedefler Ağacı, sorun ağacı tamamlandıktan ve ön paydaşlar analizi yapıldıktan sonra hazırlanmalıdır. En basit biçimiyle, hedefler ağacı sorun ağacının aynısıdır. Ancak olumsuz sorun tanımlamaları olumlu hedef tanımlamalarına dönüştürülür.

Şekil 4 Hedefler Analizi

Sorun ağacı, sorunlar arasındaki neden-sonuç ilişkisini gösterirken, hedefler ağacı, hedefler arasındaki araç-etki ilişkisini gösterir. Bu da Mantıksal Çerçeve'deki projenin yazılı tanımının geliştirilmesine yönlendirir.

Sorun ağacındaki olumsuz tanımlamalar olumlu hale getirildiğinde, aşağıdaki noktaların kontrol edilmesi gerekir:

- Tanımlamalar açık ve belirli mi?
- Her tanımlama arasındaki bağ mantıksal ve makul mü? (birinin başarılması

hiyerarşide bir üstte yer alanın meydana gelmesine yardım ediyor mu?)

- Başka olumlu eylem ve/veya tanımlama eklemeye gerek var mı? (Daha fazla detay gerekebilir.)
- Hedeflere ulaşmada riskler bertaraf edilebilir mi ve sürdürülebilir sonuçlar sağlanabilir mi?
- Bir düzeydeki olumlu eylemler bir üstteki sonucun ortaya çıkması için yeterli mi?
- Bütün yapı yeterince basit ve açık mı? (Olanaklı ya da gerekli ise basitleştirin.)

Yukarıda anılan temel noktalar kontrol edildiğinde öneri hedef ağacı yapısı, yorum ve geribildirim için katılımcıların görüşüne sunulur.

Hedefler hiyerarşisini geliştirmede temel adımlar aşağıda tanımlanmıştır:

1) Proje genel hedefinin tanımlanması:

Projenin katkıda bulunacağı uzun dönemde ve daha yüksek düzeyde elde edilecek etkiyi tanımlamalıdır.

2) *Amaç ya da amaçların tanımlanması*

Hedefe katkıda bulunmak için proje tarafından neye ulaşılabileceğini tanımlar. Amaç genel olarak davranış ya da kapasitedeki temel değişimi tanımlar. Bir proje, hedefe bir çok

yoldan katkıda bulunabileceği için paydaşların neyin yapılmaya değer olduğu ve yapılabilir olduğu konusunda karar vermeye ihtiyaçları olacaktır.

3) Gereken çıktıların oluşturulması

Her proje için, amaca erişmede hangi çıktıları gereksinim olduğunun tanımlanması gerekir. Araba tasarımını düşünün. Eğer tekerlek ya da motor gibi önemli bir parçası yapılmazsa arabanın geri kalan bölümünün ne kadar iyi olduğunun önemi yoktur. Diğer bir deyişle çıktıların gerçek gereksinimlere karşılık gelmesi gerekir ve gereksinim duyulmayan çıktıların üretilmesinden kaçınılması gerekir. Herhangi bir amaca bir çok yoldan ulaşılabilir. Seçim yaparken üretilcek çıktıların avantajlarına ve dezavantajlarına yaratıcı ve analitik olarak bakmak gerekir.

4) Faaliyetlerin tanımlanması

Her çıktı bir dizi faaliyet aracılığıyla üretilir. Projenin başlangıç tasarımı aşamasında amaçlar ve çıktıları ulaşacak en iyi yol çok net olmayabilir, dolayısıyla faaliyetlerin daha sonra nihaileştirilmesi ve revize edilmesi ihtiyacı duyulabilir.

5) Mantığın Kontrol edilmesi

İlk hedefler hiyerarşisi oluşturulduğunda kontrol etmek ve nihai hale getirmek için mantık testine tabi tutmak gerekir.

6) Kaynakların ayrılması

Faaliyetler ve bütçe oluşturmak için gereken kaynaklar tanımlanır

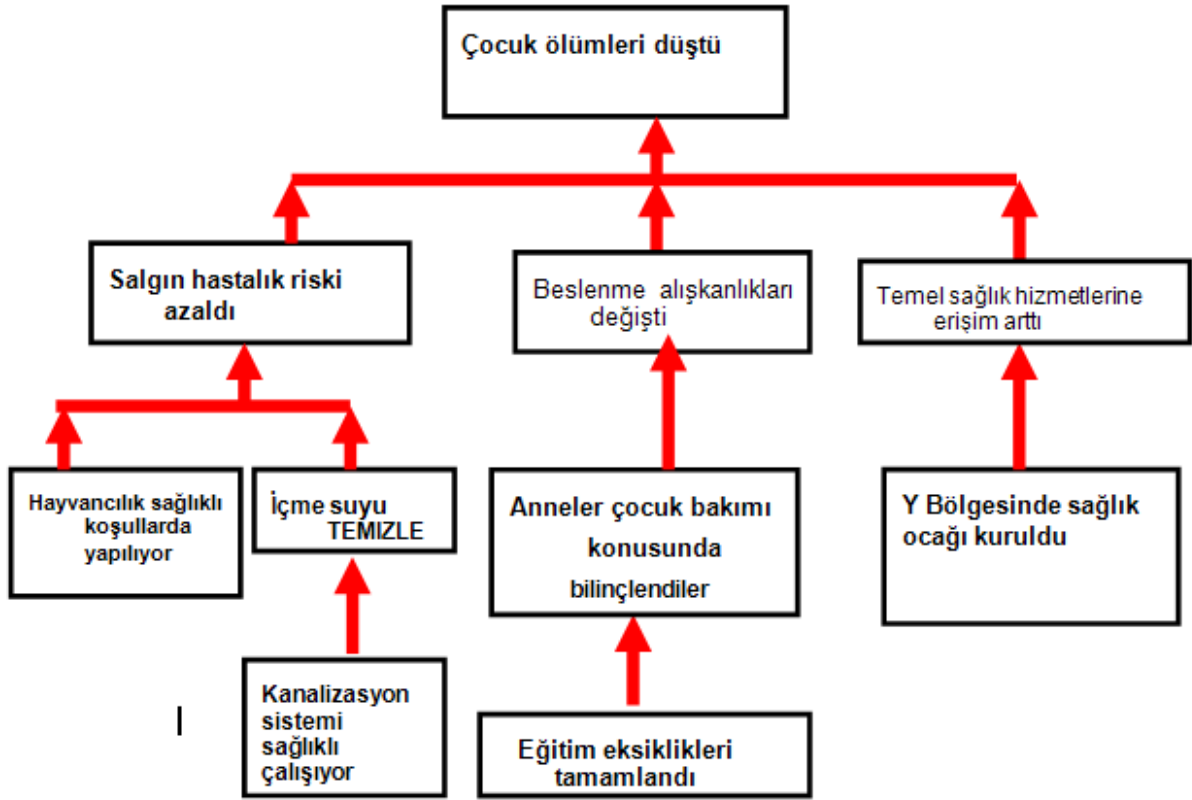
7) Çalışma takviminin geliştirilmesi

Proje süresi boyunca gerçekleştirilecek temel faaliyetlerin geliştirilmesi ve ara hedef noktalarının oluşturulması

8) Yönetmel ve operasyonel düzenlemelerin yapılması

Temel sorumlulukların ve prosedürlerin tanımlanması

HEDEF AĞACI ÖRNEK

Şekil 5 Hedef Ağacı

Strateji Oluşturma

Strateji analizi, arzu edilen hedeflere ulaşmak için kullanılacak yöntemi tanımlamaktır.

Strateji analizi, hangi hedeflerin proje içinde kullanılacağına ve hangi hedeflerin dışarıda kalacağına karar verme sürecidir. Bu süreçte aynı zamanda projenin **genel hedefleri** ve **Proje amacı** da tanımlanır.

ADIM 1: Dışarıda bırakmak istediğiniz hedefleri tanımlayın (arzu edilmeyen ya da gerçekleşebilir olmayan). Hangi hedefin dışarıda bırakılacağına aciliyet, bütçe, politika öncelikleri, insan kaynakları, sosyal kabul edilebilirlik kriterleri temelinde karar verilir.

ADIM 2: Olanaklı stratejileri ya da öğeleri elde etmek için hedefleri grupta, kendi kapasitenizi ve mevcut potansiyel destekleri tanımla – Bu kapasiteyle hangi sorunları değiştirebileceğini tanımlayın.

ADIM 3: Aşağıdaki kriterler çerçevesinde hangi stratejinin seçileceğini ya da optimal stratejinin hangisi olduğunu değerlendirin.

Hedef grupların öncelikleri ve bu grubu cezbetme :

Kaynakların mevcudiyeti:

Dış kaynaklar, ortak kuruluşların fonları, gereksinilen uzmanlık

Hedef grubun mevcut potansiyelleri ve kapasiteleri

Diğer eylemlerle ilişkileri ve tamamlayıcılığı

Toplumsal olarak kabuledilebilirliği

Eşitsizlikleri azaltmaya katkıları (kadın-erkek)

Aciliyet

ADIM 4: Genel Hedeflere ve Projenin amacına karar verin.

Hedefler hiyerarşisindeki her düzeyi olabildiğince SMART hale getirmek yararlıdır. (SMART: Açık, Ölçülebilir, Ulaşılabilir, Amaca uygun ve Zamanı belirlenmiş)

Genel Hedefler: Projenin amacı, birden fazla sayıda genel hedefe katkıda bulunabilir.

Genel hedefler, projenin yararlanıcılar, toplum, bölge, ülke, hükümet, donör vs. açısından neden ÖNEMLİ olduğunu tanımlar. Bu hedefler hükümet ya da donör kuruluşun politikalarını yansıtır. Genel hedefler aynı zamanda ideal durumu tanımlar. Ulaşılması uzun erimlidir. Her bir projenin amacına erişmesi, genel hedeflere bir adım daha yaklaşmayı olanaklı kılar.

Proje Amacı: Proje amacı net olarak tanımlanmış, ulaşılabilir hedeflerdir. Proje amacı, yalnızca hizmetlerin sunumundan ibaret değildir, aynı zamanda hizmetlerden yararlanmayı da içerir. Başka bir deyişle proje amacı yararlanıcıların NİYE projeye İHTİYACI olduğunu açıkça ifade etmelidir. Yararlanıcıların sorumluluğu projenin amacına erişmesi olduğu için proje tarafından sağlanan sonuçları kullanabilmelidirler.

Proje Sonuçları/Çıktılar: Sonuçlar, projenin ihtiyaçların giderilmesine nasıl katkıda bulunacağını gösterir. Sonuçlar, çıktılar ile ihtiyaçlar arasındaki boşluğu kapatır ve çıktıların etkilerini gösterir. Dolayısıyla sonuçlar ve ihtiyaçlar arasında, sonuçlarla çıktılar arasında son derece güçlü ilişkiler vardır. Sonuçlar, projenin amacına erişmesine katkıda bulunur. Bir projede birden fazla sonuç üretmek olanaklıdır. Hangi sonuçların elde edileceği, hedef ve strateji analizleri sonucunda belirlenir.

Projelerde sonuçları çıktı terimleriyle yazmak gibi bir hataya sık sık düşülür. Çıktılar sonuçların elde edilmesine katkıda bulunurlar ama kendileri bir sonuç değildir. Örneğin, çevrenin durumu konusunda artan anlayış ve duyarlılık bir sonuç iken, çevrenin durumuna ilişkin rapor bir çıktıdır.

Sonuçlar, projenin hedef gruplarını ve yararlanıcılarını göstermelidir. Çıktıların nasıl, ne zaman ve kimin tarafından kullanılacağını belirtmelidir.

Çıktılar, ihtiyacı karşılamak için bir faaliyetin üretmesi beklenen ürünler ve hizmetlerdir. (eğitim, raporlar, yayınlar, danışmanlık hizmetleri vb.) Çıktılar olabildiğince somut, kesin ve sayısal değerlerde tanımlanmalıdır.

Proje Faaliyetleri: Projenin amacına ulaşması için elde edilmesi gereken sonuçları üreten bütün işlerdir. Bir projenin zaman çizelgesi ve bütçesinin temelini faaliyetler oluşturur. Her faaliyet somut bir işlemdir ve bu işlemin sonucunda elde edilmesi hedeflenen etki tanımlanmıştır. Dolayısıyla faaliyetlerin planlandığı gibi gerçekleştirilmesi ve bu süreç içinde hedef grupların ve yararlanıcıların yer alması beklenir.

Faaliyetlerin ve Kaynakların Planlanması

Faaliyetler, proje amacına ulaşabilmek için üretilmesi gereken sonuçları (çıktıları) yaratır.

Faaliyet tanımlaması için adımlar

1. Faaliyetin adını ve amacını tanımla (Hangi sonuçla ilişkili)
2. Her bir faaliyetin öğelerini ayrıntılı olarak tanımla
3. Her faaliyetin süresini tanımla
4. Faaliyetler arasındaki bağlantıyı tanımla
5. Faaliyetin kimin tarafından yürütüleceğini tanımla

Planlanmış Faaliyetlerin ne zaman ve kimin tarafından yürütüleceğine ilişkin tablo proje teklifinde ayrıntılı olarak yer almalıdır.

12 aylık bir projenin etkinlik, etkinliği gerçekleştirmeden sorumlu taraf ve etkinliğin

başlatılma ve bitmesini gösteren zaman tablosu örneği:

Faaliyet	Sorumlu taraf/Proje Ortağı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Çıktı 1													
Faaliyet 1.1.													
Faaliyet 1.2.													
Faaliyet 1.3.													
Çıktı 2													
Faaliyet 2.1.													
Faaliyet 2.2.													

Tablo 5 Faaliyet Zaman Tablosu

Araçların ve Maliyetlerin Tanımlanması

Maliyet tahminleri dikkatli ve detaylı bir bütçe yapmayı gerektirir. Bütçe çalışması, faaliyetler listesi temelinde yapılır. Listede yer alan her bir faaliyetin gerçekleşebilmesi için

gerekli olan ARAÇLAR tanımlanır. ARAÇLAR, planlanmış faaliyetleri gerçekleştirmek ve projenin yönetimini sağlamak için gerekli olan fiziki ve gayri-fiziki kaynakları kapsar. Maliyetler de bu ARAÇLARIN finansman terimlerine dönüştürülmüş halidir.

ADIM 1: Her bir Sonuca tekabül eden planlanmış faaliyeti gerçekleştirmek için gerekli olan insan, malzeme ve finansal araçları tanımla.

ADIM 2: Mantıksal çerçevede yer almayan ancak projenin yönetilmesi ve destek faaliyetleri için gerekli insan, malzeme ve finansal araçları tanımla (örneğin, koordinasyon ofisinin binası, idari personel, muhasebeci vs.). Şeffaflık açısından bu faaliyetleri Mantıksal çerçeve Matrisinin en altına yerleştir.

Böylelikle hem araçları tanımlamak hem de bu faaliyetler için gerekli bütçeyi tanımak olanaklı hale gelir.

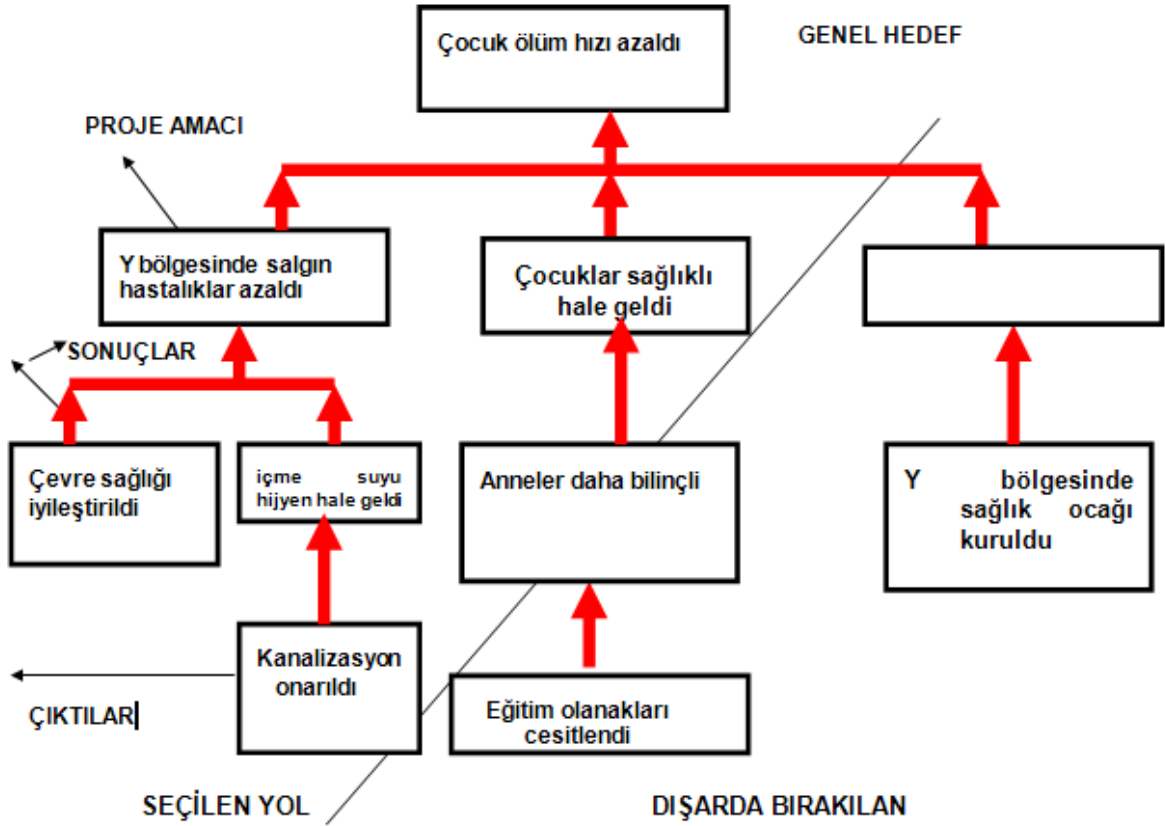
ADIM 3: Maliyetleri hesapla ve bu maliyetleri finansman sağlayan kuruluşlar arasında paylaşır, toplam bütçeyi hesapla.

ADIM 4: Maliyetleri, Yabancı Donör, Hükümet, Hedef Grup ya da diğer donörlere göre sınıfla.

Mantıksal Çerçeve Matrisine Yerleşim

ADIM 5: Araçların özetlerini 2.sütunun en altına faaliyetlere karşılık gelecek biçimde yerleştir. Bütçeyi de 3.cü sütunun en altına Araçların yanına yerleştir.

STRATEJİ ANALİZİ ÖRNEK

Şekil 6 Strateji Analizi

Logframe(Mantıksal Çerçeve) Matrisi

Mantıksal Çerçeve Yaklaşımının yazılı çıktısı Mantıksal Çerçeve (MÇ) matrisidir. Dört sütun ve dört satırdan oluşan bu tabloda;

1. Projenin ulaşacağı en genel hedeflerden aşağı doğru giderek amaç,sonuçlar(çıktılar) ve faaliyetler, (birinci sütun)
2. İlerlemeyi ve genel başarıyı izlemekte kullanılacak performans soruları ve göstergeler, (ikinci sütun)

3. Bu göstergelerin nasıl izleneceği ve verinin nereden bulunacağı, (üçüncü sütun)
4. Faaliyetlerin nihai olarak genel hedeflere nasıl katkıda bulunacağı ve varsayımlar doğru çıkmaz ise proje için risklerin ne olacağına ilişkin matığın arkasındaki varsayımlar (dördüncü sütun) yer alır.

Mantıksal çerçeve, dört sütun ve dört satırlı bir matris içinde projenin temel yapısını oluşturur. Mantıksal Çerçeve matrisini oluşturmak için öncelikle mevcut durum ve sorun analizinin, paydaşlar analizinin, hedef ve strateji analizlerinin tamamlanmış olması gerekir.

Bu matrisin ana başlıkları şöyledir:

Sütun 1: Projenin Yapısı: faaliyetler, çıktılar/sonuçlar, amaç ve genel hedef

Sütun 2: Nesnel olarak doğrulanabilir göstergeler olarak adlandırılan proje yapısı içindeki her ögenin miktar, nitelik, zaman, hedef grup ve yer açısından hedefleri

Sütun 3: Doğrulama Kaynakları olarak adlandırılan ve hedeflere ulaşmada ilerleme sağlandığını doğrulayıcı bilgi kaynakları

Sütun 4: Varsayımlar olarak adlandırılan ve projenin uygulanmasını ve sürdürülebilirliğini etkileyebilecek projenin kontrolü dışındaki faktörlerin tanımlanmasını içeren dışsal koşullar.

	Projenin Yapısı	Doğrulanabilir Göstergeler	Doğrulama Kaynakları	Varsayımlar
GENEL HEDEF	Birden fazla projenin etkisi ile uzun dönemde sağlanan iyileşme	Bölgesel ve ulusal düzeyde sektörel gelişme göstergeleri	Ulusal ve bölgesel ülke raporları	
PROJENİN AMACI	Sağlanan hizmetlerin kullanımının ortaya çıkardığı iyileşme (etki)	Topluluk hayatında meydana gelen yapısal değişiklik	Yerel ve Bölgesel istatistikler. Yerel ortak. Doğrudan veri toplama	Proje amacının genel hedefe katkıda bulunmasını sağlayacak yeterli dışsal koşulların varlığı
SONUÇLAR/ ÇIKTILAR	Faaliyetlerin uygulanması sonucunda elde edilen hizmetler ve ürünler	Projenin sağladığı hizmetlerin niteliği, niceliği, zaman aralığı	Doğrudan ve yerel kurumsal kaynaklardan veri toplama	Hizmetlerin yararlanıcılar tarafından tam ve sürekli olarak kullanımı için gerekli olan dışsal koşullar
FAALİYETLER	Sonuçları ve çıktıları elde etmek üzere planlanan faaliyetler	Kaynaklar: personel, teçhizat, arazi, altyapı, mali kaynaklar	BÜTÇE	Etkinliklerin tamamlanması ve planlanan sonuçların elde edilmesi için gerekli varsayımlar
				ÖN KOŞUL Faaliyetlerin başlatılabilmesi için gereken dışsal koşul

Tablo 6 Mantıksal Çerçeve Analizi

Hedeflerin yazılması

Proje hedefler hiyerarşisini matriste standard bir biçimde tanımlamak yararlı olacaktır. Bu okuyucunun proje amacını, çıktıları ve faaliyetlerini rahat bir biçimde algılamasını sağlayacaktır. Genel hedef ve proje amacı için gelecek zaman fiili kullanılmalı ve “-mek, -mak” ekleri kullanılarak yazılmalı, çıktılar, gelecekte olmuş olan durumları ifade etmeli ve faaliyetler için de geniş zaman kullanılmalıdır.

Örnek:

Genel hedef: Sürdürülebilirlik temelinde toplum sağlığının iyileştirilmesine katkıda bulunmak

Proje Amacı:Toplumsal ihtiyaçlarını karşılayacak temiz, güvenilir ve sürdürülebilir su arzı sağlamak

Çıktı: Filtreli su arzı sağlanmış olacak / Köy su sisteminin bakımını yapan teknisyenler eğitilmiş olacak

Faaliyet: Alan araştırması yapılması, Ana su deposunun inşa edilmesi, Eğitim malzemelerinin hazırlanması, vs.

Doğrulanabilir Göstergeler

Göstergeler, projenin sonuçlarının, amacının ve hedeflerinin ölçülebilir terimlerle tanımlanmasıdır. Bunların arasında neden-sonuç ilişkisi yoktur. Ancak performans ölçücüsü olarak hedeflerin başarılı bir biçimde yerine getirilmesini nasıl izleyeceğimizi gösterir.

Göstergeler, kullanıcının ihtiyacına uygun, toplanması, kullanılması ve anlaşılması kolay, tanımı net, birbirinden bağımsız ve olabildiğince az olmalıdır. Göstergelerde genellikle nicelik, nitelik, yer, hedef grup ve zaman açısından tanımlama yapılır.

Fiziki bir başarının en iyi göstergesini oluşturacak mutlak ilkeler olmamakla birlikte, SMART özelliklere sahip gösterge oluşturmak yararlıdır.

(S) Belirli: Temel göstergeler belirli ve projenin değiştirmeyi gözettiği koşullarla ilişkili olmalıdır. Logframe matrisinin yatay mantığı bu kriterlerin sınanmasına yardımcı olur.

(M) Ölçülebilir: Kesin oldukları için nicelikleştirilmiş göstergeler tercih edilmelidir. Ancak gelişmeye ilişkin göstergeleri nicelik olarak göstermek zor olabilir. Bu durumda niteliklendirilmiş göstergeler kullanılmalıdır.

(A) Ulaşılabilir: Gösterge, uygun toplama yöntemleri kullanılarak makul bir maliyette ulaşılabilir olmalıdır. Hane geliri gibi göstergelere ilişkin doğru ve güvenilir bilgiyi toplamak hem zor hem de pahalı bir yöntemdir.

(R) Amaca Uygun: Göstergeler, veriyi kullanacakların yönetim bilgisi ihtiyacına uygun olmalıdır. Alanda çalışacak personel, üst düzey personelin gerek duymayacağı bilgilere ihtiyaç duyabilir, ya da tam tersi olabilir. Bilgi, yönetimin farklı ihtiyaçların karşılamak için sınıflandırılmış, toplanmış ve bir biçimde özetlenmiş olmalıdır.

(T) Zamanı Belirlenmiş: Bir gösterge, yönetsel kararları etkilemek için doğru zamanda toplanmalı ve rapor edilmelidir.

Göstergelerin oluşturulması:

Temel gösterge ile başla. Bu göstergenin sayısal olarak tanımlanabilmesini sağla ve ardından niteliğini, zamanını ve yerini tanımla.

Örnek:

Adım 1: Temel göstergely tanımla

Küçük ölçekli çiftçilerin pırınç rekolteleri arttı

Adım 2: Miktar ekle

Küçük ölçekli çiftçilerin pırınç rekoltesi **5 ton** arttı

Adım 3: Hedef grup ve Nitelik ekle

3 hektardan daha aşağı toprağı sahip olan çiftçiler tarafından 1997

yılında üretilen ürün kalitesi ile aynı nitelikte üretilen pırınç rekoltesi 5 ton arttı.

Adım 4: Zaman ekle:

1997 yılında üretilen ürün kalitesi ile aynı nitelikteki pırınç rekoltesi 3 hektardan daha aşağı toprağı sahip olan çiftçiler tarafından **1998 yılı sonunda** 5 ton arttı.

Genel Hedef düzeyinde göstergeler:

Genel hedef düzeyinde göstergeler, bu projenin ve olası diğer projelerin hep birlikte katkıda bulunduğı bir programın ya da sektörün hedeflerini tanımlar.

Proje Amacı düzeyinde göstergeler

Proje amacı, projeyi yapmanızın ana nedenidir. “Niye çıktı üreterek sonuç yaratmaya çalışıyorsunuz?” Sorusunun yanıtıdır.

Amaç için doğrulanabilir göstergeler, amacın yerine getirildiğini ispatlamak zorundadır.

NİCELİK, NİTELİK, HEDEF GRUP, ZAMAN ve YER bileşimiyle mümkün olduğunca amacın göstergesi tanımlanmalıdır.

Çıktı düzeyinde göstergeler

Çıktı düzeyinde olan göstergeler proje uygulayıcısının sorumluluk alanını tanımlar.

Faaliyet düzeyinde göstergeler

Etkinlik düzeyindeki göstergeler, genellikle girdileri ve bütçeyi kapsar. Bütçe belirli

kategoriler altında gösterilebilir (Teknik Hizmetler, Eğitim, Kampanya, Yayın vs.) Bütçe daha detaylı olarak hazırlanmış ve proje ekinde verilecek olan bütçenin özeti olarak verilir. Burada amaç, projenin bütünü için gerek duyulan fonun, maliyet-etkin olup olmadığının analizini yapmaktır.

Doğrulama Kaynakları

Neyin başarıldığını gösterecek bilgi kaynaklarıdır. Eğer bir bilgi kaynağı yoksa ve bu

boşluk bir alan araştırması gerektiriyorsa faaliyetlere bu araştırmayı eklemek gerekir. Bu ekleme bir maliyet içeriyorsa o zaman bütçeye de yansıtılmalıdır.

Göstergelerin doğrulanabilir olmasına özen göstermek gerekir. Eğer doğrulanamıyorsa o zaman başka gösterge bulmak gerekecektir.

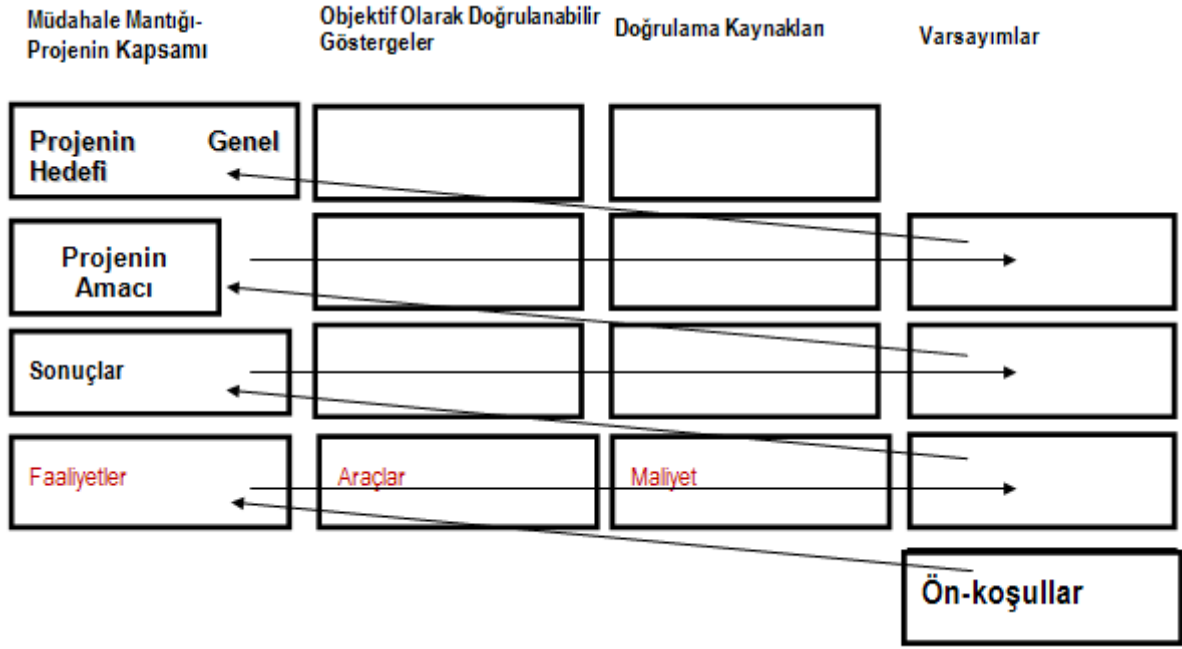
Aşağıdaki soruların yanıtları verilmelidir.

- Bilgi nasıl toplanacak : örnek araştırmalar, idari kayıtlar, ulusal istatistikler, çalışma atelyeleri ya da odak grup toplantıları, gözlemler, vs.

- En uygun olan kaynak hangisidir? Kimle mülakat yapılmalı? İstatistik enstitüsü bu bilgiyi topluyor mu? Kaynak güvenilir mi?
- Değerlendirmeyi kim yapmalı? Bağımsız bir ekip mi?, süpervizörler mi?
- Bilgi ne zaman ve hangi sıklıkta toplanmalı? Aylık, yıllık, mevsimsel özelliklere bağlı olarak mevsimsel mi?
- Toplanan veri kayıtlanırken hangi format kullanılmalı?

Dışsal Koşullar: Riskler/Varsayımlar ve Ön Koşullar

Projeler, proje yöneticilerinin doğrudan kontrolünün dışındaki faktörlerin etkisine maruz kalırlar. Bir proje hiçbir zaman dışsal olaylardan soyutlanamaz. MÇ Matrisinin dördüncü sütununda yer alan dışsal koşullar (varsayımlar) için ciddi bir düşünce süreci ve zaman gerekir. Varsayımlar, proje stratejisinin belkemiğini oluşturur. Projenin başarısı ve genel mantığı için temel olan ancak proje yönetiminin kontrolü dışındaki gerekli koşulları (öyle ise-o zaman ilişkisi) tanımlar.

Şekil 7 Varsayımlar Zaman İlişkisi

Bu varsayımların özelliklerini anlamak ve değerlendirmek iyi bir tasarımın önemli kısmını oluşturur. Varsayımların gerçekçi bir biçimde tanımlanmaması projeyi başarısız kılar.

Varsayımlar, gerçekleşmemeleri durumunda projenin başarısını tehlikeye atacak olan koşullar olarak tanımlandığında önemlidir. Çoğu *MÇ matrisi* açıkça belli olan, genel ve olma olasılığı yüksek olan varsayımları yerleştirmektedir. Örneğin “ulusal güvenlik korundu”, “serbest piyasa politikaları”, “hükümet idaresinin sınırlı esnekliği” ve “çevresel bozulma” gibi. Bunların projeye stratejik bir yönlendirme için yararı yoktur.

Çoğu projede varsayımların önemi, uygulama sırasında sorunla karşılaşıldığında ortaya çıkar. Oysa ki bunların çoğunu proje tasarımı sırasında tanımlamak olanaklıdır. Durum analizi yapılmamışsa varsayımları tanımlamak da olanaklı değildir.

Örneğin Diyelim ki bir projede “pirinç dışı ürün yetiştirmenin %10 oranında artması” ana hedef olarak belirlenmiş olsun. Uygulamaya geçildiğinde küçük çiftçilerin oluşturduğu

hedef grubun pirinç dışı ürünü yetiştirecek ek tarlasının olmadığı ortaya çıktı. Ayrıntılı ve dikkatli bir durum analizi böylesi bir sorunun varlığını baştan ortaya koyabilirdi ve proje tasarımında bu riski ortadan kaldıracak önlemler geliştirilebilirdi.

“Radyo programları geliştirildi ve yayınlandı” çıktısının ve “topluluğun radyo yayınlarına erişimi var” varsayımının oluşturulduğu bir başka projede ise uygulamaya geçildiğinde hedef grubun radyo programlarını dinlemesini sağlayacak araçlara sahip olmadığı ortaya çıktı.

Her iki durumda da varsayımlar, çıktıları karar verilmeden önce tekrar gözden geçirilmelidir. Dolayısıyla başlangıçta toplumun radyo yayınlarına erişiminin olmadığı saptandığında üretilmesi planlanan çıktı ya kaldırılacak ya da yeniden tasarlanacaktır. Bu örnekte yeniden tasarlama seçeneği toplumun radyo erişiminin sağlanması olarak değiştirilebilir, bu da bütçeye ek bir maliyet getirir.

Riskler genellikle olumsuz olan dışsal koşullar olarak formüle edilirler. Riskler gelecekte iyileşme yaratma planının gerçekleştirilebilirliğinin test edilmesi durumunda tanımlanırlar.

Risklerin değerlendirilmesi, risk faktörlerinin sonuçlarını minimize etmek ya da bu faktörlerden kaçınmak için ek faaliyetlerin planlanması şansını da yaratır.

Birinci sütünde tanımlanan EĞER / O ZAMAN (araç-etki) mantığı, projenin faaliyetlerinden genele hedeflere kadar her düzeyini birbiriyle ilişkilendiren koşulların tanımlanması için gereklidir. Varsayımlar da EĞER / VE / O ZAMAN mantığı ile bu resmi tamamlar. Bunlar, her düzey arasındaki araç-etki bağına desteklemek için gerekli koşulları tanımlarlar. Yeterli koşullar olarak da tanımlanabilir. Cümle olarak tarifi: *“Eğer buyapılırsa ve bu da dış koşul olarak var sa o zaman elde etmek istediğimiz sonuca ulaşabiliriz”* şeklindedir.

Neden sonuç ilişkileri iyi bir proje tasarımının özünü oluşturuyorsa, gerekli ve yeterli koşulların tanımı da projenin başarısı için önemlidir

Bütün Varsayımları sütuna yerleştirmek olanaklı değildir. Bu nedenle üç tip varsayım arasında bir ayırım yapmak gerekir.

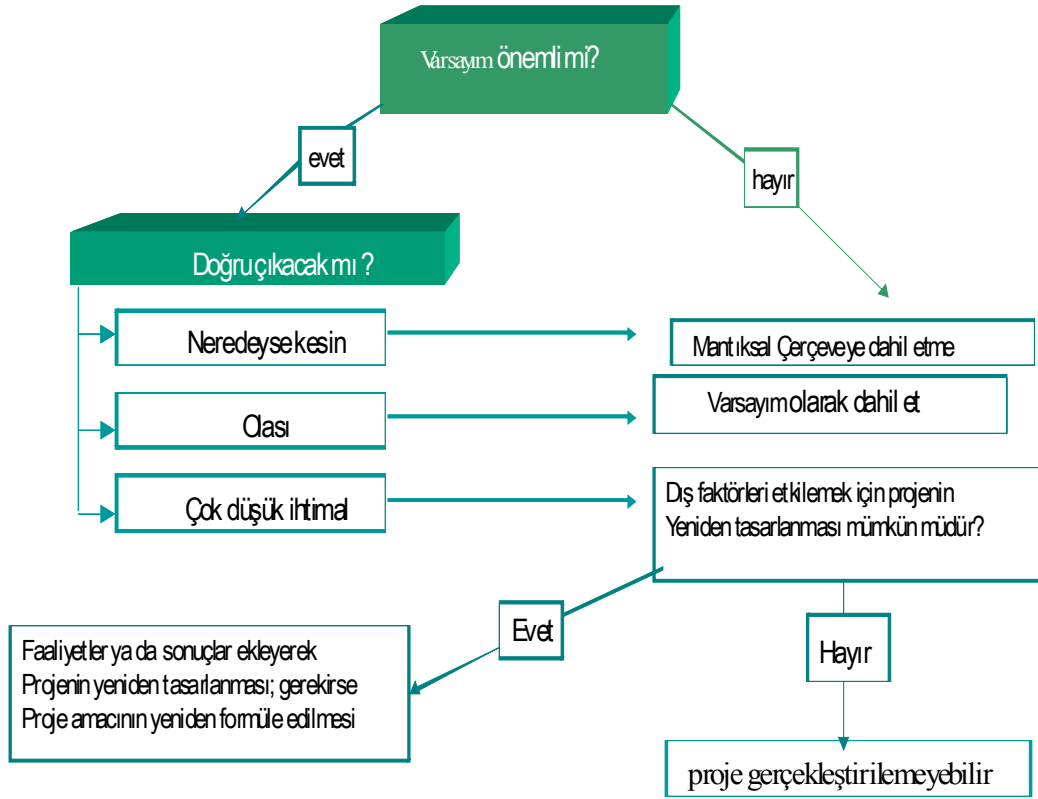
- Olma olasılığı çok yüksek olan ya da projenin başarısı açısından önemsiz olan varsayımlar matrise yerleştirilmez.

-  nemli olan ancak %100 gerçekleşmesi belirsiz olan varsayımlar mantıksal çerçeveye yerleştirilir ve uygulama sırasında izlenir.

- Projenin başarısında temel rol oynayan ancak olma olasılığı olmayan varsayımlar projenin yeniden tasarlanması ya da projeden vazgeçilmesine neden olur.

Bu sonuncu durum, ** ld r c  faktör** olarak tanımlanır ve özel bir önem atfedilmesi gerekir. Proje tasarımı içinde alınacak ilave tedbirler vasıtasıyla bu faktörün risk olmaktan çıkarılması sağlanabilir. Aksi takdirde, proje yeniden gözden geçirilmelidir.

VARSAYIMLARA KARAR VERME ANALİZİ

Şekil 8 Varsayımlara Karar Verme Analizi

Mantıksal Çerçeve Matrisinin Hazırlanmasında Dikkat Edilecek Konular:

1. MÇ Matrisinin Ayrıntılandırılması:

Büyük ölçekli bir projeyi MÇ matrisine yerleştirilmesi önemli ölçüde ayrıntıya sahip olmayı gerektirir. Proje uygulamasına rehber oluşturmak için bu ayrıntıları ortaya çıkarmaya gerek vardır. Aynı hedefe birden fazla amaçla ulaşmayı gözetten büyük projelerde, her amaç ayrı bir alt-proje olarak düşünülmeli ve kendi MÇ matrisi hazırlanmalıdır.

2. Mantığın Yaya yolları:

Projenin bir parçasıdan gelen çıktıların projenin diğer parçasındaki gerekli koşullar ya da girdiler olduğunu unutmamak gerekir. Örneğin ulaşım ağı, pazarlama ve çiftçilerin faaliyetlerine erişimlerinin sağlanması için kritik önemdedir.

3. Çıktıların ve Faaliyetlerin Yerleştirilmesi:

Bazen çıktıların ve faaliyet dizilerinin nereye ait oldukları konusunda belirsizlik yaşanabilmektedir. Bu durumda herhangi birini ele alıp bu seçimin temelinde mantık işletmek gerekir. Örneğin eğitim gibi bir faaliyet ele alındığında spesifik bir çıktı ile ilişkili olan eğitimi, o çıktının altına yerleştirin. Örneğin, harman sonrası çiftçi eğitimi, harman sonrası yönetim çıktısının altına gitmelidir. Buradaki temel fikir, bütün faaliyetleri bir çıktıya erişmek için gerekli olan yere yerleştirmektir. Eğer bir faaliyet birden fazla çıktı ile ilişkili ise o zaman faaliyeti bir dizi spesifik faaliyet olarak ayırmak gerekir.

4. Performans Soruları ve Hedef Göstergeleri:

Matrisin ikinci sütununda performans soruları ve hedef göstergeleri yer almaktadır. Performans soruları projenin neye ulaşması gerektiğine ilişkindir ve basit nicelik göstergeleri kullanılarak izlenemediği durumlarda özellikle yararlıdır. Bu sorular özellikle amaç ve hedef seviyesinde önemlidirler. Bu sorulara yanıt verebilmek için farklı niteliksel ve niceliksel bilgi toplanmış ve analiz edilmiş olmalıdır. Hedef göstergeleri projenin neye ulaşması gerektiğini kesin olarak belirtir.

5. Çıktıların bir araya toplanması:

Amaç düzeyinde projenin ulaşacağı şey, o amaç altında yer alan bütün çıktıların bir araya gelmesidir. Ancak, mantıklı ve derli toplu göstergelere sahip olmak her zaman olanaklı olmayabilir. Örneğin, tarımsal üretim için amaç düzeyinde tarımsal üretim artışının bütüncül bir özetini veren tek bir gösterge yoktur. Bunun yerine, belli bir ürüne ait alan ve rekolte artışından bahsetmek gerekebilir. Bunun anlamı, amaç seviyesinde göstergeler her bir çıktı için ayrı göstergelerin bir araya getirilmesidir.

6. Gösterge niteliğindeki hedefler:

Projeler giderek çıktıların ve faaliyetlerin uygulama sırasında birincil paydaşlar tarafından belirlenmesi için fırsat sağlayan yaklaşımla uygulanmaktadır. MÇ matrisinin ilk hazırlanışında gösterge niteliğindeki çıktı ve faaliyetlerin kullanılması yararlı olacaktır.

7. İzleme Mekanizmaları:

İzleme mekanizmaları farklı amaçlar ve çıktılar için genellikle aynıdır. Örneğin, bir hanehalkı araştırması bir çok farklı gösterge ve performans sorularına bilgi sağlayabilir.

8. Varsayımlar ve Riskler:

Varsayımlar yalnızca dışsal koşullara ilişkin değil ama aynı zamanda proje stratejisinin iç mantığı ile de ilgili olmalıdır. Örneğin, geliri artırmak için tarımsal üretimin artırılmasında, varsayım üretim için pazarın varlığıdır. Bu varsayım son derece risklidir. O zaman yapılacak olan proje tasarımının daha düşük bir risk düzeyine indirgenmesidir.

9. Cinsiyet ve diğer eşitlik farklılıkları:

Cinsiyet ve diğer eşitlik farklılıklarının projenin tasarımı, izleme ve değerlendirmesinde yer alması önemlidir. Çünkü eşitlik, bir çok proje faaliyetlerini, çıktılarını ve bileşenlerini ilgilendiren bir konudur. Dolayısıyla bu konu ayrı bir öge olarak projeye dahil edilmekten çok projeye entegre edilmelidir. Bunun anlamı, bazı genel hedefler ve göstergelere sahip olmak gerekebilir.

ÖRNEK MANTIKSAL ÇERÇEVE

	Hedef Göstergeler	İzleme Mekanizmaları ve Bilgi Kaynakları	Varsayımlar
Genel Hedef			
X bölgesindeki fakir ailelerin gıda güvenliği ve gelir yaratıcı faaliyetler yoluyla yaşamının iyileştirilmesi	Ailelerin yaşam koşullarının iyileşmesi	Hükümet istatistiklerinin analizleri	
Amaç 1:			
Sürdürülebilir bir yolla tarımsal üretimin artırılması ve çeşitlendirilmesi	Bahçecilik ve sebze üreticiliği alanı 4000 hektara yükseldi Ortalama mevsim koşullarında çiftçilerin %60'ı hedef rekoltenin %70'ine ulaştı	Çiftçiler ve Tarım Müdürlüğü tarafından tutulan arazi kullanımı ve ürün kayıtları Tarım Müdürlüğü tarafından yapılan ürün rekolteleri örnek araştırmaları.	Alanın üretkenlik kapasitesi gıda gereksinimini karşılamak ve satış için artı ürün sağlamak için yeterli Ürün için yeterli piyasa talebi

	Küçük çiftçiler için pirinç dışı ürün alanı %10 arttı	Çiftçi gruplarıyla kurulmuş katılımcı izleme sistemleri. Hanehalkları ve çiftlik araştırmaları.	ve elverişili fiyatlar mevcut Çeşitliliği artırmak ve üretimi yoğunlaştırmak finansal olarak karlı
Çıktılar			
Çıktı 1.1. Bahçe ve sebze üretiminde artış	2000 hektara alanda meyve bahçesi oluşturuldu ve meyve üretiliyor 3000 hektar alanda karışık sebze üretimi geliştirildi 15000 çiftçi en az bir bahçeye da sebze üretim biçimi ile uğraşıyor 10000 aile ek mevsimsel iş olanağından yararlanıyor	Çiftçiler ve Tarım Müdürlüğü tarafından tutulan arazi kullanımı ve ürün kayıtları. Tarım Müdürlüğü tarafından yapılan ürünrekolteleri örnek Araştırmaları Çevresel etki analizi	Genel tarımsal üretkenliği artırmak için bahçecilik ve sebze üretimi finansal, çevresel ve toplumsal olarak uygun Başarılı yoğun üretim için insan kaynakları geliştirilebilir Çiftçiler yeni ürün sistemlerini benimsemeye istekliler

Faaliyetler	Temel Girdiler	Maliyetler	
Faaliyet 1.1.1. Çiftçilerle katılımcı araştırma yoluyla bahçecilik ve sebze ürünlerinin ve uygun üretim tekniklerini belirlemek	. 25 adam/ay araştırma danışmanı desteği Araştırma ve geliştirme koordinatörü. 20 alan araştırması için kaynak katılımcı araştırma yöntemlerinde 20 tarım personelinin eğitimi. 30 tarım personelinin potansiyel ürünlere yönelik üretim yöntemleri üzerine eğitimi	Faaliyetlerin maliyetlerini yerleştir	Yerel koşullara uygun üretim sistemleri geliştirilebilir.

Tablo 7 Örnek Mantıksal Çerçeve

2.8.6. Değerlendirme

Proje döngüsü içinde hazırlanan projenin değerlendirilmesi en önemli adımlardan biridir.

Değerlendirme sürdürülebilirlik esası üzerinden yapılır. Sürdürülebilirlik, dış yardım sona erdikten sonra projenin yarar üretmeye devam etmesidir. Bunun anlamı, proje sırasında gerçekleştirilen faaliyetlerin kalıcılığının sağlanması ve yararlanıcılar, ilgili taraflar ve proje uygulayıcısı tarafından içselleştirilmiş olması anlamına gelir. Sürdürülebilirliği sınamak için aşağıdaki başlıklardan oluşan bir kontrol listesi oluşturulur :

Politika desteği	
	İzleme süreçlerinde hükümetin yeterli desteği vereceğine ilişkin kanıtlar nelerdir?
Uygun Teknoloji	
	Seçilen teknolojinin karşılanabilir bir maliyetle kullanılacağına ve yerel koşullara uygunluğuna ilişkin yeterli kanıt var mı?
Çevre koruması	

	Projenin sonuçlarının çevre üzerinde zararlı sonuçları var mı? Herhangi bir zarara karşı yeterli tedbir alındı mı?
Sosyo-kültürel konular	
	Proje sosyo-kültürel normları dikkate alıyor mu? Projede eşit erişim ve eşit yararlanma ilkeleri gözetildi mi?
Toplumsal cinsiyet konuları	
	Projede kadın ve erkeklerin ihtiyaçlarının eşit bir biçimde karşılanmasına yönelik olarak gerekli tedbirler alındı mı? Proje uzun erimde kadın erkek eşitsizliğini azaltmaya katkıda bulunuyor mu?
Kurumsal ve yönetsel kapasite (kamu ve özel)	
	Projenin uygulayıcı kuruluşları projenin etkin bir biçimde yönetilmesi için yeterli kapasite ve kaynağa sahip mi? Uzun erimde de fayda sağlamaya devam edecek mi?

Sahiplilik – benimseme / içselleştirme	
	ilişkin ne tür kanıtlar var. Hedef gruplar proje içinde ne kadar aktif rol alıyorlar/proje hazırlama ve uygulamasında görüşleri alındı mı?
Ekonomik ve mali rasyonellik	
	Projenin sağlayacağı yararların, böylesi bir maliyeti haklı çıkaracak kadar önemli olduğuna ilişkin yeterli kanıt var mı?

Tablo 8 Sürdürülebilirlik Kontrol Listesi

Planlama süreci sırasında bu faktörler varsayımlar olarak görülür, faaliyetler ve sonuçlar bu faktörlere göre kontrol edilir. Sınama, ek faaliyet ya da sonuçların dâhil edilmesini sağlayabilir ya da bu faktörler yalnızca varsayımlar olarak kalırlar ve uygulama sırasında izlenirler.

Genel Hedef Açısından Kontrol	<i>Genel hedef açıkça belirtilmiş.</i> <i>Amaç ve genel hedef arasındaki Eğer/O zaman ilişkisi mantıksal ve aradaki önemli adımları göz ardı etmemiş.</i>
--------------------------------------	---

Projenin Amacı Açısından Kontrol:	<i>Projenin bir amacı var.</i> <i>Projenin amacı sonuçların/çıktıların yeniden formülasyonu değil.</i> <i>Amaç net olarak ifade edilmiş.</i>
Projenin Çıktıları Açısından Kontrol	<i>Bütün çıktılar amacın yerine getirilmesi için gerekli</i> <i>Çıktılar netlikle ifade edilmiş</i> <i>Çıktılar sonuçlar olarak ifade edilmemiş</i> <i>Çıktılar ve amaç arasındaki ilişki gerçekçi</i> <i>Çıktılar projenin yönetim sorumluluklarını tanımlıyor.</i>
Projenin Faaliyetleri Açısından Kontrol	<i>Faaliyetler her bir çıktının üretilmesi için eylem stratejisini tanımlıyor.</i> <i>Girdiler/kaynaklar ve faaliyetler arasındaki ilişki gerçekçi.</i> <i>Faaliyetler ve çıktılar arasındaki ilişki gerçekçi.</i>

Birinci Sütuna ilişkin genel kontrol	<i>Faaliyetler, çıktılar, amaç ve genel hedef arasındaki dikey mantık gerçekçi ve bütüncül.</i>
Varsayımlar Açısından Kontrol	<i>Faaliyetler düzeyindeki Varsayımlar herhangi bir ön koşul varlığını gerektirmiyor.</i> <i>Çıktılar ve varsayımlar birlikte amacın gerçekleşmesi için gerekli ve yeterli koşulları oluşturuyor</i> <i>Amaç ve varsayımlar birlikte genel hedefe erişimin koşullarını tanımlıyor.</i>
Göstergeler Açısından Kontrol	<i>Amaç düzeyinde oluşturulmuş göstergeler çıktılardan bağımsız olarak, amacın ölçülmesi için tasarlanmış.</i> <i>Amaç göstergeleri neyin önemli olduğunu ölçüyor.</i> <i>Amaç göstergeleri nitelik, nicelik, yer ve zaman açısından tanımlanmış</i> <i>Çıktı göstergeleri nitelik, nicelik ve zaman açısından nesnel olarak doğrulanabilir</i> <i>Genel-Hedef düzeyindeki göstergeler nitelik, nicelik</i>

	<i>ve zaman açısından nesnel olarak doğrulanabilir</i> <i>Girdiler, amacı yerine getirebilmek için gereken kaynakları ve maliyetleri etkinlik düzeyinde tanımlamış.</i>
Doğrulama Kaynakları Açısından Kontrol	<i>Doğrulama araçları sütunu her bir göstergenin doğrulama kaynağının nerede bulunabileceğini tanımlıyor.</i> <i>Doğrulama Araçlarının toplanmasında gereken her hangi bir etkinlik/eylem faaliyetlerde tanımlanmış.</i>

Tablo 9 Varsayımlar Kontrol Listesi

2.8.7. Proje önerisini hazırlama ve Finansman

Projenin yazılması ve projenin hayata geçmesi için gerekli finansmanı sağlamak döngünün dördüncü aşamasını oluşturur. Bir önceki aşamada mali, sosyo-ekonomik, çevresel kriterler açısından doğruluğu sınanmış olan projenin yazılmasına karar verilir.

Bir proje yazarken, fon veren kuruluşların önceliklerini dikkate almak gerekir. Öncelikler, belirli sektörlerle (eğitim, sağlık, çevre vs), belirli yaklaşımların geliştirilmesine (iyi yönetim, demokrasi vb.) yönelik olabilir ya da verilen fonun niteliği farklı olabilir (kredi, hibe, vs) .

Fon veren kuruluşların genellikle proje başvuru formları ve bu formların eşliğinde önceliklerini belirten, başvuru sahiplerinin niteliklerini ve uyulması gereken kuralları tanımlayan rehberler bulunur. Burada belirtilen program hedeflerine, önceliklerine, başvurma kriterlerine,

hibe miktarlarına ve oranlarına, başvuru biçimlerine, istenen belgelere aykırılık taşıyan proje başvuruları kabul edilmez.

Başvurular yapıldıktan sonra, fon sahibi kuruluşlar, nesnel değerlendirme kriterleri kullanarak projeleri değerlendirir ve seçimlerini yaparlar. Değerlendirme süreçleri sonucunda seçilen projeler için, proje başvurusu yapan kuruluş ve fon kuruluşu arasında standard bir kontrat imzalanır. Ancak bu imzalar karşılıklı gerçekleştiğinde proje faaliyetlerine ve bu faaliyetler doğrultusunda bütçe harcamalarına başlayabilir.

2.8.8. İzleme ve Değerlendirme

İzleme ve değerlendirme, proje döngüsünün ayrılmaz aşamalarıdır. İzleme, proje uygulama süresince devam ederken, değerlendirme periyodik olarak belirli aralıklarla ve proje bitiminde gerçekleştirilir.

İzleme

İzleme, projeyi doğru olarak gerçekleştirip gerçekleştirmediğimiz sorusunun yanıtını bize verir. İzleme, mevcut proje içinde faaliyetlerin ve girdilerin verili zaman dilimi içerisinde çıktılarına dönüştürülmesinin kontrol edilmesi sürecidir. Uygulama süreci içinde beklenmeyen sonuçların ortaya çıkmasını kontrol altına almak ve projenin hedefleri doğrultusunda ilerlemesini sağlamak için önemli bir mekanizmadır.

Mantıksal çerçeve, Uygulama Takvimi ve Etkinlik ve Kaynak takvimleri izlemenin temelini oluşturur.

İzleme iki biçimde yapılmalıdır:

1. Süreç izleme: proje tarafından sağlanan yapıların ve hizmetlerin fiziksel olarak üretilmesi (faaliyetlerin izlenmesi), hedef grup tarafından yapıların ve hizmetlerin kullanılması (çıktıların izlenmesi), ve mali kaynakların yönetiminin izlenmesini içerir.

2. Etki izleme: farklı gruplar üzerinde projenin yarattığı etkinin ve proje amacına ulaşılmasına yönelik gösterilen ilerlemenin izlenmesini içerir.

İzleme, proje yönetiminin sorumluluğu altındadır. Paydaşların da katıldığı izleme projenin başarısını güçlendirir. Bu katılım aynı zamanda hedef grubun durum analizi, çözüm önerilerinin geliştirilmesi, sorumluluk sahibi olaların kapasitelerinin güçlenmesi, projeye bağlılığı da artırıcı olumlu etkileri de yaratır.

İzleme için gerekenler

Hangi faaliyetler uygulamaya sokuldu ve nasıl bir ilerleme sağlandı? (haftalık aralarla)

Bütçe – faaliyet maliyetleri? (aylık) Arzu edilen sonuçlara ulaşıldı mı ?(üç aylık güncelleme) – faaliyet. Bu sonuçlar proje hedeflerine ne kadar yaklaştırdı? (yarı yıl analizi) Proje çevresinde nasıl değişiklikler oluşuyor? Varsayımlar doğru mu? Ölçülebilir, sayısal, iyi tanımlanmış hedef / faaliyetler? (göstergeler)

İzleme sisteminin tasarımı, gereksinilen bilginin türüne ve kimin tarafından verileceğine dayanır. Farklı düzeylerde bilgi talebini oluşturmak ve gereksinilen ayrıntılı bilginin kesinliğine karar vermek önemlidir. Aynı zamanda bilgi akışının zamanlaması, her aşamada gereksinilen analitik sürecin türü konusunda belirginlik olmalı ve proje yöneticilerine sonuç analizlerini ve geri besleme olanaklarını da sağlamalıdır.

Değerlendirme

Değerlendirme, izlemeden daha geniş bir perspektifi içerir. Doğru proje yapıyor muyuz? Buradaki temel sorudur. Değerlendirme, proje amacı ve hedefinin gerçekleşmesine yönelik ilerlemenin izlenmesidir.

Proje süresi boyunca çeşitli zamanlarda değerlendirme yapmak olanaklıdır. Proje uygulaması sırasında yapılan değerlendirme ara değerlendirme, proje bitiminin hemen ardından yapılan

değerlendirme nihai değerlendirme ve projenin bitiminden bir kaç yıl sonra yapılan değerlendirme de *ex post* değerlendirme olarak adlandırılır.

Değerlendirme, proje yönetimi dışında bulunan uzman kişiler tarafından yapılmalıdır.

İzleme ve Değerlendirme arasındaki fark nedir?

İzleme, proje faaliyetlerinin uygulanmasını kayıt altına alırken, değerlendirme hedeflere erişimi ölçer ve hazırlık ve uygulama aşamalarına ilişkin süreçleri gözden geçirir. Ara dönem değerlendirmesi, projenin uygulanması sürecinde yeniden düzenlenmeler (gerektiğinde) olarak tanır. Nihai değerlendirme proje sona erdiğinde yapılır ve bu süreçten çıkarılan dersler ortaya konur. Bunlar bir sonraki projelere referans oluştururlar.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın amacını gerçekleştirebilmek için kullanılan yöntemle, bilgi toplama ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmada, eğitim sistemimizin, öğrenci merkezli ve proje tabanlı bir anlayışa göre yapılandırılması yönünde MEB yaptığı çalışmalar incelenmiştir. Orta Öğretimde okutulmaya başlanılan Proje Hazırlama Ders Programının içeriği, modern proje yönetimi teknikleri ile karşılaştırması yapılmıştır. Çalışma yapılırken literatür taraması yoluna gidilmiştir. Çalışma, benimsenen bu yöntem nedeniyle tarama modelinde betimsel bir araştırma niteliği taşımaktadır.

Tarama modellerinde araştırmaya konu olan olay kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilemez. Bu modelin amacı, “ne idi?”, “nedir”, “ne ile ilgili” ve “nelerden oluşmaktadır?” gibi sorulara yanıt bulmaya yöneliktir (Karasar, 2000: 77).

Araştırma konusu belirlendikten sonra kullanılan temel bilgileri toplamak ve problem durumuna çözüm getirmek amacıyla, kaynakçada da belirtilen ilgili eğitim programları, kanun ve yönetmelikler, süreli yayınlar ve araştırmalar taranarak ders içeriğinin proje tabanlı yapılandırmacı öğretim modelinde öne sürülen prensiplere uygunluğu irdelenmiştir.

Son bölümde ortaya çıkan bulgular doğrultusunda Orta Öğretim Proje Hazırlama Dersi için yeni bir model önerilmiştir.

BÖLÜM 4

4. DERS PROGRAMI VE DERS KİTABININ ANALİZİ

Bu bölümde MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2006 yılında hazırlanan Orta Öğretim PHD Öğretim programı ve program doğrultusunda 2007 yılında yazılan ders kitabı içerik, işlevsellik ve görsel tasarım analizi yapılmıştır.

4.1. DERS PROGRAMININ İÇERİK ve İŞLEVSELLİK ANALİZİ

Programın giriş bölümünde değişen dünyanın yeni problem alanları meydana getirdiği ifade edilmektedir. Ortaya çıkan problemleri çözmek için herkesin duyarlı ve sorunların çözümünde istekli olmaları gerektiği ifade edilerek Proje hazırlamanın öneminden bahsedilmektedir.

Programın giriş kısmında ve ilerleyen bölümlerde, problemlerin çözümünde neden proje tabanlı yaklaşımın tercih edilmesi gerektiği vurgulanmamıştır.

Araştırmanın tanım kısmında proje sözcüğünün etimolojik anlamında ifade edildiği üzere proje; öngörü, plan, tasarlamak manalarına gelmektedir. Burada asıl vurgulanan geleceğe yönelik bir tasarıdır. Yarının bugünden öngörülmesi ve yapılan faaliyetlerin sıraya koyulmasıdır. Proje yönetiminin amacı karmaşık süreçleri başarılı bir şekilde yönetmektir. Özellikle hayat sürekli karmaşık hale gelmekte, karmaşık süreçlerin de proje tabanlı yönetilmesi bir zorunluk olarak ortaya çıkmaktadır.

PHD programının giriş kısmında **“Proje hazırlamanın asıl hedefi; bireylerin problem çözme becerilerini geliştirmek, yaratıcı ve estetik düşüncenin rehberliğinde sorunların çözümünü sağlamaktır.”** Şeklinde ifade edilmektedir.

Özellikle her projenin çıkış noktasının bir sorunu çözmek şeklinde ifade edilmesi kuşatıcı bir yaklaşım değildir. Proje konuları bir problemin çözümüne yönelik olduğu gibi, herhangi bir alanda iyileştirme sağlayan veya sürekli yapılan karmaşık bir faaliyetler zinciri

de olabilir. Bu manada bir grup insanın pikniğe gitmesi bir proje olabileceği gibi bir seyahat planı da organize bir projeye dönüştürülebilir.

Programda, **“Proje, belirli bir zaman ve bütçe çerçevesinde, belirli bir amaca ulaşmayı sağlayacak sonuçları üretmek üzere insanî ve fiziksel kaynakların bir araya getirildiği planlanmış faaliyetlerin bütünüdür.”** Şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımın orta öğretim düzeyindeki öğrencilerin anlayabileceği düzeye indirgenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Proje Hazırlama dersi öğretim programı hedefinin, “öğrencilerin eleştirci düşünme, problem çözme, araştırma yapma, akıl yürütme, yaratıcılık becerilerini geliştirmelerine; araştırmadan zevk alma, özgüvenini geliştirme, sorumluluk alma değerlerini kazanmalarına yardımcı olacaktır.”(MEB,Orta Öğretim Proje Hazırlama Dersi Öğretim Planı,2006,s.4) denmektedir.

Bu manada PHD programı hedefinin yapılandırmacı, proje tabanlı eğitim modeliyle örüştüğü görülmektedir.

“Bu program; proje hazırlama ile ilgili planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarında yaparak yaşayarak öğrenen, yaratıcı düşünebilen, sorun çözen, bilimsel araştırma ve buluş yapabilen bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir.” .”(MEB,Orta Öğretim Proje Hazırlama Dersi Öğretim Planı,2006,s.5) Programda ifade edildiği üzere PHD’inde uygulama esastır. Fakat burada ifade edilen uygulama proje yönetimini yaparak yaşayarak öğrenmesidir. Programda ifade edilen “Proje Hazırlama dersinin diğer derslerde görülen teorik ve pratik bilgilerden faydalanmayı öğretmek amacını da taşıdığı görülecektir.” (MEB,Orta Öğretim Proje Hazırlama Dersi Öğretim Planı,2006,s.5) ifadesi teorik derslerin uygulamsının yapıldığı bir ders olarak algılanmamalıdır. Kaldı ki ders ve sınıf ortamları genel olarak uygulama yapılmasına yönelik yeterlilik ve donanıma sahip değildir.

PHD öğretim programında “PHD, proje tabanlı öğrenme modelinin en önemli yapı taşıdır. Buradaki amaç, problem çözmek ve bir ürün ortaya koymaktır.” denilmektedir.

Dolayısıyla ders uygulamalı bir derstir. Her öğrenciden veya öğrenci grubundan bir ürün ortaya koyması beklenmektedir. Haftada bir 30 dakikalık bir sürede bir öğretmenin 45-50 kişilik sınıfları organize etmesi ve ortaya koyulan ürünleri takip etmesi gerçekçi değildir. Dersin içeriği proje hazırlamaya yönelik altyapıyı oluşturmaya a

Programın uygulamsına ilişkin açıklamaların yapıldığı kısımda “Öğrencilerin Seçmeli Proje Hazırlama dersini 9. sınıfta almalarının daha sonraki eğitim yaşamlarına katkısı olacaktır. Şu andaki eğitim sistemimizin proje hazırlama tabanlı olmasından dolayı bu ders mümkün olduğu kadar erken okutulmalıdır. Fen ve Sosyal Bilimler Liselerindeki proje yapma zorunluluğu da göz önünde bulundurulduğunda; bu okullarda Proje Hazırlama dersinin seçmeli dersler içerisinde öncelikli olarak okutulması yararlı olacaktır” denmektedir. (MEB,Orta Öğretim Proje Hazırlama Dersi Öğretim Planı,2006,s.9)

Fen ve Sosyal Bilimler Liselerindeki proje yapma zorunluluğu ve mantığı ile Proje Hazırlama dersinin mantığı aynı değildir. Bilindiği gibi Fen ve Sosyal Bilimler liseleri ilgili alanlarda bilim adamı yetiştirmek üzere seçilen öğrencilerin devam ettiği sıra dışı kurumlardır. Genel öğrenci sayısını düşündüğümüzde çok az sayıda öğrenciye hitap etmektedir.

Öncelikle proje Hazırlama dersinin hedefi Fen ve Sosyal Bilimler liselerindeki gibi bilimsel bir takım projeler yapmak olmamalıdır.

Proje sözcüğüne yüklenilen mananın standart hale getirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde kişi sayısı kadar farklı proje algısı oluşacaktır.

Proje, belirli bir zaman ve bütçe çerçevesinde, belirli bir amaca ulaşmayı sağlayacak sonuçları üretmek üzere insanî ve fiziksel kaynakların bir araya getirildiği planlanmış faaliyetlerin bütünüdür. (MEB,Orta Öğretim Proje Hazırlama Dersi Öğretim Planı,2006,s.9)

Yukarıdaki tanımda ve bu araştırmanın tanım ve ilgili yayınlar kısmında ifade edildiği üzere proje sözcüğünde göz ardı edilmemesi gereken kriterler vardır.

Bir faaliyete proje diyebilmek için 5 temel kriter vardır.

1. Gerçekleştirilmek istenen bir hedefin olması (Hedef)
2. İnsani, fiziksel ve finansal kaynak kullanılması (Kaynak)
3. Başlangıç ve bitiş tarihinin olması (Zaman)
4. İleriye yönelik bir planlamanın yapılması (Planlama)
5. Yapılacak faaliyetlerin önceliklerine göre sıralanması (Faaliyet-uygulma)

Gerekmemektedir.

Bu perspektiften ele alındığında karmaşık bütün süreçler proje olarak algılanabilir. Aslında hayatın kendisi de bir projedir. PHD dersinin ana hedefi de bu gerçeği öğrencilere benimsetmek olmalıdır.

Hayat gerçek bir proje, her fert de bu projenin yöneticisidir. Bu sorumluluk başkasına devredilemez. Eğitim sistemlerine düşen görev temel seviyede, kişinin kendi hayat projesini yönetecek yeterlilik düzeyine getirilmesidir.

Proje döngüsü yönetimi karmaşık süreçleri başarıyla yönetmek için geliştirilmiş bir yönetim tarzıdır.

Ders programında ve kitapta PDY (Proje Döngüsü Yönetimi) kavram olarak geçmemektedir.

Hayatın yönetilmesi gerçekten karmaşık bir süreçtir. Dolayısıyla bir proje olarak algılanmalıdır. Her proje yöneticisine kademe kademe yönetim sorumluluğu aktarılmalıdır.

Bu programla, diğ er derslerin programlarında (Dil ve Anlatım, Türk Edebiyatı, Matematik, Coğrafiya, Fizik vb.) olduğu gibi öğrencilerin ortak becerileri kazanmaları istenmektedir. (MEB,Orta  ğretim Proje Hazırlama Dersi  ğretim Planı,2006,s.9)

Öğrencilere kazandırılacak beceriler şunlardır:

- Türkçeyi doğru ve etkili kullanma
- Eleştirel düşünme
- Yaratıcı düşünme
- Problem   zme
- Analitik düşünme
- Araştırma
- Bilgi teknolojilerini kullanma
- Girişimcilik
- Akıl yürütme
- İletişim
- Farkında olma
- İlişkilendirme
- Grafik yorumlama
- Teknolojiyi kullanma
- Objektif olma

Programda  ğrencilerin olumlu duyuşsal gelişimi dikkate alınmıştır. Proje hazırlama sürecinde kavram ve beceriler geliştirilirken öğrencilerin duyuşsal gelişimlerinin de göz önünde bulundurulması gerektiği vurgulanmıştır.

Kazandırılması gereken duyuşsal özellikler şunlardır:

- Özgüven duyma

- Araştırmadan zevk alma
- Merak etme
- Proje hazırlamaya istekli olma
- Yeteneklerinin ve ilgi alanlarının farkına varma
- Sorumluluğunu geliştirme
- Sabırlı olma
- Kendini sorgulama
- Özen gösterme
- Yardımlaşmayı isteme
- Tartışmayı isteme
- Zihinsel gelişimine olumlu etkisi olduğunu düşünme
- Proje hazırlarken kendini motive etme
- Problemlere karşı duyarlı olma
- Takdir etme

Proje Hazırlama dersi, bilişsel ve duyuşsal beceriler kadar psikomotor becerileri de geliştirmeye yöneliktir. Bu beceriler öğrencilerin yaparak yaşayarak kalıcı öğrenmesini sağlamaktadır.

Kazandırılması gereken psikomotor beceriler şunlardır:

- Proje ile ilgili araçları kullanma
- Maket oluşturma
- Projesini tanıtmaya ve sunma
- Olayları yerinde inceleme
- Nesnel olayları gözlemleme
- Beden dilini kullanma

- Laboratuvar araçlarını kullanarak deney yapma

Öğrencilerin kazanması gereken beceriler, duyuşsal özellikler, psikomotor beceriler teorik olarak programda yeterli düzeyde ifade edilmiştir.

Öğrenen merkezli eğitim yalnızca kişilere öğrenmek istediklerini seçme hak ve sorumluluğunu vermekle kalmaz, aynı zamanda bireyin kendisine en uygun yöntemlerle, öğrenme etkinliğine aktif olarak katılma imkânlarını da sağlar. Batılı filozofların neredeyse ikiyüzyıl öncesinde dile getirmeye başladıkları bu görüşün gerçekten hayat geçebilmesi için çocukların yalnızca öğretmen tarafından önceden hazırlanmış bazı etkinliklere katılmasının yetersizliği açıkça ortadadır. Öyleyse gerçek anlamda öğrencinin kendi öğrenmelerinden sorumlu olduğu, öğreneceği konuları, bizzat araştırarak, gözlemleyerek ve yorumlayıp uygulayarak kazandığı bir eğitim ve öğrenme ortamının yaratılması son derec önemlidir. Çok küçük yaşlardan itibaren başlatılarak sürdürülen böyle bir uygulama, öğrenmeyi okulun ve sınıfın duvarları ile kitabın sayfaları arasına hapsedilmekten da kurtaracaktır. (Oktay,2004,s.25)

Eğitimin hedefi insanlara belli şablonları dikte etmekten daha çok, hayatın doğru okunması ve algılanmasına yönelik yeterlilikler kazandırmalıdır. PHD öğretim programının ön sözünde “Bu kapsamda yürütülen ‘Program Geliştirme’ çalışmalarında; eğitim sistemi bir bütün olarak ele alınmış ve “nasıl bir insan modeli?” sorusu cevaplandırılmaya çalışılmıştır.” denmektedir. (MEB,Orta Öğretim Proje Hazırlama Dersi Öğretim Planı,2006,s.4)

Burada göz ardı edilmemesi gereken kritik bir soru vardır. Önemli olan yeniçağın nasıl bir insan modeline ihtiyacı olduğu mudur, yoksa yeniçağda insanın hangi yeterliliklere ihtiyacı olduğu mudur? Bu soruların cevapları bizleri farklı sonuçlara götürecektir. En önemli fark şudur. Birincisinde nesnel, ikincisinde de öznel bir yaklaşım söz konusudur. Yıllarca insanlar ortaya koyulan eğitim programları ve şablonlarına zorlanmışlardır. Eğitim sistemleri kendisini kontrol eden hâkim gücün hangi tür insan modeline ihtiyacı varsa ona göre şekillenmişlerdir.

Pek çok düşünürün eğitimde insanı ve onun doğasını esas almayı öngören görüşlerine rağmen, gerek dünyada gerekse ülkemizde bilgiyi değişmez olarak kabul eden, bilgi

aktarmayı temel alan öğretmen ve program merkezli yaklaşımlar hala varlığını sürdürmektedir. Özden'in belirttiği gibi, "Eldeki bilginin herkes için tek doğru olduğu kabullenmesi, öğrenmeyi değil, öğretmeyi ön plana çıkarmıştır. Bilimsel bilginin her şeyi açıklama gücüne sahip olduğuna inanıldığı için bu bilgi üzerinde öğrencinin yapacağı fazla bir şey yoktur. Öğrenciden hazır bilgi alması beklendiği için eğitim programları öğretme ağırlıklı olarak düzenlenmiştir. **Günümüzde farklı insanların farklı biçimlerde öğrenmeye ilişkin bulgular da, eğitimde ilgi odağının öğretmekten öğrenmeye doğru kaymasının zorunluluğuna işaret etmektedir. Bugün öğrenmeye ilişkin bilgilerimiz öğrenmenin, parmak izi kadar kişiye özgü olduğunu ortaya koymaktadır.**" (Özden . Y _2000,S 94)

Yine Özdenin işaret ettiği gibi, öğrenmeyi norofizyolojik bir olay olarak kabul eden görüşler, herkesin farklı bir öğrenme biçimi , hızı ve ritmi olduğunu da belirtmekte ve öğrenmenin bireyselleşmesi üzerinde durmaktadırlar (Özden Y., 2000). İletişim teknolojilerinin insana sağladığı imkânlar daha bugünden bireylere kendi ihtiyaç ve ilgilerine uygun programları seçme imkânını vermektedir. Kendi seçimini yapabilme fırsatına sahip olan bir insan ise seçtiği programı başarabilme sorumluluğunu da bizzat kendisi taşımak durumunda kalacaktır. 21. Yüzyılın ilerleyen dönemlerinde daha da artacak ve çok sayıda insanın daha kolaylıkla ulaşabilme imkânı bulabileceği bu değişik eğitim seçenekleri, bir yandan insanın öğrenme imkânlarını neredeyse sınırsız hale getirirken, bir yandan da insana kendi öğrenmelerini bizzat kendisinin seçebilmesi ve seçimlerini sonuna kadar sürdürmesi sorumluluğunu vermektedir. Mevcut öğretmen ve program merkezli yaklaşımda öğrenen neredeyse hiçbir sorumluluk üstlenmemektedir. Sorumluluklar, daha çok devlete, aileye ve öğretmene aitmiş gibi görünmektedir. Oysa her bireyin yetişkin olabilmesi için kendi hayatı ile ilgili sorumlulukları üstlenebilecek olgunluğa erişebilmesi gereklidir. Bunun başlıca yolu ise çocuğa her yaşta taşıyabileceği kadar sorumluluk ve sorumlulukları ölçüsünde de hak verebilmektir. Burada anne babanın ve sosyal kurumların en önemli rolü kişileri kendilerine ve topluma ait sorumluluklarını kazanmaları sırasında desteklemek ve onlara bunun için gereken ortamı sağlayarak rehberlik etmektir. (Oktay,2004,s.25)

Öğrenme kişiye özgü bir süreç olduğu için birtakım öğretim şablonlarıyla bu farklılıklara hitap etmek bilimsel değildir. Bu aynı zamanda verimliliği de düşürmektedir. Kafa sayısı kadar dünya algılaması olduğundan öğretim programları

belli şablon ve şekillerden uzak durmalı sadece verimli iletişimi sağlayacak evrensel bir dil, ve anlam dünyası oluşturmalıdır. Burada ifade edilen dil literatür manasındadır.

PHD’de hayatın içinden, algılayabilecekleri, hayatın karmaşıklığını çözümleyecek işlenmelidir. “Okuldaki öğrenmelerimi dışarıdakilere benzetebildiğim oranda daha başarılı olduğumu hissettim.” (Yüksel,1999, s.V)

Proje hazırlama Ders programını yazan özel ihtisas komisyonunda Proje uzmanının olmayışı ciddi bir eksiklikler. Bu durum en azından kavram olarak ders programının içeriğinde PDY’nin yer almamasına yol açtığı düşünülmektedir.

Özellikle Avrupa Birliği Gençlik Programlarının ve diğer hibe kaynaklarına yönelik hiçbir içeriğin programda yer almadığı görülmektedir.

Programda “İşbirliğine dayalı öğrenmeye önem verilmelidir. İşbirliğine dayalı öğrenme yöntemi, ortak bir amaç için öğrencilerin grup olarak çalışmasıdır. Böylece grubu oluşturan bireyler, hem öğrenirler, hem de diğer üyelerin öğrenmesini sağlarlar. Grup üyeleri birbirlerine destek olurlar, birbirlerini takdir ederler, cesaretlendirirler. İşbirliğine dayalı öğretme yöntemi, sorumluluk duygusunu geliştirir. Grup üyeleri aralarında iyi iletişim kurarlar ve çatışmaları en iyi şekilde çözümleyebilirler. Gruplar oluşturulurken öğrencilerin başarı düzeyleri, cinsiyetleri, kişilik özellikleri dikkate alınarak heterojen gruplar oluşturulmalıdır. İşbirliğine dayalı öğrenme öğrencide eleştirel düşünme, problem çözme, kalıcı öğrenme, duyuşsal ve sosyal gelişimlerine katkı, bir gruba ait olma duygusu, başkalarına saygı, liderlik, iletişim kurma, öğretmenden bağımsız öğrenebilme, risk alma gibi becerilerin gelişimine ortam sağlar.” (MEB,Orta Öğretim Proje Hazırlama Dersi Öğretim Planı,2006,s.4) denmektedir. Bu yönüyle programın işbirliğine dayalı öğrenme modeline uygun bir içerikte olduğu görülmektedir.

Ders programının içeriğinde bilgisayar teknolojilerinin kullanılmasına yönelik içerik bulunmadığı görülmüştür. Özellikle Microsoft Office programlarının yanında Microsoft Project programı da öğretim programına dahil edilmelidir.. Bu Program proje yönetimine yönelik tüm yenilikleri içermekte ve konuya uluslar arası bir perspektif katmaktadır. Bu yönüyle ilgili uygulamaların ders programlarına dahil edilmesi önem taşımaktadır.

4.2. DERS KİTABININ İÇERİK ve İŞLEVSELLİK ANALİZİ

ISBN 978-975-11-2944-4 numarasıyla 2007 yılında yayınlanan PHD kitabı Talim ve Terbiye Kurulunun 31.05.2007 gün ve 107 sayılı kararı ile ders kitabı olarak kabul edilmiş ve birinci baskıda 172.000 adet basılmıştır.

Talim ve Terbiye Kurulunun 2006 yılında yayınlanan Orta Öğretim Proje Hazırlama Dersi Öğretim Planı ekseninde hazırlanan ders kitabının hem içerik hem de sunum açısından ders programının genel çerçevesini yansıttığı fakat dersin hedeflerinin gerçekleşmesine yönelik içeriğin yeterli olmadığı düşünülmektedir.

Hers ders gibi PHD'nin de kendine göre bir literatürü vardır. Kitabın hemen ilk konusu bilgi ve çeşitlerine ayrılmış ve teorik ayrıntılara boğulmuştur. Bir yıl boyunca devam edecek yeni bir dersin daha cazip ve çarpıcı konulardan seçilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Hem öğretim programının hem de ders kitabının amaç ve hedeflerin ifade edildiği bölümlerde ideal bir takım hedef ve kazanımlardan bahsedilmesine rağmen ilerleyen bölümlerde konuların sunumu ve seçilen konuların niteliği başta ifade edilen hedeflerle örtüşmediği görülmektedir.

Dersin haftada 1 ders saati olduğu düşünülecek olursa bu kadar kısa zaman dilimi içinde bu kadar içeriği aktarmak mümkün değildir. Kaldı ki 45–50 kişilik sınıflarda sınıf düzeninin sağlanması yoklama vs. gibi zaman alıcı hususlar düşünüldüğünde etkin kullanılabilecek zaman dilimi 30 dakikaya düşmektedir. Bu kadar zaman dilimi içerisinde etkileşimli bir ortam oluşturmak gerçekçi değildir.

Kitapta işlenen konular hayatın içinden ve öğrencilerin yaş ve bilgi düzeylerine uygun seçilmesi gerekmektedir. Her okulun ve öğrencinin farklı bilgi ve algılama düzeyinde olduğu varsayımından hareket ederek içerik son derece basit tutulmalıdır.

Proje konuları ve içeriklerin genel olarak fen ve teknoloji alanından seçildiği görülmektedir. Halbu ki dersin ana hedefi öğrencilerin fen ve teknoloji alanında yeni icatlar,

keşifler yapması değil sosyal anlamda hayata dair problemleri fark edecek ve bunları çözmeye yönelik davranış ve gayret oluşturmaktır.

Kitabın proje yazma basamaklarının anlatıldığı bölümde örnek olarak verilen araştırma projesinin konusu konu seçimindeki yaklaşımı ifade etmesi bakımından önemlidir:

Araştırma Projesinin Adı: Kuyruklu Kurbağalardan Mertensiella Luschani (Urodela:Amphibia)’de Yuva Bağımlılığı Davranışının araştırılması

Seçilen konular öğrencilerin uygulayabilecekleri ve hayata taşıyabilecekleri nitelikte değildir.

4.3. DERS KİTABI GÖRSEL TASARIM ANALİZİ

Genel olarak kitabın grafik ve tasarımının profesyonel olmadığı düşünülmektedir. Ülkemizde genel olarak kitap okuma alışkanlığının iyi bir seviyede olmadığı bilinmektedir. İnsanların kitapla barışık olmadığı bir ülkede hiç değilse ders kitaplarının profesyonel bir mantıkla hazırlanması gerekir. Ders kitaplarını hazırlayan komisyonlar MEB bünyesinde oluşturulan komisyonlar tarafından hazırlanmaktadır. Son derece düz bir mantıkla bir bilgisayar öğretmeninin bilgisayar programlarını iyi kullanacağı öngörülmektedir. Oysaki bilgisayar uzmanı olmak ile grafikerlik tamamen farklı uzmanlık alanlarıdır.

Ders kitaplarının grafik ve sayfa düzeni işleri kesinlikle uzmanlar tarafından yapılmalıdır.

Kitabın daha başında organizasyon şeması olarak verilen çizelge kitaptan istifadeyi kolaylaştırmak için verilmesine rağmen konuları daha da karmaşık hale getirdiği düşünülmektedir. Bu çizelgeler kitabın tamamında olduğu düşünülürse hem karışıklığa hem de ilgi dağılmasına sebep olmaktadır.

Konu ilerleme çubuğu başlığı altında yapılan izahlar tamamen bilgisayar programlarındaki interaktif mantığı yansıtmaktadır. Örneğin pasif düğme, aktif düğme, ilerleme çubuğunun bu yönde devamı yoktur gibi ifadeler tamamen bilgisayar başında bir

programı kullanan kişi ile bilgisayar arasındaki etkileşimi ve interaktifliği yansıtmaktadır. Halbu ki kitap interaktif bir eğitim materyali değildir.

Seçilen renkler uyumlu olmadığı gibi aşırı renk farklılığı olduğundan göz yorulmasına sebep olmaktadır.

Kullanılan yazı karakterleri, renkleri ve karakterler arasındaki boşlukların yetersiz oluşu okumayı ve algılamayı zorlaştırmaktadır.

Bazı yazı ve okuma parçasının arkasındaki zemin fonları okumayı zorlaştırmaktadır.

Kitapta kullanılan resim grafik ve yazılarda yer yer kayma meydana geldiğinden algılamayı zorlaştırmaktadır. Kullanılan bazı resimlerin de çözünürlükleri yeterli değildir.

BÖLÜM 5

5. SONUÇLAR

5.1. PROJE HAZIRLAMA DERS KİTABI

Proje hazırlama ders kitabı daha çok Fen ve Anadolu Liselerindeki proje hazırlama mantığına göre hazırlanmıştır. Evrensel proje yönetimine yönelik bilgileri içermemektedir. Ders kitabı, içerisinde proje uzmanlarının da bulunduğu bir ekip tarafından tekrar ele alınmalıdır. Kitapta proje yönetimi döngüsü basit bir model olarak aktarılmalıdır. Öğretmen kitabı ile öğrenci kitabı ayrı ayrı tasarlanmalı, öğretmen kitabı ders süreçleri ile ilgili detayları içermelidir.

Ders kitabı görsel tasarımı uzman kişilerce yapılmalıdır.

5.2. PHD ALT YAPISININ OLUŞTURULMASI

PHD'nin programında hedeflenen sonuçlara ulaşabilmek için öğrencilerde alt yapı oluşturmak çok önemlidir. PHD alışılmış formatın dışında bir yapıya sahiptir. Öğrencilerde merak uyandırma derse ilgiyi oluşturma açısından ilk ders çok önem arz etmektedir. Öğretmen ilk derste ders içeriği ve yapılacak faaliyetlerle ilgili çarpıcı bir sunum yapmalıdır. Sunumda PHD'nin hedefleri ve ders içeriği ile ilgili doyurucu bilgiler vermelidir.

İlk 1 ay PHD için alt yapı hazırlama ve sistemi oturtmak için kullanılmalıdır. Bu bir aylık dönemde dünyanın sürekli değiştiği, hayatın daha karmaşık bir yapıya dönüştüğü ifade edilmeli. Karmaşık süreçlerin yönetilmesinin proje yönetimi ile gerçekleşmesi gerektiğinden hareketle proje felsefesi benimsetilmelidir.

5.3. ÖĞRETMENLERİN HİZMET-İÇİ EĞİTİMLERİ

Bu derse girecek öğretmenlerin Proje Döngüsü Yönetimi eğitimi almaları sağlanmalıdır.

5.4. PROJE HAZIRLAMA ETKİNLİĞİ NOTLA DEĞERLENDİRİLMESİ

Özellikle motivasyon açısından öğrencinin gayretlerini notla ödüllendirmek önemlidir. PHD’de öğrencilerin motivasyon eksikliğinin en büyük sebeplerinden birisi de dersin notla değerlendirilmemesidir. Hatta sınıf ve okul proje yarışmalarında başarılı olan öğrencileri diğer ders öğretmenleri de not ve kanaatle teşvik etmelidir.

5.5. BİLGİSAYAR TEKNOLOJİLERİ VE MS PROJECT PROGRAMI

İlgili BT öğretmeni ile görüşerek Özellikle Microsoft Office programlarının yanında Microsoft Project programının da ders programına dâhil edilmesi sağlanmalıdır. Bu Program proje yönetimine yönelik tüm yenilikleri içermekte ve konuya uluslar arası bir perspektif katmaktadır. Bu yönüyle ilgili uygulamaların ders programlarına dahil edilmesi önem taşımaktadır.

5.6. PROJE YARIŞMALARI

Sınıf, Okul, ilçe ve il düzeyinde proje yarışmaları düzenlenmelidir. Özellikle sınıf ve okul düzeyindeki proje yarışmasına önem verilmelidir. Her sınıftan 10 proje yapılması durumunda 1 proje sınıf birincisi, tüm okuldaki sınıf birincisi olan projelerden de okul proje yarışması yapılarak derece verilebilir.

Nisan ayı sonu itibariyle her sınıftan örnek bir proje seçilir. 19 Mayıs tarihinde de bütün sınıfların hazırladığı projeler uygun bir salonda teşhir edilir. Bu faaliyet okul proje yarışmasına dönüştürülür.

Bu uygulamanın bütün okullarda yapılması durumunda ilçe-il-bölge ve ülke proje dereceleri verilebilir.

Proje yarışmaları öğrencilerdeki motivasyonu artıracaktır.

5.7. PROJE KAYNAKLARI

Ders kitabı ve programda AB, Dünya Bankası ve diğer hibe kuruluşlarına yönelik bir içerik bulunmamaktadır. Proje yönetiminde kaynak bulma başlı başına ciddi bir konudur. Özellikle AB fonları eğitim kurumlarına proje hazırlama konusunda kısmi bir dinamizm kazandırmıştır. Bu konunun daha geniş bir etki meydana getirmesi için üzerinde önemle durulmalıdır.

BÖLÜM 6

6. ÖNERİLER

6.1. MODEL ÖNERİSİ

6.1.1. Dersin işlenmesine temel teşkil edecek bir alt yapı oluşturmalıdır

PHD yeni bir ders olduğu için ilk ders çok önem arz etmektedir. Öğretmen ilk derste ders içeriği ve yapılacak faaliyetlerle ilgili çarpıcı bir sunum yapmalıdır. Sunumda PHD'nin hedefleri ve ders içeriği ile ilgili doyurucu bilgiler vermelidir.

İlk 1 ay PHD için alt yapı hazırlama ve sistemi oturtmak için kullanılmalıdır.

6.1.2. İlk ders tanışma ve ders içeriği hakkında bilgilendirme yapılması

Yeni bir dersin öğrenciler tarafından algılanması açısından ilk etki ilk imaj çok önemlidir. Ders öğretmeni öğrencilerin karşısına çok net bir mesajla çıkmalı, öğrencilerin zihninde de çok net bir fotoğraf oluşturmaya çalışmalıdır. Dersin amaç ve hedefleri, diğer derslerle ilgisi daha da önemlisi hayat başarısında dersin etkisi iyi anlatılmalıdır...

6.1.3. Öğrenci tanıma anketi ve bilgi formunun düzenlenmesi

Dersin içeriği öğrencilerin özelliklerine göre şekilleneceği için daha senenin başında tanıma ve tutum anketi yapılmalıdır. Bu ankette öğrencilerin sosyo ekonomik durumları, daha önceki proje tecrübeleri, ilgi alanları tespit edilmelidir. Bu anket hem verimli grupların oluşturulmasında hem de ders içeriğinin şekillenmesinde yardımcı olacaktır.

6.1.4. Grupların oluşturulması

Yapılan anket sonuçları ve öğrencilerin tabii ilgileri ve arkadaşlıkları dikkate alınarak gruplar oluşturulur.

Öğrencilerin grupları oluşturulurken grubun uyumlu olmasına, ders dışı zamanlarda kolayca bir araya gelebilecek, uyumlu kişileri seçmek önemlidir. Grup oluştuktan sonra PHD’inde gruplar bir arada oturmalı sınıf oturma düzeni ona göre ayarlanmalıdır.

Grubu oluşturduktan sonra grup üyeleri kendilerine bir isim bulmalı ve proje grubunun bir logosunu tasarlamalıdır.

5-İlk Toplantı- Beyin Fırtınası Toplantısı nasıl yapılır ?

- Grup içinde görev dağılımının yapılması

Grupta görev dağılımı şu şekilde yapılacaktır: 1-Başkan 2-Bilgi-İşlem Sorumlusu 3-Kaynak Sorumlusu 4- Reklam ve Tanıtım Sorumlusu seçilebilir. Burada görevlerin hiçbirisinin diğerinden üstün olmadığını ifade etmek önemlidir. Herhangi bir olumsuzluğa sebep olmamak için ihtiyaca göre görevler zaman zaman değiştirilebilir.

1-Başkan: Grubu temsil eder grubun toplantılarını ve yönetimini üstlenir.

2-Bilgi-İşlem Sorumlusu: Gruba ait bilgileri toplar. Toplantılarda karar defterini ve toplantı tutanaklarını tutar. Grubun elektronik ortamda haberleşmesini ve bütün bilgilerin hem proje dosyasında hem de elektronik arşivde tutulmasını sağlar.

3-Kaynak Sorumlusu: Grubun Finans ve diğer kaynaklarını takip eder. Grubun bir aidatı olmalıdır. Gruba ait eşya ve materyallerin takibini kaynak sorumlusu yapar. Projelerin uygulanması için gerekli kaynakları diğer grup üyeleri ile birlikte bulur ve yönetir.

4- Reklam ve Tanıtım Sorumlusu: Grubun yaptığı faaliyetleri ve grup isminin bir marka olması için gerekli tanıtım faaliyetlerini üstlenir.

- Toplantı periyodu ve saatin belirlenmesi

6.1.5. Proje ve grup dosyasının oluşturulması

Proje grubuna ait tüm bilgiler, belgeler bu dosyada saklanmalıdır. Her derse öğrenciler dosyayla birlikte gelmelidir.

6.1.6. Neden proje hazırlama dersi? Sorusuna cevap verilmelidir.

Problemlerin çözümü için donanımlı ve duyarlı insanlara ihtiyaç vardır.

Dünyadaki bütün bu değişimler beraberinde yeni sıkıntılar, problemler getirmektedir. Eskiye nazaran dünyada daha az problemin olduğunu söylemek için elimizde bir delil yoktur. Fakat değişen yenisünyanın daha çok problemlerle dolu olduğunu söylemek için çok sebep var. (savaş ve şiddet, terör, güvenlik, fakirlik, açlık, obezlik, ayrımcılık, küresel ısınma, çevre kirliliği, gelir dağılımındaki dengesizlik, yerel kültürlerin kaybolması, trafik, duyarsızlık, bunalım, vs...)

Toplum ve dünya hayatını zorlaştıran problemlerin çözümünde herkese görev düşüyor. Problemleri çözmek için; eğitilmiş, donanımlı insanlara ihtiyaç var. Proje hazırlamak için proje hazırlama felsefesinin yerleşmesi, bilinmesi gerekiyor. Belli standartlara uyulmadığı takdirde, hazırlanan projelerde istenen nitelik olmuyor.

Üretilcek projelerin mutlaka bir problemi çözmeye yönelik olması gerekmez. Herhangi bir alanda iyileştirme sağlayacak, insanların hayat kalitesine katkı sağlayacak, iyi yönde bir değişime ve gelişime katkı sağlayacak herhangi bir konu proje olarak ele alınabilir.

Her alanda verimliliğin ön plana çıktığı bir dünyada, fikirlerin proje, felsefe ve uygulama şablonlarıyla hayata taşınması istenmektedir.

6.1.7. Bilgi-değişim ve proje ilişkisi anlatılmalıdır?

Dünya baş döndürücü hızla değişiyor. Tarım toplumu-Sanayi toplumu-Bilgi toplumu sıralamasına göre değişimin yaşandığı dünyada halen tarım toplumu düzeyinde olan milletler olduğu gibi bilgi toplumunun özelliklerini en üst düzeyde temsil eden milletler de var. Bir toplumun değişimden etkilenme seviyesi, o toplumu oluşturan fertlerin değişimi algılama düzeylerine bağlı. Uzmanlar kişileri ve toplumları değişimle ilgili üç seviyede inceliyorlar.

1.Değişimi bizzat gerçekleştiren, yaşayan kişi ve toplumlar

2.Neler olduğunu anlamaya çalışan kişi ve toplumlar

3.Olup bitenleri sadece seyreden kişi ve toplumlar

Sonuçta dünyaya hâkim olanlar, dünyanın gerçek aktörleri, değişimi en üst düzeyde algılayan milletlerdir. 2. ve 3. seviyede değişime tepki veren milletler de başkaları tarafından şekillendirilen dünyanın ve yaşam tarzlarının figüranı oluyorlar.

Toplumların birbirlerinden etkilenme şekli toplumların oluşturduğu sosyo-potansiyel enerji seviyelerine göre olmaktadır. Şu anda dünyadaki hâkim yaşam biçimini, dünyanın rotasını, gücü elinde bulunduran en yüksek sosyo-potansiyel enerjiyi üreten batılı ülkeler belirlemektedirler. (ABD, AVRUPA)

Çağın belirleyici gücü BİLGİ'dir

Milletler arasındaki rekabetler, savaşlar bitmemiş ancak şekil değiştirmiştir. İnsanların çalışma ve gayretlerine bağlı güç üreten üç temel araç vardır.

1.Kaba insan gücüne dayalı ŞİDDET

2.Mülk ve paraya bağlı SERVET

3.Servet ve değer üreten BİLGİ

İnsanlar hayatlarını devam ettirmede, düşünce ve inançlarını yaşayabilmede bu güç kaynaklarından birini veya hepsini değişik seviyelerde kullanmaktalar.

Sonuçta sanayi toplumundan sonra güç, bilgiye dayalı serveti üreten ve onu doğru şekilde kullanan kişi, grup ve milletlerin eline geçmiştir.

Çağın belirleyici gücü bilgidir. Bir şeye hâkim olmak isteyen önce onun bilgisine hâkim olmalıdır.

6.1.8. Beyin fırtınası toplantısı yapılması

Derste öğrencilerin ilgisini çekecek örnek ve sunumlarla dikkatleri ilgiyi artırmak gerekmektedir.. Kaliteli proje üretmede en önemli engel basit ve tek düze düşünmektir. Uzmanlar kişinin ürettiği düşünce sayısının kullandığı kelime sayısı ile orantılı olduğunu ifade etmektedirler. Dolayısıyla öğrencilerde kitap okuma alışkanlığı oluşturma yönünde gayret göstermeli, öğrencilerin sıkılmadan okuyabilecekleri çok 100–150 sayfayı geçmeyen, proje konularına da açılım sağlayacak kitaplardan seçerek öğrenciye önermelidir. Her ne kadar süre az olsa bile dersin bir kısmı birlikte kitap okumaya ayrılabilir.

Kitap okuma, dinleme, yorum yapma, grup üyesi olma, sorumluluk alma, cesaret, özgüven, zamanı etkin kullanma gibi konularda öğrenciler motive edilmelidir. Bu konuda

Belli bir seviyeye gelindikten sonra beyin fırtınası toplantısı yapılabilir. Beyin fırtınası toplantısında maksat gruba proje olabilecek orijinal bir konu bulmaktır. Bu konu aceleyle getirilmemeli ve çok sayıda fikirden en ideal olanını seçmelidir.

Bunun için her grup proje fikir havuzu oluşturmali, her grup üyesi en az 10 yenilikçi fikirle proje havuzuna katkı sağlamalıdır. Dört kişiden oluşan grupta her üye 10 fikirle katkı sağladığında 40 proje fikri içerisinde seçilen proje konusu daha gerçekçi ve kaliteli olacaktır. Bu konuda ders öğretmeni gerekli yönlendirme ve rehberliği yapmalıdır.

6.1.9. Proje döngüsü yönetiminin basit olarak aktarılması

PROJE NEDİR ?

Proje, Fransızca isim türünden sözcük olup, TDK sözlüğünde; tasarlanmış şey, tasarı anlamlarına gelmektedir. Değişik alanlarda, önceden plan ve programa alınmış, maliyeti hesaplanmış, kurum ve kuruluşların yönetim organları tarafından onaylanmış, kısa ve uzun vadeye bağlanarak özel kurum veya devlet adına gerçekleştirilmesi kabul edilmiş bilimsel çalışma tasarısı olarak da tarif edilmektedir. Proje, halk arasında, mimarlık veya mühendislik alanında, mal sahibinin isteğine göre yapılacak bir yapıyı, belli bir programa göre inşa edilecek bir yapı bütünü, bir makine veya bir kuruluşu plan durumunda gösteren çizim olarak bilinmektedir.

PROJE, zihinde canlandırılan bir fikrin uygulanmasına yönelik oluşturulan bir planlama, uygulama ve sonuçlandırma aşamalarından ibarettir.

PROJE, belirli bir zaman ve bütçe çerçevesinde, belirli bir amaca ulaşmayı sağlayacak sonuçları üretmek üzere insanî ve fiziksel kaynakların bir araya getirildiği planlanmış faaliyetlerin bütünüdür

Proje yönetim döngüsü de diyebileceğimiz bu faaliyetin bilimsel olarak oluşturulmuş şablonları vardır. Bir fikrin uygulanışı ile ilgili proje yönetim metotlarından herhangi birisi tercih edildiğinde sonucun oluşturulmasına yönelik faaliyetler daha verimli bir şekilde yönetilmektedir.

Projeler nasıl hazırlanır ?

Bir süreç ifade eden “proje döngüsü” altı temel aşamayı içinde barındırır. Bu aşamalar:

1. Tanımlama: Proje fikrinin ve ön tasarımın ortaya çıkarıldığı aşama

2. Hazırlama: Projenin teknik ve uygulama (operasyon) açısından, detaylı olarak tasarlandığı aşama

3. Değerlendirme: Tasarımı tamamlanmış olan projenin teknik, mali, ekonomik, kadın-erkek eşitliği, sosyal, kurumsal ve çevresel yönlerden değerlendirildiği aşama.

4. Önerinin Hazırlanması, Onaylanma ve Bütçe: Proje önerisinin yazılması ve bütçesinin sağlanması aşaması

5. Uygulama ve İzleme: Projede öngörülen faaliyetlerin hayata geçirilmesi, sürekli kontrol ve geri besleme aşaması

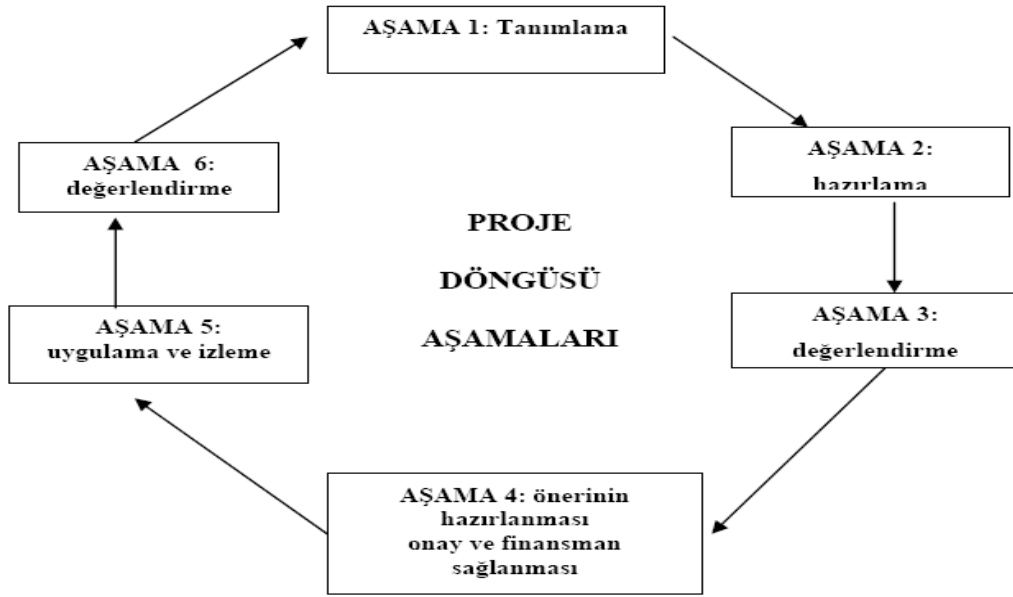
6. Değerlendirme: Projenin geri besleme yoluyla belirli aralıklarla gözden geçirilmesi ve bir sonraki proje döngüsüne başlangıç etmesi.

Döngü, her aşamanın bir diğerine zemin oluşturduğu süreklilik gösteren bir süreçtir.

Örneğin, proje tanımlama sürecinde (Aşama 1) elde edilen bilgiler, proje tasarımı sürecine (Aşama 2) temel oluşturur.

Aşama 3 ise daha önce birbirini izleyen iki aşama sırasında üretilen bilginin, projenin hayata geçirilebilirliğini ve sürdürülebilirliğini farklı bakış açıları doğrultusunda sağlayıp sağlamadığını gözden geçirir.

Aşama 1–3, bir projenin kurgusunun yapıldığı aşamalardır. Eğer bu aşamalar uygun ise daha sonraki aşamalar başarılı bir biçimde tamamlanabilir.

6.1.10. Her grubun proje çalışmasına başlaması

Öğrenciler proje kültürü ve altyapısını kazandıktan sonra öğretmenlerinin rehberliğinde bir proje fikrinin uygulanmasına karar verirler. Bu konuda her hafta yapılan toplantılarda projenin sağlıklı bir şekilde sonuçlanabilmesi için toplantılar yapılır. Proje başlangıcında Gantt şemasında yapılan görev dağılımı ve projenin aksayan yönleri tespit edilir. Projenin zamanında bitirilebilmesi için gerekli tedbirler alınır.

Üretilcek projelerin mutlaka bir problemi çözmeye yönelik olması gerekmez. Herhangi bir alanda iyileştirme sağlayacak, insanların hayat kalitesine katkı sağlayacak, iyi yönde bir değişime ve gelişime katkı sağlayacak herhangi bir konu proje olarak ele alınabilir.

6.1.11. Örnek yaşantılar drama yöntemleri kullanarak işlenmelidir

Ders içeriğinin teorik söylemlerden daha çok hayatın içinden örneklerle zenginleştirilmesi gerekir. Aşağıdaki hikaye ve anekdotlar derslerde kullanılabilecek örneklerden bazılarıdır.

1-Gerçek cesaret

Bilge sultanın, vezirlerinden birisini başvezirliğe tayin etmesi gerekiyordu. Bu göreve layık veziri bulabilmek için bütün vezirlerini etrafına topladı ve onları bir sınava tabi tuttu. Onları o güne kadar gördükleri en büyük ve en ağır kapının önüne getirip şöyle dedi:

“Sizler çok akıllı ve güçlü insanlarsınız ve ümit ediyorum ki içinizden birisi ülkenin şu en büyük kapısını açabilir. Şimdi sizi kapıyla baş başa bırakıyorum. Göreyim bakayım hanginiz kapıyı açabilecek.” Saray mensuplarından bazıları daha kapıyı görür görmez dudaklarını büküp kapıyı açmanın mümkün olmadığına karar vermişti. Diğerlerine göre daha akıllı sayılabilecek bazıları kapıyı daha yakından incelediler; ama kapının azameti karşısında onlar da pes etmekte gecikmedi. Kendi aralarında yaptıkları konuşmalarda bu kapının imkanı yok açılmayacağına fikir birliği etti. Sarayın en seçkin adamları kapının karşısında ümitsizce beklerken, o zamana kadar saygısından öne geçmeyen en genç vezir diğerlerinin arasından sıyrılarak kapının yanına gitti. Onu şöyle bir gözden geçirdi. En sonunda bütün kuvvetiyle kapıya yüklendiğinde ardına kadar açıldı.

Meğerse kapı zaten tam kapalı değildi ve onu açabilmek için gereken sadece deneme cesareti gösterebilmektir. Sultan bu cesareti gösterebilen gence şunları söyledi: “Sadece görüntüye bakarak daha baştan ümitsizliğe kapılmadın, sonunda başarısız kalacak olsan bile deneme cesareti gösterdin. Bu yüzden başvezirlik makamına seni atadım.”

2-Her Zaman Daha ileriye Hedeflemek

MARTI JONATHAN LIVINGSTON

Martı Jonathan çok hırslı, azimli ve çalışmayı seven bir martıdır. Arkadaşlarından dışlanacağını bile bile yemek bulmak için değil, uçmayı zevk ve başarı haline getirmek için uçar. Her zaman daha ileriye hedefler. Hiçbir zaman umutsuzluğa kapılmaz; risk alır. Diğer martıların yemek yiyerek boşa zaman geçirdiklerini düşünür. Jonathan sınır tanımayan, kendini tanıyan ve kendisini her an geliştirme çabasında olan bir martıdır. Hiçbir zaman denemekten korkmaz, öğrenme hırslıdır. Jonathan Livingston, diğer martı arkadaşlarından daha farklıdır; çünkü sadece Jonathan’ın uçuş tutkusu vardır. Diğer martılar yemek için uçarken, Jonathan sevdiği işi yapmak ve öğrenmek için uçar. Yazar, Jonathan’ı özgür insanın sembolü olarak yaratmıştır. Kitaptaki olaylar, insan yaşamıyla bağlantılıdır. Örneğin; insanlar nasıl kurallara uymayıp cezalandırılırsa, Martı

Jonathan da yaşamın kurallarına uymayıp Sarp Kayalıklarda sürgüne gönderilmiştir... Ancak, Jonathan orada kendi dünyasını, yazarın deyişle kendi “cennet”ini yaratmıştır. Onun cenneti “özgürlüğü ve öğrenme çabasını” oluşturur. Ayrıca Jonathan öğrenmeyi seven bir martı olduğu için, uçuşun inceliklerini bilmek ister; kendisini her an geliştirmeyi ve asla boşa zaman geçirmemeyi hedefler.

Martı Jonathan’ın kendisi gibi düşünen birçok arkadaşı vardır. Bunlardan biri Chiang’dır. Chiang onun arkadaşı değil, öğretmeni sayılır. Chiang yaşlı; ama hiçbir şeyden yılmayan bir martıdır. Onun da Martı Jonathan gibi uçuş tutkusu vardır. Jonathan’a bütün teknikleri, uçuş becerilerini o öğretmiştir. Yaşlı martı Chiang, Jonathan’a en büyük desteği verir. Jonathan kendini geliştirdikten sonra küçük martıları uçuşa hazırlamıştır. Bu öğrencilerinden Kirk, Maynard ve Fletcher en başarılı öğrencilerindendir. Onlar da Martı Jonathan gibi aynı felsefeye sahiptir.

Sarp Kayalıklar, deniz kıyısı, liman, gökyüzü ve cennet mekânları oluşturur. Jonathan’ın sürgüne gönderilmesi, sarp kayalıklarda; diğer martıların yemek araması, liman ve deniz kıyısında; bütün martıların, özellikle de Jonathan’ın, uçuş denemeleri yapması ise gökyüzünde gerçekleşir. Cennet ise, Jonathan’ın kendi dünyasını sembolize eder. Yazar kitaptaki zamanı bize ayrıntılı olarak anlatmamıştır; fakat Jonathan bütün uçuş denemelerini, gece ve gündüz yapmıştır.

Hikâyede vurgulanan, insanın ancak azimle çalışırsa ve sabırlı davranırsa başarabileceğidir. Önümüze çıkan engeller aşarak amaçlara ulaşılabilir. Hiçbir şey hayal olarak görülmemeli, hiçbir şeyden umut kesilmemelidir. Yapılan iş zevkle yapılırsa, daha başarılı olunabilir. (Erdem EREN 26 Haziran 2002Uzak Ülke)

3-Hayatın ve olayların sorgulanması

Bir kafese 5 maymun kapatılmış, üzerlerinde bir deneme yapmak için. Ortaya bir merdiven koymuşlar, tepeye de bir hevenk muz asmışlar. Ne zaman bir maymun muzlara tırmanmaya kalksa, bir bakıcı dışarıdan tazyikli soğuk su sıkıyormuş üstüne. Her maymun sırayla denemiş ve her biri de, bu yolla cezalandırılmış, engellenmiş.

Bu noktadan itibaren, maymunların ‘sosyal yöne’ devreye girmiş. Artık hangi maymun muzlara hamle yapsa, diğerleri onu engelliyormuş. (Herhalde kendileri de cezalandırılacak diye.)

İkinci safhada, bu sefer, maymunlardan birini dışarı çıkarıp, yerine yeni bir maymun koymuşlar.

Tabii ki yeni gelen maymunun ilk işi (soğuk su cezasını bilmediği için), muzlara uzanmak olmuş. Fakat bu kez, diğer 4 maymun, çaylağı engelleyip bir güzel dövmüşler.

Üçüncü safhada, bir ıslak maymun daha çıkarılıp, yerine ikinci bir çaylak maymun koyulmuş. Bu maymun da muzlara hamle yapmış, bu maymun da dayak yemiş.

Peki, ikinci çaylak maymuna en büyük tepkiyi gösteren, en istekle dayak atan kim olmuş? İlk çaylak maymun, yani su cezasını bilmeyen, ıslaklardan dayak yiyen ilk çaylak...

Dördüncü safhada, ıslak maymunlardan üçüncüsü de dışarı çıkarılıp, yerine üçüncü bir çaylak alınmış. Aynı şey, muza hamle ve bir güzel dayak. Bu safhada, ilk iki çaylak en son geleni niye engellediklerini ve niye dövdüklerini bilmeden dövmektedir artık.

Son olarak, kalan 2 ‘ıslak’ maymun da yenileriyle, iki yeni çaylakla değiştirilir. Onlar da ritüel dayaklarını yedikten sonra... durum şöyledir:

Kafeste 5 maymun, tepelerinde asılı bir hevenk muza hiç bakmadan, hiç heveslenmeden oturmaktadır. Ancak bu 5 maymun da ‘soğuk su cezasını’ yaşamamıştır yani aslında birbirlerini engellemeleri, dövmeleri için sebep yoktur. Ama ‘toplum’ bir kural koymuş, bir düzen kurulmuş, bireyler de bu düzeni sorgulayamadıkları için, yasaklara uymaktadırlar.

4-Hayat ayrıntılarda gizlidir. Önemsiz iş ve kişi yoktur.

BÜYÜK SORUNLARIN TEMELİNDEKİ KÜÇÜK İNSANİ HATALAR

Güney Afrika'nın Cape Town şehrindeki bir hastahane de devamlı olarak gizemli ölümler oluyordu. Hemşireler haftalardır üst üste her cuma günü 311 numaralı yoğun bakım odasına yatırılan hastaları ölü bulmaktaydılar. Bu sırlı ölümlere uzun süre açıklama getirilemedi.

Herkes meselenin çözülmesi için seferber oldu: Uzmanlar odanın havasını bakteriyolojik olarak kontrol ettiler. Güney Afrikanın önde gelen bilim adamları ölenlerin aileleriyle üç hafta boyunca görüşmeler yaptılar. Hatta işin içine polis de girdi ve akla gelen her ihtimal tek tek değerlendirildi, ancak onların araştırmaları da sonuçsuz kaldı.

Ve tabii bu arada 311 numaralı odadaki hastalar sebepsiz ölmeye devam ediyordu. Son çare olarak hastaların kaldığı 311 numaralı yoğun bakım odası sürekli gözetim altına alındı ve sonunda odadaki ölümlerin nedeni ortaya çıktı.

Sonuç çok trajikomikti; cuma sabahı saat 6'da odaları temizleyen temizlikçi kadının hastanın bağlı bulunduğu solunum cihazının fişini çekerek, kendi elektrik süpürgesinin fişini taktığı ve işini bitirdikten sonra solunum cihazının fişini tekrar yerine takıp gittiği görüldü...

5-Gerçekler değişmez, biz değişmeliyiz

Frank Koch, Denizcilik Enstitüsü'ne ait bir dergide şu hadiseyi anlatır:

Eğitim filosuna bağlı iki savaş gemisi, günlerdir kötü hava şartlarında manevra yapıyordu. Ben en öndeki gemide görevliydim. Hava kararmıştı. Köprüde nöbet tutuyordum. Ara syra yoğunlaşan sis nedeniyle görüş mesafesi kısaydı. Dolayısıyla komutan köprüde kalmış, bütün faaliyetleri denetliyordu.

Karanlık çöktükten kısa bir süre sonra, iskele tarafındaki nöbetçinin sesi duyuldu: “Işık! Sancak tarafında” komutan seslendi: “ Düz mü gidiyor, kıça doğru mu?” Nöbetçi “düz ilerliyor komutanım” diye cevap verdi. Demek ki gemi ile tehlikeli bir çarpışma rotası üzerindeydik.

Komutan emir verdi; gemiye mesaj gönder! “Çarpışma rotasındayız. Rotanızı 20 derece değiştirmenizi öneriyoruz” Karşıdan şu mesaj geldi: “ Rotanızı 20 derece değiştirmeniz önerilir” Komutan; mesaj gönder! “Ben komutanım. Rotanızı 20 derece değiştirin.”dedi. Karşıdaki “ben deniz onbaşıyım. Rotanızı 20 derece değiştirerseniz iyi olur.” diye cevap verdi.

Komutan iyice hiddetlenmişti. Hırsla emretti: Mesaj gönder! “Ben bir savaş gemisiyim. Rotanızı 20 derece değiştirin “ Karşıdan cevap geldi “ben bir deniz feneriyim” Biz rotamızı değiştirdik.

Stephen Covey’e göre ilkeler deniz fenerindeki kayalar gibidir. İlkeleri çiğneyemeyiz, onlara sadece çarpabiliriz.

6.1.12. Hayatı bir proje her öğrenciyi de proje yöneticisi olarak sunmalıdır.

Proje Harılma Dersinde hayatı proje olarak sunmak orijinal bir yaklaşımdır. Doğumdan 9 ay önce başlayan hayat serüveni belli bir tarihe kadar bizim irademiz dışında planlanır, şekillenir daha sonra da HAYAT PROJESİ’Nİ yürütecek yeterlilik düzeyimize bakılmaksızın, proje yönetimine getiriliriz. Yetişkin oluncaya kadar bu projenin yönetimi farklı rollere aktarılmıştır. Anne- Baba, aile ve akraba çevresi, okul ve makro planda devlet. Yetişkin olduktan sonra artık bize ait olan sorumluluklar listesinde baş tacıdır HAYAT PROJESİ... Ne var ki herkes hak ettiği değeri vermez bu projeye... Nasıl ki her başarılı projenin başarılı bir yöneticisi vardır. Başarılı insanlar aynı zamanda kendi hayat projelerini başarıyla yönetmiş insanlardır.

Projelerde ortak temaları Hayat Projesi metaforuna uyarlayacak olursak anlamlı sonuçlar çıkmaktadır.

1-Hedef: Hayatın bir hedefi vardır/olmalıdır. Mutluluğun temel şartı hedefli yaşamadır. İnsanlardaki psikolojik ve ruhsal sıkıntılar hedefsizlikten kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla derste kişisel hayata yönelik hedef belirleme ve hedefi realize etme ile ilgili konular olmalıdır.

2-Kaynak: Kişinin sahip olduğu kaynakları düşünmesi önemlidir. NLP'nin ana prensiplerinden biri de her insanın başarılı olmak için gerekli kaynaklara sahip olduğu varsayımdır. Kişi kendi varlığından başlayarak sahip olduğu kaynakları, değerleri düşünmeli, onların gücünü hissetmelidir.

3-Zaman: Kişinin sahip olduğu kaynakları kullanarak hedeflerine ulaşabilmesi için zamanını iyi kullanması gerekmektedir. Her projenin bir süresi olduğu gibi hayatın da bir süresi vardır. Yetişme evreleri içinde bu süreden verimli kullanılması hayat başarısında önemli bir kriterdir.

Dersin işlenişinde zaman yönetimi teknikleri ciddi bir şekilde vurgulanmalıdır. Bu konuda derste paylaşılabilecek önemli içerikler vardır. İnsanlarda sorumluluklarını erteleme önemli bir başarısızlık sebebidir.

6.1.13. Öğrencilere Zaman Yönetimi konusunda gerekli yeterlilikler kazandırılmalıdır.

Bu konuda şu metafor kullanılabilir:

Ene önemli iş : O an yaptığınız iş

En önemli Kişi : O an iletişimde olduğunuz kişi

En Önemli Zaman : Şimdiki Zaman

Üç tür zaman vardır. Geçmiş, gelecek ve şimdiki zaman. İnsanın geçmişe ve geleceğe hükmetmesi mümkün değildir. Mühim olan anı iyi değerlendirmektir. An değerlendirildiğinde

gelecek de değ erlenecektir. Bütün başarılar ve medeniyetler ş imdiki zamanın verimli kullanılmasıyla ortaya çı kmı ş tır.

6.1.14. Önemli iş lere öncelik vermenin önemi üzerinde durulması

Kiş inin kendini yönetmesi içinde konunun sorumluluğunu üst lenmesi büyük önem taşı yor. "Ben bu iş i başarıyorum" diyen kiş inin kendisini zamana uydurmak için yönetmesi çok daha kolay oluyor. Ben bunu ilk duyduğ umda uygulamanın zor olacağını zannetmiş tim. Ama dediğim gibi insan sorumluluğunu aldığı nda iş çok kolaylaşı yor. Kiş inin kendisini yönetmesi için ilk olarak önemli ve acil olaylar arasındaki farkı iyi kavraması gerekiyor.

Genellikle yapılan hata acil ile önemli iş lerin karış tırılması oluyor. Aman bu iş acil, ş u iş i yetişt irmem gerekir derken aslında umutlarını ve beklentilerini yok ediyor bir çok insan. Eğer bu konuda tuzağa düş mek istemiyorsanız size önerim öncelikle iş leri aşağı daki gibi kategorize etmeniz olacak:

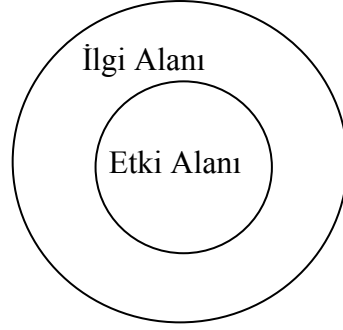
- 1.) Önemli ve acil
- 2.) Önemli ama acil de ğ il
- 3.) Önemli de ğ il ama acil
- 4.) Önemli de de ğ il acil de de ğ il

Bunu yaptıktan sonra dikkatinizi önemli ama acil olmayanlara yoğunlaşt ırmanız çok önemli. Bu kategorideki iş ler gelecekteki projeler, geliş im için gerekli eğitimler, araşt ırmalar, kitap okuma, kendinize vakit ayırıp dinlenme, ailenizle birlikte olmak vb konuları kapsıyor. Baş ari için hedef koymak gerekir dedik az önce. İşte üç üncü gruptaki iş ler aslında hedeflere ulaş mak için yapılması gereken iş leri kapsıyor. İnsan acil iş leri nedeniyle bu gruba yeterli zaman ayıramadı ğ ında zamanla köreliyor ve bir süre sonra

istemeden de olsa trafiği tıkadığı için öğrenci araçlarını suçlamaya başlıyor.
(<http://www.dayoglu.com>.)

6.1.15. Hayat hedeflerine ulaşmak için yapılacak ana faaliyetlerin seçilmesi

Hayat hedeflerimize ulaşmak için yapacağımız ana faaliyetler nelerdir?

Şekil 9 İlgi Alanı-Etki

İlgi Alanı / Etki Alanı: Kendi proaktivite derecemizi daha iyi kavramak için mükemmel bir yol da, zaman ve enerjimizin odak noktasına bakmaktır. Hepimiz bir dizi şeyle ilgileniriz, bunları zihinsel ya da duygusal açıdan bizim için önem taşımayan şeylerden, bir “ilgi alanı” yaratarak ayırabiliriz. İlgi alanımızın içinde yer alanlara bakarken bazı şeylerin gerçekten denetimimiz dışında olduğunu görürüz. Diğerleri için ise bir şeyler yapabiliriz. Bu ikincileri daha küçük bir “etki alanı” içine alarak tanımlayabiliriz. (Covey R. Stephen,2000)

Proaktif insanlar çabalarının odak noktası olarak etki alanlarını seçerler. Enerjilerinin doğası pozitiftir. Büyüyen ve mükemmelleşen enerjileri, etki alanını da genişletir. İlgi alanımızın içinde çalıştığımız sürece, oradaki şeylerin bizi denetlemesine izin veririz. Pozitif bir değişiklik yapmak için gerekli olan proaktif inisiyatifi ele almamış oluruz. (Covey R. Stephen,2000)

6.1.16. Planlamanın öneminin anlatılması

Kaynakları kullanarak belirli zamanda hedeflerimize ulaşmamız iyi bir planlamayla mümkündür. Proje mantığının en önemli noktasıdır. Hayatın verimli olması da planlı

olmasına bağlıdır. Hedeflerimize ulaşmak için yapmamız gereken faaliyetler nelerdir? Bunları hangi sıraya göre yapmak gerekir?

Hayatın karmaşık ve düzensizliği iyi bir planlama ile netlik kazanır.

Kavanozdaki taşlar

Zamanın iyi ve üretken olarak kullanımı konusunda zaman zaman kurslar düzenleniyor. İşte bu kurslardan birinde zaman kullanma uzmanı öğretmen, çoğu hızlı mesleklerde çalışan öğrencilerine, "Haydi, küçük bir deney yapalım" demiş. Masanın üzerine kocaman bir kavanoz koymuş. Sonrabir torbadan irice kaya parçaları çıkarmış, dikkatle üst üste koyarak kavanozun içine yerleştirmiş.

Kavanozda taş parçası için yer kalmayınca sormuş; "Kavanoz doldu mu?" Sınıftaki herkes, "Evet, doldu" yanıtını vermiş. "Demek doldu ha" demiş hoca. Hemen eğilip bir kova küçük çakıl taşı çıkartmış, kavanozun tepesine dökmüş.

Kavanozu eline alıp sallamış, küçük parçalar büyük taşların sağına soluna yerleşmişler. Yeniden sormuş öğrencilerine; "Kavanoz doldu mu?" İşin sanıldığı kadar basit olmadığını sezmiş olan öğrenciler; "Hayır, tam da dolmuş sayılmaz" demişler.

"Aferin" demiş zaman kullanım hocası. Masanın altından bu kez de bir kova dolusu kum çıkartmış. Kumu kaya parçaları ve küçük taşların arasındaki bölgeler tümüyle doluncaya kadar dökmüş. Ve sormuş yeniden; "Kavanoz doldu mu?" "Hayır dolmadı" diye bağırarak öğrenciler.

Yine "Aferin" demiş hoca. Bir sürahi su çıkarıp kavanozun içine dökmeye başlamış. Sormuş sonra; "Bu gördüklerinizden nasıl bir ders çıkardınız?"

Atılgan bir öğrenci hemen fırlamış; "Şu dersi çıkarttık. Günlük iş programınız ne kadar dolu olursa olsun, her zaman yeni işler için zaman bulabilirsiniz."

"O da doğru ama" demiş zaman kullanma hocası; "Çıkartılması gereken asıl ders şu: eğer büyük taş parçalarını baştan kavanoza koymazsanız daha sonra asla koyamazsınız."

Ve ardından herkesin kendi kendisine sorması gereken soruyu sormuş; "Hayatınızdaki büyük taş parçaları hangileri, onları ilk iş olarak kavanoza koyuyor musunuz? Yoksa kavanozu kumlarla ve suyla doldurup büyük parçaları dışarıda mı bırakıyorsunuz."

6.1.17. Projelere nereden kaynak bulabiliriz?

İyi düşünülmüş proje standartlarına, konularına ve şablonlarına uygun bir projeniz varsa veya bir proje hazırlamayı düşünüyorsanız birçok özel kurumdan ve devlet kurumundan destek alabilirsiniz.

Projelerle ilgili daha geniş bilgi için;

1-Ulusal Ajans (AB Gençlik programları Merkezi)www.ua.gov.tr

2-Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu (TÜBİTAK) www.tubitak.gov.tr

3-Milli Eğitim Bakanlığı www.meb.gov.tr

4-Devlet Planlama Teşkilatı www.dpt.gov.tr

5-İş ve İşçi Bulma Kurumu: www.iskur.gov.tr

6-Ulusal ve Uluslararası firmalar, özel eğitim kurumları, yerel yönetimler değişik seviyelerde proje yarışmaları düzenlemekte ve projelere destek vermektedir.

6.1.18. Proje yarışmaları

Sınıf, Okul, ilçe ve il düzeyinde proje yarışmaları düzenlenmelidir. Özellikle sınıf ve okul düzeyindeki proje yarışmasına önem verilmelidir. Her sınıftan 10 proje yapılması

durumunda 1 proje sınıf birincisi, tüm okuldaki sınıf birincisi olan projelerden de okul proje yarışması yapılarak derece verilebilir.

Nisan ayı sonu itibariyle her sınıftan örnek bir proje seçilir. 19 Mayıs tarihinde de bütün sınıfların hazırladığı projeler uygun bir salonda teşhir edilir. Bu faaliyet okul proje yarışmasına dönüştürülür.

Bu uygulamanın bütün okullarda yapılması durumunda ilçe-il-bölge ve ülke proje dereceleri verilebilir.

6.1.19. Uygulanmış proje örnekleri

Öğrencilere daha önce uygulanmış projelerden örnekler sunmalıdır. Bu projeler basitten zora doğru sıralanmalı, projeler öğrencilerle birlikte tartışılmalıdır.

KAYNAKLAR

BTİE 2001.**Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim. Bildiriler Kitabı.** Ankara 2001.

Covey R. Stephen, **Etkili İnsanların 7 Alışkanlığı**, Varlık,2001

Covey R. Stephen, **Önemli İşlere Öncelik**, Varlık,2000

Ekin Nusret, **Küresel Bilgi Çağında Eğitim-Verimlilik İstihdam**, İTO, 1997

Faruk C, **Proje Döngü Yönetimi ve Mantıksal Çerçeve Yaklaşımı Ders Notları**,. Tekindağ, STGP,2003

MEB,**Orta Öğretim Proje Hazırlama Dersi Öğretim Planı**,2006,

Oktay Ayla,**21.Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi**, Dem Yayıncılık,2004

Özden Yüksel, **Öğrenme ve Öğretme**, Pegem A Yayıncılık,1999

PCM Handbook, Avrupa Komisyonu Brüksel, Mart 2004

Project Planning, International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies Tools For Development, **A handbook for those engaged in development activity**, 2002. **Australian Agency for International Development**, 2000

Salman Feray, **Proje Döngü Yönetimi ve Mantıksal Çerçeve Yaklaşımı**, **Eğitim Ders Notları**, STGP,

Salman Feray, **TOBB Proje Döngü Yönetimi ve Kaynak Hareketliliği Eğitimi Ders Notları**,2006

STGP, **Proje Geliştirmede Mantıksal Çerçeve Yaklaşımı**, Ankara, 2004

Türkiye Belediyeler Birliği, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, ve Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu'nun **Proje Hazırlama Kapasitesinin Geliştirilmesi Projesi Eğitim Notları**,2002

İnternet Kaynakları

<http://www.cnnturk.com> (22.12.2007)

<http://www.nisanyansozluk.com> (1.2.2008)

<http://www.farukcubukcu.com/Images/docs/PROJE-Yonetimi-Terimleri.htm> (2.11.2007)

<http://myapici.blogspot.com> (16.3.2008)

<http://public.cumhuriyet.edu.tr/~aturer/yenidenyapilanma.html>.(14.2.2008)

www.aoa.edu.tr/cankoy Dr. Osman Cankoy (10.12.2007)

<http://www.intel.com> (1.04.2008)

<http://www.meb.gov.tr> (13.04.2007)

<http://alidursun.blogcu.com> (3.04.2008)

<http://www.worldbank.org> (23.04.2008)

<http://europe.eu.int/comm/europeaid/evaluation/methods/index.htm> (23.10.2007)

(<http://www.dayoglu.com>.) (21.04.2008)

ÖZGEÇMİŞ

Saffet YILDIRIM, 1968 yılında Sivas'ta doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Sivas'ta tamamladı. 1988 yılında Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektrik Öğretmenliği Programını kazandı. 1992 yılının Haziran ayında fakülteyi başarıyla tamamladı. 1992–1999 yılları arasında özel sektörde yönetici olarak görev yaptı. 1999 yılında MEB'de çalışmaya başladı. Sırasıyla 1999–2001 yıllarında Bursa Mimar Sinan Endüstri Meslek Lisesi, 2001–2004 Yıllarında Bursa Yeşilyayla Endüstri Meslek Lisesi'nde görev yaptıktan sonra 2004 Ağustos ayında Ümraniye Atatürk Endüstri Meslek Lisesine tayin edildi. Halen Aynı okulda Elektrik Öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Evli ve üç çocuk babasıdır.

Saffet YILDIRIM

Mayıs 2008

saffety@gmail.com

www.saffet.net